



Obsah

Jiří Sladký a Ivona Matějková
Zpráva o činnosti Západočeské pobočky
České botanické společnosti za rok 20151

Ivana Kinská a Ivona Matějková
Za botanickými a krajinářskými zajímavostmi
mezi Koterovem a Božkovem II1

Jaroslava Nesvadbová, Ivona Matějková a Lenka
Pivoňková
Západočeši se nechali okouzlit
(nejen) orchidemi Džbánu5

Radim Paulič
Floristická exkurze Západočeské a Jihočeské
pobočky ČBS do okolí Žichovic na Sušicko-
horažďovických vápencích6

Jan Bureš a Ivona Matějková
Za současnou i karbonskou flórou
do okolí Mantova8

Jan Bureš a Ivona Matějková
Exkurze za květenou Vstíška v roce 201510

Lenka Pivoňková
První nález odemky vodní (*Catabrosa aquatica*)
na Plzeňsku13

Ivana Kinská
Koromáč olešníkový, znovuobjevený druh
lochotínských luk13

Jana Nová
Rozšíření bolševníku velkolepého a křídlatek
na pobřeží plzeňských řek.
1. část – Radbuza a Mže14

Jaroslava Nesvadbová a Ondřej Bílek
Rozšíření vybraných nepůvodních druhů –
sledování pokračuje19

Redakční rada: Ivona Matějková
Sylvie Pecháčková
Jaromír Sofron

Odpovědný redaktor: Sylvie Pecháčková

Technický redaktor: Jana Nová

Kresba na první straně obálky: Miloslav Vondráček

Calluna uveřejňuje:

Organizační zprávy

Zprávy z botanického života

Kratší články z floristiky, geobotaniky a ekologie rostlin, s důrazem na západní Čechy

Články o botanických zahradách

Práce z dějin botaniky

Recenze knih s botanickou tematikou

Personalia botaniků

Bibliografie

Rukopisy zasílejte na adresu:

Sylvie Pecháčková, Západočeské muzeum v Plzni, Kopeckého sady 2, 301 36 Plzeň

e-mail: spechackova@zcm.cz, tel. 378 370 431

Pokyny pro autory jsou uvedeny na 3. straně obálky.

CALLUNA, časopis západočeských botaniků.

Vydává Západočeská pobočka České botanické společnosti. Vychází nepravidelně. Toto číslo vyšlo v únoru 2016.

ISSN 2464-5648

ORGANIZAČNÍ ZPRÁVY

Zpráva o činnosti Západočeské pobočky České botanické společnosti za rok 2015

Západočeská pobočka ČBS měla v roce 2015 celkem 50 členů, tedy o tři členy méně než v roce 2014. Členství v pobočce zrušily Jana Hrubá a Iva Kratochvílová, zemřel Miloš Hostička.

Sídlem pobočky bylo pracoviště oddělení botaniky Západočeského muzea v Plzni, Tylova ul. 22. Výbor pobočky se v roce 2015 sešel dvakrát, pracoval ve složení: Jiří Sladký (předseda), Ivona Matějková (jednatelka), Lenka Pivoňková (hospodářka), Sylvie Pecháčková (odpovědná redaktorka čas. Calluna), Jaroslava Nesvadbová a Jaromír Sofron (redaktoři čas. Calluna), Eva Volfová (členka výboru).

V roce 2015 se uskutečnily tyto akce:

Výroční členská schůze se konala 21. 2.; po oficiálním programu proběhla přednáška Stanislava Wiesera na téma **Krajina a památky Slavkovského lesa za 40 let jeho ochrany** (27 účastníků).

Přednášky (konané ve spolupráci se Západočeským muzeem v Plzni):

24. 2. – Adéla Pokorná: Sahara, kdy se stala pouští a proč? (43 účastníků)

14. 4. – Jiří Koptík: Ochrana přírody s pilou v ruce (19 účastníků)

13. 10. – Jana Nová: Rozkvetlý slovník aneb Botanická jména v českém jazyce a jak je vyložit nebotanikům (28 účastníků)

12. 11. – Alice Moravcová: Co můžeme vyčíst ze starých pařezů? Les z přelomu glaciálu a holocénu vypráví (15 účastníků)

Exkurze:

9. 5. – Ivana Kinská a Ivona Matějková: Za botanickými a krajinářskými zajímavostmi mezi Koterovem a Božkovem II (9 účastníků), viz Calluna 2016: 1–4

23.–24. 5. – Víkendová exkurze do oblasti Džbán na Rakovnicku (celkem 19 účastníků, z toho 8 členů pobočky), organizační záležitosti: Lenka Pivoňková, průvodci exkurzními trasami: Václav Somol, Lenka Plesková a Jiří Brabec, viz Calluna 2016: 5–6

20. 6. – Radim Paulič: Na Kočí břeh a Křešňovec u Žichovic (14 účastníků), viz Calluna 2016: 6–8

5. 9. – Jan Bureš a Ivona Matějková: Za současnou a karbonskou flórou do okolí Mantova (8 účastníků), viz Calluna 2016: 8–9

Ostatní:

5. 7.–11. 7. – Floristický kurz ČBS v Ružomberoku (2 členové pobočky)

12. 7.–18. 7. – Floristický kurz ČBS v Litovli (1 člen pobočky)

4. 10. – Exkurze za květenou Vstříška v roce 2015 (vedl Jan Bureš, 31 účastníků, z toho 3 členové pobočky), viz Calluna 2016: 10–12

28.–29. 11. – Konference ČBS na téma „Ohrožená květena ČR a regionální červené seznamy“ konaná v Praze (8 členů pobočky)

8. 12. – Zimní setkání nad herbářovými položkami, v sídle pobočky (9 účastníků)

V roce 2015 bylo vydáno jedno číslo časopisu Calluna 2015/1 o 20 stranách. Zajímavé floristické nálezy z regionu jsou publikovány: Calluna 2015: 14–17. Svými nálezy s lokalitami

přispěli: J. Bureš, J. Kout, E. Legátová, I. Matějková, J. Nesvadbová, R. Paulič, S. Pecháčková, O. Peksa, L. Pivoňková, J. Sladký, J. Sofron. Další zajímavé floristické nálezy převážně z roku 2015 budou zveřejněny v Calluna 2016: 19–22.

Program akcí pobočky je zveřejňován na webových stránkách Západočeského muzea v Plzni: <http://www.zcm.cz/zpc-pobocka-ceske-botanicke-spolecnosti>

Byl dokončen projekt věnovaný K. M. Sternbergovi a botanické zahradě na Březině (Jaroslava Nesvadbová a Josef Čihák: „Kašpar M. Sternberg a Březina“), viz

<http://www.zcm.cz/node/190/kaspar-m-sternberg-brezina>

Jiří Sladký
předseda

Ivona Matějková
jednatelka

Z BOTANICKÉHO ŽIVOTA

Za botanickými a krajinářskými zajímavostmi mezi Koterovem a Božkovem II

Ivana Kinská a Ivona Matějková

V sobotu 9. 5. 2015 proběhla exkurze Západočeské pobočky, která její účastníky zavedla do další zajímavé části jiho-východního okraje Plzně. Navázala na akci uskutečněnou před třemi lety (KINSKÁ 2013). Ukázalo se, jak je sezóna vrtkavá. Zatímco před třemi lety byly vzhledem k teplému jaru v druhé polovině května luční porosty v nivě Úslavy již posekány a účastníci exkurze se tak nemohli pokochat žluťuchovou krásou luk u Koterova, v letošním roce byl nástup vegetační sezóny velmi pomalý a řada druhů se v době naší návštěvy ještě plně nerozvinula. I přesto byla letošní exkurze bohatá na rozmanité botanické zážitky.

Území, na něž se soustředila pozornost při obou těchto exkurzích, je poměrně floristicky pestré a na malé ploše zde lze nalézt velmi různorodé biotopy od mokřadů, lužních lesů, vrbových křovin a vlhkých nivních luk, přes strmé stráně nad údolím Úslavy s porosty dubohabřin, acidofilních až subxerofilních doubrav, ale i akátin, až po stepní trávníky a skalní výchozy a v blízkosti sídel i biotopy silně ovlivněné i formované lidskou činností. Jde o území zajímavé také krajinářsky, které lze přehlédnout z několika působivých vyhlídek.

Na konečné zastávce trolejbusu č. 12 v Plzni – Božkově se tentokrát sešlo devět účastníků, kteří se nenechali odradit nepříznivou předpovědí počasí, ani zlákat jinými přírodovědně zaměřenými akcemi, kterých se v tomto období koná v našem regionu celá řada. Exkurze se zúčastnili Zuzana Líblová, Jana Nová, Sylvie Pecháčková, Zdeňka Řeřichová, Jaromír Sofron, Štefan Timko, Linda Trunečková, trasu naplánovaly Ivona Matějková a Ivana Kinská. Perfektní soupis nalezených druhů pořídil Jaromír Sofron, v druhé části exkurze zapisovala Ivona Matějková. Doklady pro herbář Západočeského muzea v Plzni (PL) pořizovala Sylvie Pecháčková. Nomenklatura cévnatých rostlin vychází z Klíče ke květeně ČR (KUBÁT et al. 2002). Přehled navštívených lokalit uvádí obr. 1.

Botanizovat jsme začali již u konečné stanice trolejbusu č. 12 v Božkově v sadě Františka Brožíka s výsadbou domácích i exotických druhů dřevin (LOKALITA č. 1), kde byly zjištěny tyto druhy: *Achillea millefolium*, *Alchemilla montana*, *Alliaria petiolata*, *Alopecurus pratensis*, *Arrhenatherum elatius*, *Bellis perennis*, *Bromus hordeaceus*, *Capsella bursa-pastoris*, *Cardaria draba*, *Centaurea jacea*, *Cerastium holosteoides*, *Crepis biennis*, *Dactylis glomerata*, *Fragaria vesca*, *Galium album*, *Geranium pratense*, *G. pusillum*,



Obr. 1. Mapa s vyznačenými lokalitami.

Glechoma hederacea, *Holcus lanatus*, *Leontodon autumnalis*, *Ligustrum vulgare*, *Lolium perenne*, *Lotus corniculatus*, *Luzula campestris*, *Myosotis arvensis*, *Plantago major* (podél vyšlapaných cestíček), *P. media*, *Poa annua*, *P. pratensis*, *Ranunculus bulbosus*, *R. repens*, *Rumex acetosa*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Trifolium pratense* subsp. *pratense*, *T. repens*, *Veronica serpyllifolia*. Z vysázených dřevin byly mj. zaznamenány *Acer platanoides*, *Aesculus hippocastanum*, *Corylus colurna*, *Spiraea* sp. cult., *Crataegus* sp. cult.

Z konečné trolejbusu jsme pokračovali na lokalitu Božkovský ostrov. Ta je z jedné strany ohraničená korytem řeky Úslavy, z druhé strany bývalým mlýnským náhonem. Již za první republiky byl „ostrov“ využíván jako cvičiště spolků Sokol a DTJ a byla vybudována tělocvična s restaurací. V posledních letech prošlo toto území významnou proměnou. Na většině plochy byly revitalizovány a obnoveny porosty dřevin, byla zhotovena in-line dráha a další sportoviště a část vody z bývalého náhonu byla převedena do nově vytvořeného průlehu. Ten plní částečně protipovodňovou, ale zejména ekovýchovnou funkci jako místo, které mohou děti využívat k hrátkám s vodou a bližšímu bezpečnému seznámení s vodním živlem. Celé území slouží jako krajinářský park a odpočinková a relaxační zóna. Na lokalitě Božkov – ostrov (LOKALITA č. 2) jsme zaznamenali tyto druhy: *Achillea millefolium*, *Alopecurus pratensis*, *Barbarea vulgaris*, *Capsella bursa-pastoris*, *Carex hirta*, *Chelidonium majus*, *Dactylis glomerata*, *Plantago major*, *Ranunculus acris*, *R. bulbosus*, *Rumex acetosella*, *Sisymbrium loeselii*, *Trifolium pratense*, *T. repens*, *Tussilago farfara*, *Urtica dioica*.

Botanizování nás bavilo, a tak nám cesta na plánované první „pěknější“ lokality trvala nečekaně dlouho. Mezi Božkovským ostrovem a nivními loukami při Úslavě (LOKALITA č. 9, viz níže) nás zaujaly tyto lokality:

U mostu přes Úslavu včetně návozu na úpatí (LOKALITA č. 3):

Artemisia vulgaris, *Echinops sphaerocephalus*, *Knautia arvensis*, *Plantago lanceolata*, *Poa trivialis*, *Populus* sp. cult., *Rubus* cf. *caesius*, *Rumex crispus*, *R. obtusifolius*, *Senecio vulgaris*, *Stellaria media*, *Trifolium dubium*.

Levý břeh Úslavy, návoz (LOKALITA č. 4):

Alliaria petiolata, *Arabidopsis thaliana*, *Arabis glabra*, *Equisetum arvense*, *Scrophularia nodosa*, *Symphytum officinale*, *Thlaspi arvense*, *Vicia sepium*.

Levý břeh Úslavy, ca 100 m nad mostem (LOKALITA č. 5):

Acer platanoides, *A. pseudoplatanus*, *Aegopodium podagraria*, *Barbarea vulgaris*, *Cerastium arvense*, *Fraxinus excelsior*, *Prunus avium*, *Quercus robur*, *Rumex acetosa*, *R. obtusifolius*, *Salix* cf. *alba*, *S. caprea*, *S. fragilis*, *Stellaria nemorum*, *Ulmus* sp.

Stále na levém břehu Úslavy, ca 200 m nad mostem (LOKALITA č. 6):

Alopecurus pratensis, *Artemisia vulgaris*, *Betula pendula*, *Descurainia sophia*, *Festuca pratensis*, *Galium aparine*, *Geranium pratense*, *Lamium album*, *Medicago lupulina*, *Mentha* sp., *Plantago lanceolata*, *Poa pratensis*, *Quercus rubra*, *Rubus caesius*, *Salix fragilis*, *Sambucus nigra*, *Tanacetum vulgare*, *Trifolium dubium*, *T. pratense*, *Tripleurospermum inodorum*, *Veronica arvensis*, *V. persica*.

U cesty vyježděné zemědělskou mechanizací (LOKALITA č. 7):

Capsella bursa-pastoris, *Plantago major*, *Poa annua*. Vysadba *Quercus robur*.

Levý břeh Úslavy, u meandru (LOKALITA č. 8):

Acer pseudoplatanus, *Alnus glutinosa*, *Phalaris arundinacea*, *Salix fragilis*.

Botanickým tempem se nám po hodině a půl podařilo konečně dostat na samotné nivní louky nad Božkovem na levém břehu Úslavy (LOKALITA č. 9). A tady nás definitivně

přemohla euforická nálada, která nás již po celý zbytek naší exkurze neopustila. Na první pohled se nejen kvůli málo pokročilé sezóně zdálo, že nás zde příliš zajímavostí nečeká. Podrobnější průzkum lokality však odhalil hned několik druhů, které první dojem beze zbytku napravily. Potěšila nás zejména vitální populace *Potentilla alba*, doprovázená dalšími druhy, jejichž výskyt na území města Plzně není příliš častý. Relativně hojně se na této lokalitě vyskytuje *Filipendula vulgaris*, dále jsme objevili *Betonica officinalis*, *Colchicum autumnale*, *Galium boreale*, *Thalictrum lucidum*.

Seznam druhů zaznamenaných na lokalitě č. 9 – nivní louka ca 870 m jihovýchodně od konečné trolejbusu č. 12:

Achillea millefolium, *Agrostis capillaris*, *Alchemilla monticola*, *A. cf. vulgaris*, *Alopecurus pratensis*, *Avenula pubescens*, ***Betonica officinalis***, *Cardamine pratensis*, *Cerastium holosteoides*, *Cirsium arvense*, ***Colchicum autumnale***, *Dactylis glomerata*, *Deschampsia cespitosa*, *Festuca pratensis*, *Ficaria bulbifera*, *Filipendula ulmaria*, ***Filipendula vulgaris*** – relativně hojný výskyt, fertilita dobrá (PL), *Galium album*, *G. boreale*, *G. verum*, *Geranium pratense* (hojně), *Heracleum sphondylium*, *Hypericum perforatum*, *Knautia arvensis*, *Lathyrus pratensis*, *Luzula campestris*, *Plantago lanceolata*, ***Potentilla alba*** – vitální populace, velmi hojně v nižší vrstvě bylinného patra (PL), *Ranunculus acris*, *R. bulbosus*, *Sanguisorba officinalis*, *Saxifraga granulata* (PL), ***Thalictrum lucidum*** (PL), *Urtica dioica*, *Veronica chamaedrys*, *Vicia sepium*, *Viola canina* (PL). Vtroušeně nálet šípku (*Rosa sp. ster.*).

Údolní niva Úslavy mezi Božkovem a Koterovem nabízí i další zajímavosti. V tomto území máme příležitost seznámit se s velmi názornou ukázkou říční dynamiky: jde o velmi zachovalý úsek nivy s dosud patrnými zaniklými říčními rameny. Nalezneme zde i slepé rameno řeky a v lokalitě Závrtky je možné se pokochat působivě meandrující řekou.

S vývojem údolní nivy se lze v Závrtku podrobněji seznámit na tabuli naučné stezky. V rámci exkurze jsme navštívili jednu z ploch uvnitř říčního meandru (LOKALITA č. 10), kde jsme na hrubém náplavu zaznamenali přirozeně vzniklý lužní porost s dominantní *Salix fragilis* a v bylinném patře s *Aegopodium podagraria*, *Aesculus hippocastanum*, *Alliaria petiolata*, *Alopecurus pratensis*, *Anemone nemorosa*, ***Anemone ranunculoides***, *Anthriscus sylvestris*, *Calystegia sepium*, *Chaerophyllum bulbosum*, *Ficaria verna* subsp. *bulbifera*, *Geum urbanum*, *Glechoma hederacea*, *Helianthus tuberosus*, *Impatiens glandulifera*, *Phalaris arundinacea*, *Quercus robur*, *Rubus idaeus*, *Symphytum officinale*, *Thlaspi arvense*, *Urtica dioica*, *Veronica sublobata*.

Na pravém břehu řeky za lávkou (LOKALITA č. 11) jsme prozkoumali porost dřevin s *Acer pseudoplatanus*, *Alnus glutinosa*, *Arctium sp. ster.*, *Fraxinus excelsior*, *Populus nigra*, *Prunus padus*, *Salix fragilis*.

Dále jsme pokračovali ke slepému rameni řeky Úslavy (LOKALITA č. 12), které se nachází vlevo od cesty ve směru na Koterov. Tady jsme si procvičili určování vrůb, v pobřežním porostu slepého ramene jsme identifikovali *Salix fragilis*, *S. triandra*, *S. viminalis*. Na přechodu do nivní louky nás překvapil vitální exemplář zákonem chráněné ropuchy zelené (*Bufo viridis*).

Vpravo od cesty na Koterov jsme na vlhkých kosených loukách (LOKALITA č. 13) zaznamenali *Achillea millefolium*, *Alopecurus pratensis*, *Cardamine pratensis*, *Carex acuta*, *C. brizoides*, *C. nigra*, *C. vulpina*, *Cerastium holosteoides*, ***Colchicum autumnale***, *Eleocharis palustris* s. l., *Equisetum palustre*, *Glyceria maxima*, *Holcus mollis*, ***Iris pseudacorus***, *Juncus effusus*, *Luzula campestris*, *Lychnis flos-cuculi*, *Lysimachia nummularia*, *Poa pratensis*, *P. trivialis*, *Potentilla anserina*, *P. reptans*, *Ranunculus acris*, *R. auricomus*, *R. sceleratus*, *Rumex obtusifolius*, *Sanguisorba*

Obr. 2. Účastníci exkurze hledají mochnu bílou.



officinalis, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, ***Thalictrum lucidum***, *Trifolium repens*, *Urtica dioica*. V průběhu botanizování se ozyval sameček kukačky obecné (*Cuculus canorus*).

Před Koterovem nás u cesty na okraji pole (LOKALITA č. 14) zaujal barevně zajímavý porost *Fumaria officinalis*, *Lamium amplexicaule*, *Papaver* sp., *Ranunculus sceleratus*.

Na okraji Koterova jsme při komunikaci směrem ke koterovské návsi (LOKALITA č. 15) zaznamenali *Arenaria serpyllifolia*, *Erodium cicutarium*, *Lepidium ruderales*, *Malva neglecta*, *Potentilla argentea*, *Sonchus oleraceus*.

Prošli jsme návší, jež patří mezi nejhezčí zachovalá jádra původních vsí, které jsou dnes již součástí města Plzně. Návés obklopená ozdobnými štíty klasicistních statků je od roku 1995 vesnickou památkovou rezervací. Pokračovali jsme po asfaltové cestě směrem k vrchu Háje. Při cestě lemované křovinami s převahou *Rosa* sp. (LOKALITA č. 16) jsme v bylinném patře zaznamenali *Bromus sterilis*, *Cardaria draba*, *Cirsium vulgare*, *Echium vulgare*, *Falcaria vulgaris*, *Rubus* sp., *Senecio jacobaea*, *Valerianella locusta*, *Vicia hirsuta*. *Cardaria draba* místy tvořila velkolepé porosty připomínající okrasné letničkové záhony.

Na okraji pole vpravo od cesty nás příjemně potěšila vegetace plevelů v místě, které bylo zřejmě uchráněno před hnojením a aplikací herbicidních postřiků (LOKALITA č. 17). Nalezli jsme zde ***Aphanes arvensis***, *Lithospermum arvense*, *Papaver argemone*, *Scleranthus annuus*.

Pokračovali jsme dále po polní cestě vedoucí ke druhé etáži koterovského lomu. Při cestě lemované bohatými křovinami (LOKALITA č. 18) s převládající růží (*Rosa* sp. div.) jsme zaznamenali *Crataegus* sp. div., *Hieracium pratense* agg., *Poa nemoralis*, *Prunus insititia*.

Poté nás již čekalo botanizování v prostoru bývalého spilitového lomu nacházejícího se v jižní a jihovýchodní části vrchu Háje (LOKALITA č. 19). Ve čtyřetážovém lomu byla těžba ukončena v roce 1979 a od té doby zde přirozenou sukcesí došlo ke vzniku přírodovědecky velmi zajímavé lokality, významné mj. plošně rozsáhlým výskytem skalní vegetace s rozchodníkem bílým či výskytem vzácných druhů teplomilného hmyzu a dalších skupin živočichů. Přes dílčí sanační zásahy, které zde proběhly v posledních letech, si území stále uchovává svou hodnotu. Navštívili jsme prostor mezi druhou a třetí etáží a plató třetí etáže. Bohužel nás z lomu předčasně vyhnala bouřka doprovázená průtrží mračen, a tak nám květena zbývajících prostorů tentokrát zůstala utajena. V lomu jsme stihli zapsat *Ajuga genevensis*, *Alyssum alyssoides*, *Arabis glabra*, *Astragalus glycyphyllos*, *Campanula patula*, *Centaurea stoebe*, *Cornus sanguinea*, *Fragaria viridis*, *Geranium robertianum*, *Hieracium pilosella*, *Leucanthemum vulgare*, *Lonicera xylosteum*, *Lychnis flos-cuculi*, ***Myosotis sparsiflora*** (relativně hojně v podrostu při cestě k vrcholu k. Háje, PL), *Pastinaca sativa*, ***Petrorhagia prolifera***, *Potentilla argentea*, *Prunella vulgaris*, *Prunus avium*, *Rumex acetosa*, *Sanguisorba minor*, *Sedum album*, *S. reflexum*, *Trifolium arvense*, *Vicia tenuifolia*.

Cestou k Božkovu se naštěstí počasí trochu umoudřilo, a tak jsme se mohli pokochat působivým výhledem jak z plošiny pro závěsné létání, odkud jsme měli jako na dlani meandry Úslavy v Závrtku, tak i z upravené vyhlídky nad Božkovem. Bouřka se přehnala a my jsme se mohli vydat na průzkum údolí Buková (LOKALITA č. 20), další zajímavé lokality, nacházející se asi 1 km jihovýchodně od božkovské návsi. Ve svazích údolíčka nazývaného v minulosti také Christinental či Kristýnov se v 19. století těžily kyzové (vitriolové) břidlice a fungovala zde také vitriolová huť.

Pozůstatky po těžbě i samotné huti lze v údolí najít dodnes. Na východním okraji tohoto úvalu jsme našli tři zavlečené rostliny ze zahrádek – *Allium schoenoprasum*, *Helleborus niger* a *Omphalodes verna*. Při okraji údolí se v jeho horní části nacházejí cenné, statné exempláře dubu letního (*Quercus robur*). V této části má lokalita charakter přirozeně vznikajícího dubohabrového háje s *Carpinus betulus*, *Acer pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Corylus avellana*, *Crataegus* sp., *Fraxinus excelsior*, *Lonicera xylosteum*, *Malus* sp., *Sambucus nigra*, *Rosa* sp., *Populus* sp. cult. V bylinném podrostu jsme našli *Ajuga reptans*, *Allium vineale*, *Anthriscus sylvestris*, *Dryopteris filix-mas*, *Ficaria verna* subsp. *bulbifera*, *Galeobdolon luteum*, *Geum urbanum*, *Impatiens parviflora*, *Lapsana communis*, *Moehringia trinervia*, ***Myosotis sparsiflora***, *Poa nemoralis*, *Polygonatum multiflorum*, *Ribes* sp. zplaň., *Silene nutans*, *Viola hirta*. V mokřině na dně úvalu převládaly porosty *Urtica dioica* s doprovodem *Lythrum salicaria* a *Scirpus sylvaticus*. Dále jsme pokračovali po pravém strmem svahu údolí nad vodotečí, kde se před námi otevřela rozlehlá mýtina nikoliv však s jahodami, ale s vykáčenými porosty akátu a v bylinném patře s *Bryonia alba* (PL), *Chelidonium majus*, *Campanula rapunculoides*, *Lactuca serriola*, *Pyrus* sp., *Tussilago farfara*, *Viola arvensis*. Místy převládala záhadná bohatě trsnatá ostřice v raném stadiu vývoje, kterou se ani přes nejlepší snahu nepodařilo určit. Později určil ostřici R. Řepka jako ***Carex leersii***, na základě skenu herbářové položky (PL). Tento druh je na Plzeňsku vzácný, zatím jsou známy pouze tři lokality. Nutno poznamenat, že ze současné podoby údolí jsme byli poněkud rozčarováni.

Poslední zastávkou naší exkurze byl vrch Chlumeck nad Božkovem (LOKALITA č. 21), výrazný pahorek s teplomilnou flórou a s vyhlídkou na plzeňskou metropoli. V současné vegetaci dominují trávy, především *Festuca rubra* a *F. ovina*, doprovázené *Ajuga genevensis*, *Centaurea scabiosa*, *Cerastium arvense*, *Hieracium pilosella*, *Plantago media*, *Potentilla tabernaemontani*, *Scleranthus annuus*, *Silene latifolia* a *Verbascum lychnitis*. Vzhledem k dlouhodobé absenci obhospodařování pahorek postupně zarůstá náletovými dřevinami (*Crataegus* sp. div., *Rosa canina*, *Rosa* sp. div., *Prunus spinosa*).

Z Chlumku jsme již opět za bubnování dešťových kapek do našich kapucí seběhli ke konečné zastávce trolejbusu v Božkově. Nadšení z exkurze nám nepřekazila ani zavřená místní restaurace a plni dojmů jsme si slíbili, že výprava do těchto končin rozhodně nebyla poslední. Již teď se těšíme na pokračování.

Literatura

- HAJŠMAN J. (2011): Naučná stezka údolím Úslavy. – Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, 60 p. (<http://www.plzen.eu/obcan/o-meste/multimedia/ebook/knihy/ebook-naucna-stezka-udolim-uslavy.aspx>)
- KINSKÁ I. (2013): Za botanickými a krajinářskými zajímavostmi mezi Koterovem a Božkovem. – Calluna, Plzeň, 18/1: 5–7.
- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.

Západočeši se nechali okouzlit (nejen) orchidejemi Džbánu

Jaroslava Nesvadbová, Ivona Matějková a Lenka Pivoňková

Pro floristu je radost dostat se do pro něj neznámého území s místním znalcem. A my jsme měli navíc ještě to štěstí, že znalců bylo tentokrát více – rakovničtí Lenka Plesková, Václav Somol a Jiří Brabec.

Mluvíme o víkendové exkurzi Západočeské pobočky ČBS, konané ve dnech 23. až 24. května 2015, která směřovala do pro nás neznámého termofytika – do Džbánu. Už při cestě nás zaujala zdejší krajina žatecko-rakovnické chmelařské oblasti, kde Lenka Pivoňková zajistila velice příjemné ubytování v Mutějovicích, v bývalé zemědělské usedlosti. Domy v této oblasti jsou většinou z druhé poloviny 19. století. Byly postaveny z místní opuky, jsou vysoké až 12 m a zkonstruované tak, aby se zde mohl sušit ve vytápěných sušárnách chmel (většinou Žatecký poloraný červenák).

Džbán byl r. 1994 vyhlášen přírodním parkem. Ač je to území od Plzně vzdálené asi 60 km, bylo kupodivu pro většinu z nás územím naprosto neznámým. Rozkládá se zhruba mezi Rakovníkem, Kladnem, Slaným, Louny, Žatcem a Podbořany v nadmořské výšce ca 400–535 m. Je to tabulová plošina, vyzdvižená nad své okolí. Nejvyšší vrcholy nedosahují 550 m; jsou zde tzv. bílé stráně. Údolí jsou prudce zářiznutá; voda odsud odtéká do Vltavy, Berounky a Ohře. Při prohlížení mapy zahrnující oblast Džbánu rozhodně zaujmou jména zdejších obcí: Mšec, Třeboc, Srbeč, Bdín, Pozdeň, Jedomělice, Kalivody a další. A také neobvyklé označení pro protáhlá údolí „dolík“. Podle materiálu, který pro nás připravil Václav Somol, je zde 12 evropsky významných lokalit a 25 maloplošných chráněných území, což představuje obrovskou koncentraci cenných biotopů.

Viděli jsme pro nás naprosto exotické lokality a biotopy, namátkou např.: Mílskou strán s *Orchis purpurea*, *O. militaris* a *Cephalanthera alba*; NPP Cikánský dolík – slatina s *Thesium rostratum* (u nás na Zlíně vyhynulý druh), *Schoenus nigricans*, *Phyteuma orbiculare*; v NPR Velký a Malý štít *Arctostaphylos uva-ursi*; *Tofieldia calyculata* (rostoucí v Čechách pouze ve Džbáně), a také *Epipactis palustris*, *Dictamnus albus*; v NPP Bílichovské údolí *Veratrum nigrum* – V. Somol uvádí 5000 exemplářů! (SOMOL 2015) – a další významné lokality i chráněné a ohrožené druhy. Největší obdiv sklídily dekorativní květy *Cypripedium calceolus*. Neřímským smyslem této zprávy vyjmenovávat všechny taxony, které jsme viděli a někteří i nafotografovali. Nic z toho ale nenahradí šplhání po stráních a vychutnání si pohledu na nepřebornou nabídku zdejších unikátů.

Naši rakovničtí přátelé znají svůj Džbán opravdu dobře! Moc jim děkujeme za skvělý víkend, výtečné provázení dolíky i stráněmi, příjemné večerní posezení, čas věnovaný exkurzi i její přípravě.

A už se společně těšíme na další ročník „Výjezdů za krásnými kytkami“, snad se podaří do Českého středohoří. Všichni, kdož byli v r. 2014 v Podýjí a 2015 zde na Džbáně, si určitě nenechají ujít tuto výjimečnou příležitost...

Obr. 3. Exkurze se zúčastnili (na snímku zleva): Jaroslav Frouz, Václav Somol, Václav Buriánek, Ivana Kinská, Jana Povolná, Jaroslava Nesvadbová, Kateřina Jedličková, vzhledu Jiří Brabec, Rostislav Dubský, Lenka Pivoňková, Helena Mandová, Věra L. Válová s dcerou Klárou, Ivona Matějková. Fotografický snímek pořídila Lenka Plesková v Mílské stráni během nedělního odpoledne a tudíž na něm scházejí čtyři účastníci exkurze přítomní pouze v sobotu: Libuše Frouzová, Jitka Horková, Alexandra a Tomáš Masopustovi.



Použitá literatura

SOMOL V. (2015): Džbán. – 6 p., 1 map, ms. (Depon. in Knih. odděl. botaniky, Západočes. muzeum, Plzeň).

Doporučená literatura a zdroje

MLADÝ F. et KOLBEK J. (1990): Rostlinný genofond Rakovnicka. Základní informace – ČSOP ZO Brejl, 91 p.

<http://www.muzeumzatec.cz/projekty.html>

<http://www.hasina.estranky.cz/clanky/literatura.html>

Floristická exkurze Západočeské a Jihočeské pobočky ČBS do okolí Žichovic na Sušicko-horažďovických vápencích

Radim Paulič

V sobotu 20. června 2015 jsme navštívili oblast krystalických vápenců západně od obce Žichovice. Jedná se o území, které náleží do fytogeografického podokresu Sušicko-horažďovické vápence (cf. SKALICKÝ 1988). Exkurze se zúčastnili Štěpánka Čížková, Martin Jeřábek, manželé Kratochvíloví, Milan Kotlínek, Darina Kubelková, Hana Mašlová, Ivona Matějková (zapisovala v celém průběhu exkurze), Jaroslava Nesvadbová, Lenka Pivoňková, Štefan Timko, Irena Treybalová, Lenka Zamrzlová a autor tohoto příspěvku, který byl zároveň vedoucím.

Za lokalitou je uvedena v závorce nadmořská výška odečtená ze Základní mapy ČR 1 : 25 000, poté následuje výčet zaznamenaných druhů. Tučně uvedeny jsou druhy vzácné či ohrožené, v případě druhu *Impatiens glandulifera* se jedná o upozornění na nebezpečné ohnisko tohoto invazního druhu (viz foto Ivony Matějkové). U několika druhů byla pořízena herbářová položka, která bude uložena v Západočeském muzeu v Plzni – v tomto případě je za jménem rostliny uvedena zkratka (PL).

U řady nalezených vápnomilných druhů (např. *Cephalanthera rubra*, *Epipactis atrorubens*, *Oxytropis pilosa*) se nejedná o nové lokality, ale jde většinou o ověření lokalit druhů, které uvádí již VANĚČEK & CHÁN (1963).

Nomenklatura níže uvedených cévnatých rostlin je uvedena dle práce KUBÁT et al. (2002).

Brzy po vystoupení z vlaku jsme botanizování započali na železniční stanici Žichovice (450 m n. m.): *Arenaria serpyllifolia*, *Bromus tectorum*, *Capsella bursa-pastoris*, *Centaurea stoebe*, *Cerastium glomeratum*, *Daucus carota*, *Epilobium ciliatum*, *E. collinum*, *E. lamyi*, ***E. parviflorum*** (1 exemplář přímo v kolejišti), *Erysimum durum*, *Festuca brevipila*, *Geranium columbinum*, *G. pusillum*, *Malva neglecta*, *Melilotus officinalis*, *Oenothera* cf. *biennis*, ***Papaver argemone*** (dosti hojně), *P. rhoeas*, *Sedum acre*, *S. sexangulare*, *Torilis japonica*, *Tragopogon pratensis*, *Trifolium campestre*, *Valerianella locusta*, *Veronica arvensis*, *Vicia tetrasperma*, *Viola arvensis*.

Na okraji silnice v intravilánu jihozápadní části obce Žichovice (457 m n. m.) jsme zaznamenali: *Bromus inermis*, *Cichorium intybus*, *Convolvulus arvensis*, *Geum urbanum*, *Lapsana communis*, *Lolium multiflorum*, *L. perenne*, *Phleum pratense*, *Potentilla anserina*, *P. reptans*, *Puccinellia distans*, *Rumex crispus*, *Sisymbrium officinale*, *Tanacetum vulgare*.

Odtud jsme pokračovali po silnici směrem na západ od Žichovic, kde jsme na travnatých mezích podél polní cesty na východním svahu vrchu „Kočí břeh“ zaznamenali tyto druhy (470 m n. m.): *Achillea millefolium*, *Agrimonia eupatoria*, *Anthoxanthum odoratum*, *Anthyllis vulneraria* subsp. *pseudovulneraria*, *Arrhenatherum elatius*, *Avenula pubescens*, *Betula pendula*, *Brachypodium pinnatum*, *Carex muricata* agg., *Clinopodium vulgare*, *Cornus sanguinea*, *Crataegus* sp., *Falcaria vulgaris*, *Festuca pratensis*, *Galium*

album, *Knautia arvensis*, *Koeleria pyramidata*, *Linum catharticum*, *Lotus corniculatus*, *Malus domestica*, *Medicago lupulina*, ***Ononis repens***, *Pimpinella saxifraga*, *Plantago lanceolata*, *P. media*, *Poa compressa*, *P. pratensis*, *Prunella vulgaris*, *Ranunculus bulbosus*, ***Rhinanthus alectorolophus*** (hojně, PL), *Rosa canina* subsp. *canina*, *Rosa canina* subsp. *corymbifera* (PL), *Rubus caesius*, *Salix caprea*, *Sanguisorba minor*, *Solidago canadensis*, *Stellaria graminea*, *Trifolium campestre*, *T. medium*, *T. repens*, *Trisetum flavescens*, *Vicia angustifolia* (PL), *V. cracca*, *V. sepium*, ***V. tenuifolia*** a další.

Na okraji obilného pole na východním svahu návrší „Kočí břeh“ jsme našli (475 m n. m.): *Anthemis arvensis*, *Apera spica-venti*, *Bromus hordeaceus*, *Centaurea cyanus*, *Cirsium arvense*, *Convolvulus arvensis*, *Equisetum arvense*, *Papaver rhoeas*, ***Rhinanthus alectorolophus***, *Rumex crispus*, *Valerianella dentata* subsp. *dentata* (PL).

V borovém mlázi na východním svahu návrší „Kočí břeh“ (480 m n. m., 49°15'48" N, 13°36'36" E) jsme zaznamenali druh ***Monotropa hypophaea*** (desítky rostlin).

V křovinách s břízou a vrbou jívou u cesty na východním svahu návrší „Kočí břeh“ rostly (480 m n. m.): *Acer pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Campanula persicifolia*, ***Cephalanthera damasonium*** (ojediněle), *Cotoneaster horizontalis*, *Dactylis glomerata*, *Epilobium angustifolium*, ***Epipactis atrorubens***, *Heracleum sphondylium*, *Leontodon hispidus* subsp. *hispidus*, *Linaria vulgaris*, *Lonicera xylosteum*, *Populus tremula*, *Prunus avium*, *P. spinosa*, *Salix caprea*, *Securigera varia*, *Silene nutans*, *Sorbus aucuparia*, *Trifolium pratense*.

Na dně opuštěného vápencového lomu nad cestou na východním svahu vrchu „Kočí břeh“, kde byly provedeny terénní úpravy a byly sem patrně vyvezeny vytěžené sedimenty z nánosů řeky Otavy, jsme zaznamenali tyto taxony (485 m n. m.): *Acinos arvensis* (PL), *Artemisia vulgaris*, *Barbarea vulgaris*, *Calamagrostis epigejos*, *Cardaminopsis arenosa* (PL), *Chenopodium album* agg., *Ch. ficifolium* (PL), *Ch. hybridum*, *Ch. polyspermum* (PL), *Conyza canadensis*, *Descurainia sophia*, *Epilobium montanum*, *Erigeron annuus*, *Erysimum cheiranthoides* (PL), *Euphorbia helioscopia*, *E. peplus*, *Galeopsis tetrahit*, *Galinsoga quadriradiata*, *Galium aparine*, *Hieracium murorum*, ***Impatiens glandulifera***, *I. parviflora*, *Matricaria chamomilla*, *M. discoidea*, *Melilotus albus*, *Microrrhinum minus* (PL), *Mimulus guttatus* (PL), *Myosotis arvensis*, *Persicaria lapathifolia*, *P. maculosa*, *Salix purpurea*, *Silene latifolia* subsp. *alba*, *Sinapis arvensis*, *Sisymbrium officinale*, *Sonchus* cf. *asper*, *Thlaspi arvense*, *Trifolium repens*.

Podél polní cesty na jihovýchodních svazích vrchu „Kočí břeh“ jsme na travnatých mezích s křovinami (490–510 m n. m.) zaznamenali: *Acinos arvensis*, ***Anchusa officinalis*** (1 exemplář), *Anthriscus sylvestris*, *Astragalus glycyphyllos*, *Berberis vulgaris*, *Bromus erectus*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea scabiosa*, *Chaerophyllum aromaticum* (ojediněle), *Ch. aureum*, *Digitalis grandiflora*, *Erigeron acris*, *Euonymus europaeus*, *Euphorbia cyparissias*, *Fragaria vesca*, *F. viridis*, *Geranium columbinum*, *G. robertianum*, *Helianthemum grandiflorum* subsp. *obscurum*, *Hypericum perforatum*, *Koeleria pyramidata*, ***Lathyrus hirsutus*** (dosti hojně, PL), *Melilotus officinalis*, *Polygala comosa*, *Pyrethrum corymbosum*, *Rosa canina* subsp. *canina*, *Rosa dumalis* subsp. *dumalis*, *Rosa dumalis* subsp. *subcollina*, *Sanguisorba minor*, *Senecio jacobaea*, *Symphoricarpos albus*, *Thymus pulegioides*, ***Vicia lutea*** (roztroušeně, PL) aj.

Hrachor chlupatý (*Lathyrus hirsutus*) na vrchu Kočí břeh poprvé objevil Vojtěch Žíla v roce 1993, v době nálezů zde byl druh vzácný (ŽÍLA in CHÁN et al. 1996). Víkev žlutá (*Vicia lutea*) zde byla poprvé zaznamenána v roce 2004 (PAULIČ & LEPŠÍ in CHÁN et al. 2006) a od doby nálezů se udržuje ve stejné početnosti.



Obr. 4. *Impatiens glandulifera* na neobvyklé lokalitě.

Na vápencové suti na strmém jihovýchodním svahu vrchu „Kočí břeh“ jsme zaznamenali (520 m n. m.): *Alyssum alyssoides*, *Anthemis tinctoria* (PL), *Echium vulgare*, *Erysimum durum*, *Inula conyzae*, *Poa compressa*, *Potentilla tabernaemontani*, *Sedum acre*, *S. sexangulare*, *Verbascum lychnitis*.

Ve světlém borovém lese na jižním svahu vrchu „Kočí břeh“ (východně od zatopeného vápencového lomu, 520–540 m n. m.) jsme zaznamenali: *Agrimonia eupatoria*, *Ajuga genevensis*, *Astragalus glycyphyllos*, *Betonica officinalis*, *Brachypodium pinnatum*, *Bromus erectus* (porosty), *Campanula rapunculoides*, *Carex digitata*, *C. muricata* agg., *Camelina microcarpa* (na lesní cestě), *Clinopodium vulgare*, *Corylus avellana*, *Cotoneaster horizontalis*, *Crataegus laevigata*, *Cynoglossum officinale*, *Dryopteris filix-mas*, *Epipactis atrorubens*, *Galium pumilum*, *Hedera helix*, *Hepatica nobilis*, *Hieracium lachenalii*, *H. murorum*, *H. sabaudum*, *Inula salicina*, *Larix decidua*, *Listera ovata*, *Lonicera xylosteum* (PL), *Mercurialis perennis*, *Oxytropis pilosa* (několik desítek rostlin, PL), *Pinus sylvestris*, *Polygonatum odoratum*, *Pyrethrum corymbosum*, *Ranunculus nemorosus*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa rubiginosa* (PL), *Vicia sylvatica* (PL), *Viola hirta*.

V zatopeném vápencovém lomu (tzv. „Čimické jezírko“) na jižním svahu vrchu „Kočí břeh“ (cca 520 m n. m.) jsme našli: *Asplenium ruta-muraria* (skalky), *Carex pseudocyperus*, *Epilobium hirsutum*, *Juncus effusus*, *Myriophyllum spicatum*, *Nymphaea* sp. (bezpochyby vysazeno), *Potamogeton crispus*, *Typha angustifolia*.

Ve vápencové suti na strmém příkrém jižním svahu „Kočího břehu“ při jižním úpatí lesa (510 m n. m.) rostly druhy: *Erysimum durum*, *E. odoratum* (PL), *Tragopogon dubius*.

Na zarostlém svahu menšího opuštěného vápencového lůmku v borovém lese nad polní cestou na jižním svahu vrchu „Kočí břeh“ (přibližné souřadnice: 49°15'38,6" N, 13°36'20,5" E) jsme našli jeden trs velmi vzácné kapradiny hrálavité (*Polystichum lonchitis*). Tento druh uvedl z okolí Žichovic již SKALICKÝ (1990).

Výslunné trávníky na vápenci podél cesty při jižním okraji lesa na „Kočího břehu“ severně od obce Čimice (520 m n. m.) hostí: *Anthyllis vulneraria* subsp. *pseudovulneraria*, *Botrychium lunaria*, *Bromus erectus*, *Carex caryophyllaea*, *Carlina vulgaris*, *Carum carvi*, *Echium vulgare*, *Epipactis atrorubens*, *Erigeron acris* (PL), *Festuca rupicola*, *Geranium columbinum*, *Hieracium pilosella*, *Koeleria pyramidata*, *Lotus corniculatus*, *Medicago minima* (PL), *Pimpinella saxifraga*, *Plantago media*, *Polygala comosa*, *Populus balsamifera* (jeden malý strom), *Rhinanthus minor*, *Securigera varia* a další.

Okraje pole s pěstovaným hrachem na jihojihozáp. svahu vrchu „Kočí břeh“ severně od obce Čimice (520 m n. m.) byly neméně bohaté: *Anagallis arvensis*, *Bromus hordeaceus*, *Cerinth minor*, *Chenopodium album*, *Cirsium arvense*, *C. vulgare*, *Elytrigia repens*, *Euphorbia helioscopia*, *Fumaria officinalis*, *Geranium pusillum*, *Lamium amplexicaule*, *Lupinus angustifolius* (velmi hojně jako podsev pod pěstovaným hrachem, PL), *Lycopsis arvensis*, *Matricaria discoidea*, *Neslia paniculata*, *Raphanus raphanistrum*, *Setaria viridis*, *Sherardia arvensis*, *Silene latifolia* subsp. *alba*, *Sonchus arvensis*, *S. oleraceus*, *Valerianella dentata* subsp. *dentata*, *Veronica persica*, *V. polita*, *Vicia sativa* aj.

Dále jsme z Kočího břehu pokračovali k vrchu Křešňovce, který leží SZ od Čimic.

Na mezích a stránkách podél cesty při jihových. okraji lesa na vrchu Křešňovci severně od Čimic (540 m n. m.) jsme zaznamenali: *Aira caryophyllaea* (desítky rostlin, PL), *Anthoxanthum odoratum*, *Briza media*, *Calluna vulgaris*, *Carduus nutans*, *Carex caryophyllaea*, *Carlina acaulis*, *Cynosurus cristatus*, *Danthonia decumbens*, *Echium vulgare*, *Euphorbia cyparissias*, *Jasione montana*, *Lepidium campestre*, *Luzula campestris*, *Plantago lanceolata*, *Scleranthus perennis*, *Veronica arvensis*.

Na suché louce na jihojihozáp. okraji lesa na vrchu Křešňovci SZ od Čimic (550 m n. m.) jsme zaznamenali druhy: *Briza media*, *Carlina acaulis*, *Centaurea scabiosa*, *Cynosurus cristatus*, *Festuca ovina*, *Galium pumilum*, *Leucanthemum ircutianum*, *Luzula campestris*, *Ranunculus bulbosus*, *Scleranthus perennis*, *Senecio jacobaea*, *Thymus pulegioides*, *Trifolium arvense*, *T. dubium*, *Trisetum flavescens*, *Vicia hirsuta* apod.

Les na jižních svazích vrchu Křešňovce SZ od Čimic (550–596 m n. m.): *Abies alba*, *Antennaria dioica* (bor na jihozáp. svahu, PL), *Aquilegia vulgaris*, *Avenella flexuosa*, *Betula pendula*, *Brachypodium pinnatum*, *Calamagrostis arundinacea*, *Campanula trachelium*, *Cardaminopsis arenosa*, *Carex digitata*, *C. montana*, *C. muricata* agg., *Cephalanthera damasonium* (pod vrcholem), *C. rubra* (bor na jihozáp. svahu), *Chelidonium majus*, *Clinopodium vulgare*, *Convallaria majalis*, *Corylus avellana*, *Cynoglossum officinale*, *Cytisus nigricans*, *Daphne mezereum*, *Digitalis grandiflora*, *Epilobium montanum*, *Epipactis atrorubens*, *E. helleborine*, *Fagus sylvatica*, *Fragaria moschata*, *F. vesca*, *Galium odoratum*, *G. rotundifolium*, *G. sylvaticum*, *Genista germanica*, *G. tinctoria*, *Hedera helix*, *Hepatica nobilis*, *Hieracium murorum*, *Inula conyzae*, *Juniperus communis*, *Lathyrus vernus*, *Lilium martagon* (pod vrcholem), *Lonicera xylosteum*, *Luzula luzuloides* subsp. *luzuloides*, *L. pilosa*, *Maianthemum bifolium*, *Melampyrum pratense*, *Melica nutans*, *Mercurialis perennis*, *Mycelis muralis*, *Myosotis sylvatica*, *Neottia nidus-avis* (pod vrcholem, PL), *Orthilia secunda* (bor na jihozáp. svahu), *Oxalis acetosella*, *Picea abies*, *Pinus sylvestris*, *Platanthera bifolia*, *Polygala chamaebuxus*, *P. comosa* (bor na jihozáp. svahu), *Polygonatum odoratum*, *Potentilla erecta*, *Ranunculus nemorosus*, *Rhamnus cathartica*, *Sanicula europaea*, *Scorzonera humilis*, *Silene nutans*, *Solidago virgaurea*, *Vaccinium myrtillus*, *Veronica officinalis*, *Vicia pisiformis* (jižní svah pod vrcholem), *Viola collina*, *V. hirta*, *V. reichenbachiana*, *Viscum album* subsp. *austriacum* aj.

Z vrchu Křešňovce jsme sestoupili dolů k silnici a exkurzi jsme zakončili v restauračním zařízení v Žichovicích, odkud to bylo již blízko na nedalekou železniční stanici. Počasí nám i přes nepříznivou předpověď přálo a několik v dále viditelných bouřek se nám vyhnulo.

Botanická exkurze se vydařila jak hojnou účastí, tak i počtem nalezených zajímavých druhů rostlin, z nichž patří několik i k velmi vzácným (silně a kriticky ohroženým), jako je např. *Aira caryophyllea*, *Cephalanthera rubra*, *Lathyrus hirsutus*, *Polystichum lonchitis*, *Monotropa hypophaea* aj.

Literatura

- CHÁN V., ŠTECH M. et VYDROVÁ A. [eds] (1996): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech. – Sborn. Jihočes. Muz., Čes. Budějovice, Přír. Vědy 36/1: 85–87.
- CHÁN V., LEPSÍ M. et LEPSÍ P. [eds] (2006): Nálezy zajímavých a nových druhů v květeně jižní části Čech XII. – Sborn. Jihočes. Muz., Čes. Budějovice, Přír. Vědy 46: 125–136.
- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
- SKALICKÝ V. (1988): Regionálně fytogeografické členění. – In: HEJNÝ S. & SLAVÍK B. [eds], Květena České socialistické republiky. 1: Academia, Praha, 103–121.
- SKALICKÝ V. (1990): JALAS J. et SUOMINEN J. [eds], Atlas florae Europaeae. Vol. 1–7, Distribution of vascular plants in Europe. [recenze] – Preslia, Praha, 62: 285–286.
- VANĚČEK J. et CHÁN V. (1963): Význačné rostlinné druhy sušicko-horažďovických vápenců. – Preslia, Praha, 35: 162–178.

Za současnou i karbonskou flórou do okolí Mantova

Jan Bureš a Ivona Matějková

V sobotu 5. 9. 2015 se uskutečnila podzimní exkurze Západočeské pobočky do oblasti Mantova, která volně navazovala na pobočkovou exkurzi z roku 2003 směřovanou především k jižnímu pobřeží Velkého rybníka u Mantova a na vlhké louky u obce Losina (PIVOŇKOVÁ 2004).

Většina účastníků letošní akce dorazila k železniční zastávce v Chotěšově, odkud následoval hromadný přesun auty na lesní parkoviště nad severovýchodním pobřežím Velkého rybníka u Mantova, kde se připojily další dvě osoby. Naše botanizující skupina tak sestávala celkem z osmi účastníků: Petr Cimický, Kateřina Jedličková, Ivo Matějka, Karolína Matějková, Jana Nová, Laco Bók plus vedoucí exkurze Jan Bureš a Ivona Matějková, kteří jsou zároveň autoři tohoto příspěvku.

Pozn.: Nomenklatura cévnatých rostlin vychází z Kubáta (KUBÁT et al., eds 2002), názvy syntaxonů jsou uvedeny dle Katalogu biotopů ČR (CHYTRÝ et al., eds 2010).

Před naším přesunem k Mantovu jsme na železniční zastávce v Chotěšově zapsali tři zajímavější druhy rostlin: *Digitaria sanguinalis* (PL), *Galinsoga quadriradiata* a *Plantago media*.

U západního okraje areálu bývalé kovovýroby „Metálka“, po pravé straně zpevněné cesty vedoucí od jihových. okraje Chotěšova k Velkému rybníku u Mantova, byla nalezena vitální kolonie nepůvodního keře tavolníkovce jeřábolistého (*Sorbaria sorbifera*), který patří v rámci ČR k invazním rostlinám.

Hlavní společné botanizování bylo započato na severovýchodním pobřeží Velkého rybníka, zhruba 1 km JV od kapličky v obci Mantov (v nadmořské výšce ca 325 m). V bohatě vyvinutých keřových porostech převládala *Salix cinerea*, místy společně se *Salix triandra*. Příležitostně byli zjištěni blíže nedeterminovaní kříženci *Salix cinerea* (hybridizace pravděpodobně se *S. caprea* a *S. fragilis*). V hojně zastoupené stromové zeleni jsme našli statné exempláře

Alnus glutinosa, dále byly zjištěny *Betula pendula*, *Picea abies*, *Prunus domestica*, *Quercus robur*, *Salix caprea* a *S. fragilis*. Některá sušší místa obsazovaly vzrostlé remízky s převahou *Populus tremula*.

V omezeně vyvinuté litorální zóně rybníka byly nalezeny vitální exempláře dvou význačnějších druhů: *Butomus umbellatus* a *Carex pseudocyperus*. Z doprovodných druhů jsme zaznamenali *Cirsium arvense*, *Humulus lupulus*, *Iris pseudacorus*, *Juncus effusus* a *Lythrum salicaria*. Na dně staré chátrající loďky ukotvené u pobřeží se vytvořil zajímavý vodní biotop osídlený vitální kolonií *Spirodela polyrrhiza* (dle ústního sdělení J. Bureše se jedná o nový druh v rámci zdejší oblasti).

Naše další kroky vedly směrem k východnímu pobřeží Velkého rybníka. Na bezlesých plochách jsme často zaznamenávali porosty s dominantní *Dactylis glomerata*, především na kontaktu s kulturní kosenou loukou. Na dalších nelesních místech nacházely uplatnění tyto druhy: *Agrostis capillaris*, *Anthriscus sylvestris*, *Armoracia rusticana*, *Artemisia vulgaris*, *Bidens cernua* (PL), *Bidens tripartita*, *Calystegia sepium*, *Carex hirta*, *Chaerophyllum bulbosum*, *Cirsium palustre*, *Epilobium hirsutum*, *Geum urbanum*, *Lolium perenne*, *Lycopus europaeus*, *Lysimachia vulgaris*, *Persicaria hydropiper*, *Phalaris arundinacea*, *Potentilla anserina*, *Scirpus sylvaticus*, *Valeriana officinalis* agg. Pobřežní pásy keřových vrbin s příměsí *Prunus padus* a *Crataegus* sp. div. často doprovázely zapojené cenózy *Phragmites australis*. Byla zde objevena také nerozměrná kolonie *Typha angustifolia*.

Na sousední kulturní louce ležící severně od Velkého rybníka jsme zapsali tyto taxony: *Alopecurus aequalis*, *Cirsium vulgare*, *Crepis biennis*, *Deschampsia cespitosa*, *Echinochloa crus-galli*, *Galium album*, *G. ×pomeranicum*, *Juncus articulatus*, *Holcus lanatus*, *Lolium perenne*, *Phleum pratense*, *Plantago lanceolata*, *Poa annua*, *Polygonum arenastrum*, *Ranunculus repens*, *Rumex obtusifolius*, *Trifolium repens*, *Trisetum flavescens*, *Urtica dioica*, *Vicia cracca*. Zajímavým zpestřením byla vyjetá kolej od traktoru s obnaženou vlhkou půdou, na níž se uchytily *Chenopodium album*, *Ch. polyspermum*, *Gnaphalium uliginosum* a také několik růžic *Peplis portula* (PL). V nedaleké pavučině byl pozorován jeden exemplář křížáka pruhovaného (*Argiope bruennichi*).

Z kulturní louky jsme přešli do liniového remízku se vzrostlými dřevinami táhnoucího se ve směru Z–V, tvořícího severní hranici této louky. V remízku převládaly následující dřeviny: *Betula pendula*, *Frangula alnus*, *Prunus avium* a *Sorbus aucuparia*. V průběhu botanizování byl zahlédnut také jeden exemplář strakapouda velkého (*Dendrocopos major*).

Poté jsme pokračovali po severním úpatí lesnatého návrší s místním názvem „U Metálky“. Jedná se o uměle navršený odval z odpadního materiálu (lupku) po těžbě uhlí z let 1889–1920 (důl Austrie I).

Na tomto odvalu probíhá od doby ukončení těžby, tedy již celých 95 let, přirozená sukcese. Vlivem spontánního vývoje vegetace zde došlo k vytvoření iniciálních sukcesních stadií suchých acidofilních doubrav (svaz *Genisto germanicae-Quercion*). Ve stromovém patře převládají vzrostlé exempláře *Betula pendula* doprovázené *Pinus sylvestris*, *Quercus robur* a *Tilia platyphyllos*. V bohatě vyvinutém keřovém patře se prosazují vitální nálety stromů *Quercus robur*, *Sorbus aucuparia*, *Fraxinus excelsior* a *Prunus avium*, z keřů je hojná *Frangula alnus*. V bylinném patře byl zaznamenán hojný výskyt *Avenella flexuosa*, *Festuca ovina*, *Hieracium murorum* a *Poa nemoralis*, na vlhkých a stinných místech převládají ostružiníky (*Rubus* sp. div.).

Na prosvětlených plochách se uplatňuje celá řada „lučních“ druhů ze svazu *Arrhenatherion* s dominancí *Arrhenatherum elatius* a s doprovodem *Achillea millefolium*, *Dactylis glomerata*, *Festuca rubra*, *Galium album*, *Knautia arvensis*, *Plantago lanceolata*, *Poa pratensis*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Veronica chamaedrys*. V roce 2014 bylo na této lokalitě zjištěno při podrobném floristickém průzkumu 131 druhů cévnatých rostlin včetně *Epipactis helleborine* (J. Bureš et I. Matějková, zatím nepubl.). Hlavní motivace k provedení průzkumu vzešla z ohrožení lokality zamýšlenou rekultivací, která by znamenala smýcení přírodovědecky zajímavých lesních porostů a jejich nahrazení jehličnatými monokulturami.

Vzhledem k aktivnímu botanickému bádání na odvalu „U Metálky“ v loňském roce jsme se v rámci letošní pobočkové exkurze zaměřili hlavně na kontaktní biotopy. Zavítali jsme do mokřadních porostů rozkládajících se jižně až jihovýchodně od Malého mantovského rybníka a sousedního rybníka Šindlerák. Převažovaly zde porosty keřových vrb se *Salix cinerea*; ve volných plochách měly hojně zastoupení cenózy vysokých ostříc s *Carex acuta*, místy v kombinaci se vzácnější *Carex riparia* (PL). Z dalších druhů byly zjištěny *Dryopteris carthusiana*, *Equisetum arvense*, *Galeopsis bifida*, *Glyceria fluitans*, *Impatiens parviflora*, *Lysimachia nummularia*, *Myosotis laxiflora*, *Potentilla reptans*, *Quercus rubra* (mladý exemplář), *Rubus caesius* a *Sparganium erectum*. Na bahnitě stezce vedoucí k oběma výše zmíněným rybníkům jsme spatřili uhynulého chrástala vodního (*Rallus aquaticus*), pravděpodobně z důvodu napadení predátory. V litorální zóně intenzivně obhospodařovaného Malého mantovského rybníka, kde prakticky chyběla vegetace vodních makrofyt, byl objeven statný exemplář škeble rybníčné (*Anadonta cygnea*), bohužel také uhynulý. V sousedním plošně menším rybníce Šindlerák (ca 1,2 km V od kapličky v Mantově) jsme pak společně obdivovali plošně vyvinuté porosty růžkatce bradavčitého (*Ceratophyllum submersum*). Tento vodní taxon je v rámci Červeného seznamu ČR vedený v kategorii C3, tj. ohrožený druh (DANIHELKA et al. 2012, GRULICH 2012), po roce 2000 však byla objevena celá řada lokalit s jeho výskytem (KAPLAN 2009).

Od rybníků následoval přechod k severozápadnímu okraji odvalu, kde jsme v rozpadajících se lupcích objevili pozůstatky karbonské flóry reprezentované těmito taxony: *Alethopteris* sp., *Calamites* sp., *Corynepteris angustissima*, *Lepidophlois* sp., *Pecopteris plumosa*, *Sphenophyllum* sp. a *Stigmara ficoides*.

Na nedaleké lesní cestě procházející zhruba středem odvalu jsme při krátkém občerstvení z domácích zásob zapsali výskyt *Echium vulgare*, *Oxalis corniculata* a *Verbascum thapsus*. Zde byl také učiněn potěšující nález méně běžné mochny přímé *Potentilla recta* (zem. souřadnice dle internetové aplikace Google Earth: 49°38'42,03" N, 13°13'19,75" E; 336 m n. m.). Po lesní cestě jsme došli k malému rybníčku na východním okraji Haldy, kde rostlo několik vitálních exemplářů *Iris pseudacorus*. Podařilo se zde zaznamenat přelet ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). Na malém návrší přiléhajícím k rybníčku z jižní strany byl z loňského roku potvrzen výskyt *Pyrola minor* v podobě rozvolněné kolonie o výměře ca 0,1 m²; tento druh je dle Červeného seznamu ČR vedený v kategorii C3 (zranitelný druh).

Následoval přesun do pravidelně obhospodařovaných vlhkých luk u severozáp. pobřeží Velkého rybníka. Jednalo se o druhově chudší porosty s převahou produkčních druhů trav, obohacené ve vlhkých místech o některé druhy polopřirozených nivních luk včetně *Equisetum palustre*, *Ranunculus repens* a *Juncus filiformis*. V drobné terénní prohlubně byl zaznamenán ojedinělý výskyt *Juncus inflexus*.

Záhy jsme se zanořili do křovinné džungle na severozáp. pobřeží Velkého rybníka s převahou *Salix cinerea*, kterou na sušších místech střídala *Prunus spinosa*. Po úzké pěšince vedoucí obtížně prostupnými křovinami jsme pronikli až k litorální zóně Velkého rybníka, kde na nás čekalo příjemné překvapení v podobě vitální kolonie *Thelypteris palustris* (C3). V nedaleké propadlině zaplavené vodou byl posléze objeven pěkný porost *Ceratophyllum submersum*; tento druh byl ve Velkém rybníce zjištěn již v roce 2003 (PIVOŇKOVÁ 2004). Z dalších zajímavějších druhů jsme zapsali *Carex pseudocyperus* (vitální trsy), *Epilobium palustre*, *Equisetum fluviale*, *Filipendula ulmaria*, *Ranunculus sceleratus* a *Solanum dulcamara*. Místy se vyskytovaly kolonie *Phragmites australis*. Keřové vrbové porosty byly mozaikovitě prostoupeny skupinami stromů včetně *Acer platanoides* (dobře vyvinutý vzrostlý exemplář), *Alnus glutinosa*, *Betula pendula*, *Eunymus europaea*, *Populus tremula*, *Salix fragilis* (statné vitální exempláře). Během průchodu skrze pobřežní porosty Velkého rybníka se podařilo zaznamenat i tři vzácnější druhy ptáků preferujících zamokřená stanoviště: volavka bílá (*Ardea alba*) – 1 exemplář, volavka popelavá (*Ardea cinerea*) – 27 ex. a bekasina otavní (*Gallinago gallinago*) – 1 exemplář.

Následoval výstup na přilehlé návrší (pozůstatek po bývalé železniční trati z dob těžby uhlí v dolu Austrie I.), kde jsme se napojili na travnatou pěšinu vedoucí nad západním pobřežím Velkého rybníka (oblast Mantova zvaná Pinky). Podél elektrovodu, jehož trasa vede souběžně s pěšinou, nás obklopovaly pouze mladé náletové dřeviny včetně *Corylus avellana*, *Prunus avium*, *Robinia pseudacacia* a *Salix caprea*. Ze zajímavějších bylinných druhů jsme potkali dva exempláře *Hieracium umbellatum*.

Poté jsme byli J. Burešem zavedeni do jeho domácího prostředí „U pastoušky v údolí volů“, kde jsme si se zájmem prohlédli rozměrný pastevní areál s rybníčkem a také čerstvě zbudovaný domek postavený převážně z přírodních materiálů (dřevo a sláma). U rybníčku jsme se seznámili s netradiční metodou potlačování invazního moru kanadského (*Elodea canadensis*), a sice prostřednictvím plechu pokládaného do mělké litorální zóny za účelem redukce světla. Na suchém nepaseném místě s písčitou půdou jsme se pro změnu pokochali vzácnou heliofilní flórou, která sem byla vzata do kultury z rozvolněných stepních trávníků na Hodonínsku (svaz *Corynephorion canescentis*): *Antennaria dioica*, *Corynephorus canescens* (5 exemplářů), *Filago minima*, *Potentilla arenaria* a *Spergularia rubra*.

Příjemnou a na zážitky bohatou půldenní výpravu za květenou mantovských končin jsme zakončili v restauračním zařízení v Chotěšově nedaleko tamního kláštera.

Literatura

- DANIHELKA J., CHRTEK J. jun. & KAPLAN Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. Seznam cévnatých rostlin květeny ČR. – Preslia, Praha, 84: 647–811.
- GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.
- CHYTRÝ M., KUČERA T. & KOČÍ M. [eds] (2010): Katalog biotopů České republiky. – AOPK ČR, Praha, 307 p.
- KAPLAN Z. (2009): *Ceratophyllum submersum* L. – In: Hadinec J. et Lustyk P. [eds]: Additamenta ad Floram Reipublicae Bohemicae VIII. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 44/2: 219–222.
- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. & ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
- PIVOŇKOVÁ L. (2004): Exkurze Západočeské pobočky ČBS do okolí Chotěšova. – Calluna, Plzeň, 9/1: 4–5.

Exkurze za květenou Vstíška v roce 2015

Jan Bureš a Ivona Matějková

Úvod

Exkurze vznikla díky nápadu pana Zdeňka Zajíce, který oslovil prvního autora tohoto příspěvku, aby vedl populárně naučnou exkurzi za květenou obce Vstíř. Termín exkurze byl stanoven na 4. 10. 2015 a informace o pořádané exkurzi byly uveřejněny v měsíčníku Vstířský zpravodaj – <http://www.vstir.cz/zpravodaj/>. Ve stanovený den přišlo na exkurzi 31 zájemců, převážně dětí z obce Vstíř a Dobřany. Ze Západočeské pobočky České botanické společnosti se exkurze zúčastnili J. Bureš, I. Matějková a L. Pivoňková, která uspořádala v roce 2004 botanickou exkurzi vedoucí do lokalit mezi obcemi Vstíř a Chotěšov (PIVOŇKOVÁ 2004). Naše exkurze vedla jednak do několika lokalit zdokumentovaných během exkurze v roce 2004 a hlavně do lokalit, které dosud botanicky zdokumentovány nebyly.

Obec Vstíř leží v Plzeňské pahorkatině asi 15 km jihozápadně od Plzně při pravém břehu řeky Radbuzy. Krajina je pokrytá hlinitopísčitymi a sprašovými půdami, které významně předurčily její kulturní vývoj od období neolitu. Asi 6000 let př. n. l. přicházejí odlesňovat původní krajinu první zemědělci; dokladem jsou kamenné sekerky, pazourkové nástroje a lineární keramika nalezená ve sprašových půdách na polích u Dnešického potoka při západním okraji obce (Archeol. databáze Čech 2013; nálezy byly odevzdány do Západočeského muzea v Plzni, oddělení záchranných archeologických výzkumů). V následujících obdobích jsou hojné stopy po lidském osídlení z doby bronzové a železné; nálezy hmotných artefaktů učiněné při stavební činnosti v obci souhrnně popisuje REJLEK (2013). Příchod Slovanů dokumentuje nálezy hrubé stavby z 8. stol., jedná se o zcela mimořádný nálezy v regionu Plzeňska (BŘICHÁČEK 2015). Z období velké kolonizace ve středověku, z roku 1243, pochází první písemná zpráva o obci Vstíř. Na polích po celém katastru se nachází velké množství středověké keramiky (pozorování autora). Lze předpokládat, že zdejší krajina byla v tomto období velmi intenzivně přetvářena. Zřejmě docházelo k intenzivnímu žďáření a klučení lesů v širším měřítku podobně jako na jiných místech české krajiny, jak uvádí SÁDLO et al. (2005).

V současnosti téměř celý katastr obce tvoří bezlesí. Naše exkurze vedla okolím Dnešického potoka, které bylo osídlené a přetvářené již od období neolitu. Cíleně jsme v tomto prostoru vybírali místa s největší druhovou diverzitou rostlin v současnosti. Nomenklatura rostlin je sjednocena podle práce (KUBÁT et al. 2002), zařazení do kategorie vzácnosti a ohrožení rostlin určeno podle Červeného seznamu ČR (DANIHELKA et al. 2012, GRULICH 2012).

Jednotlivé lokality a nalezené druhy:

1/ Plácek před hospodou „Kiosek na Bayerce“ u silnice na jižním okraji obce Vstíř

Počátek exkurze byl na zámkové dlažbě o rozměrech přibližně 3 × 8 metrů. Ve spárách dlažby a na schodech do hospody byla zaznamenána vysoká diverzita druhů rostlin. Zaznamenali jsme celkem 31 zejména lučních a ruderalních druhů:

Achillea millefolium, *Amaranthus retroflexus*, *Bellis perennis*, *Capsella bursa-pastoris*, *Chenopodium album*, *Cirsium arvense*, *Echinochloa crus-galli*, *Galinsoga quadriradiata*, *Geum urbanum*, *Herniaria glabra*, *Leucanthemum ircutianum*, *Lolium perenne*, *Matricaria discoidea*, *Oxalis fontana*, *Pimpinella saxifraga*, *Plantago lanceolata*, *Plantago major*, *Poa annua*, *Polygonum aviculare*,

Potentilla anserina, *Potentilla supina* – teplomilnější druh, v území vzácná, *Rorippa palustris*, *Rumex obtusifolius*, *Sagina procumbens*, *Salix caprea*, *Senecio vulgaris*, *Sonchus oleraceus*, *Stellaria media*, *Taraxacum* sect. *Ruderalia*, *Trifolium repens*, *Tripleurospermum inodorum*.

2/ Stará kamenná zídka při levém okraji silnice na jižním okraji obce Vstíř

Zpevnění okraje úvozu cesty bylo v minulosti vytvořeno ze silikátových hornin. V současnosti ze spár mezi kameny vyrůstá vegetace typická pro prostředí kyselých mělkých trávníků a další druhy zavlečených rostlin do tohoto prostředí pronikají.

Cerastium arvense, *Cerastium tomentosum* – okrasná rostlina, na zídce expanduje, *Chelidonium majus*, *Corylus avellana*, *Festuca ovina*, *Galium pumilum*, *Hypochaeris glabra*, *Poa compressa*, *Potentilla argentea*, *Potentilla tabernaemontani*, *Sanguisorba minor*, *Sedum hispanicum* – invazní druh, *Sedum sexangulare*, *Trifolium arvense*, *Urtica dioica*.

3/ Okraje cesty směrem k jižnímu okraji obce Vstíř

Vegetace rozvolněných náletových dřevin a rostlin bylinného patra podél cesty a na stránkách úvozu se vyznačovala poměrně nízkým stupněm eutrofizace a výskytem teplomilnějších druhů:

Acer campestre – na Plzeňsku roztroušeně na bazických horninách v teplejších územích, *Anthriscus sylvestris*, *Arctium lappa*, *Arrhenatherum elatius*, *Ballota nigra*, *Convolvulus arvensis*, *Conyza canadensis*, *Corylus avellana*, *Dactylis glomerata*, *Euonymus europaea*, *Euphorbia helioscopia*, *Falcaria vulgaris* – v území vzácnější, *Geranium pusillum*, *Hedera helix*, *Heracleum sphondylium*, *Hieracium pilosella*, *Hylotelephium telephium* – charakteristický druh pro západní Čechy, *Lamium album*, *Larix decidua*, *Leontodon autumnalis*, *Malva neglecta*, *Pinus sylvestris*, *Potentilla reptans*, *Prunus avium*, *Quercus robur*, *Robinia pseudacacia*, *Rosa canina*, *Rubus fruticosus* agg., *Salix caprea*, *Saponaria officinalis*, *Silene latifolia*, *Veronica persica*.

Zavlečené okrasné druhy: *Mahonia aquifolium*, *Syringa vulgaris*, *Symphoricarpos albus*, *Aquilegia vulgaris*.

4/ Větrolam od jižního okraje obce Vstíř k silnici

Asi 1200 m dlouhý a 20 m široký větrolam mezi rozsáhlými polními celky byl vysázen v šedesátých letech 20. stol. po vzoru větrolamů v SSSR. Ve stromovém patře dominuje v řadách vysázený dub letní a habr obecný. Místy pronikají náletové dřeviny. Bylinné patro je chudé.

Acer pseudoplatanus, *Alliaria petiolata*, *Betula pendula*, *Carpinus betulus*, *Corylus avellana*, *Fraxinus excelsior*, *Poa nemoralis* – dominuje, *Prunus avium*, *Pyrus communis*, *Quercus robur*, *Rubus idaeus*, *Sambucus nigra*, *Tilia cordata*, *Ulmus glabra*.

5/ Stráž na východním okraji Kastelského rybníka

Rybník založený v 17. stol. proboštem Kastlem z chotěšovského kláštera, známý také jako rybník Bayerka podle názvu nedalekého černouhelného dolu Bayer, který byl v činnosti na konci 19. stol. Západojihozápadně orientovaná stráž je tvořená kamenito-písčitou půdou z rozvětralých arkózovitých pískovců a slepenců karbonského stáří. Stráž byla v 2. pol. 20. stol. hojně využívána pro slunění lidí, kteří využívali rybník jako koupaliště – v některých dnech se počet koupajících blížil ke dvěma tisícům (REJLEK 2013). Před tímto obdobím byla stráž zřejmě přepásána domácími zvířaty a nedocházelo tak k jejímu zarůstání dřevinami. V současné době je stráž porostlá vegetací acidofilních krátkostébelných trávníků,

kteří inklinují ke svazu *Koelerio-Phleion phleoidis* KORNECK 1974. Porosty jsou degradovány ruderalizací. Následující výčet druhů rostlin, které jsme při exkurzi zaznamenali, není úplný vzhledem k extrémně suchému létu a sešlapu vegetace (nebyl ověřen např. *Dianthus deltoides*, pozn. autorů).

Achillea millefolium, *Agrostis capillaris*, *Armoracia rusticana*, *Artemisia vulgaris*, *Carex hirta*, *Centaurea jacea*, *Cirsium vulgare*, *Danthonia decumbens*, *Daucus carota*, *Echium vulgare*, *Hypericum perforatum*, *Lolium perenne*, *Lotus corniculatus*, *Medicago lupulina*, ***Medicago × varia*** – vzhledem k roztroušenému výskytu *Medicago falcata* na Plzeňsku může kříženec pocházet z osiva *Medicago × varia* využívaného pro zemědělské účely, viz <http://botany.cz/cs/medicago-varia/>; *Persicaria amphibia*, *Plantago media*, *Populus nigra* var. *italica* – několik jedinců ve stromovém patře, *Tanacetum vulgare*, *Thymus pulegioides*, *Trifolium arvense*, *Trifolium pratense*.

6/ Východní pobřeží Kastelského rybníka

V posledních desetiletích je rybník přerybněný a znečištěný, bez významného výskytu makrofytní vegetace a možnosti rekreačního využití tak, jako tomu bylo v minulosti. Na východním okraji rybníka jsme zaznamenali zbytky pobřežní a makrofytní vegetace.

Agrostis stolonifera, *Alnus glutinosa*, *Calystegia sepium*, *Carex vesicaria*, *Carex vulpina*, *Epilobium hirsutum*, *Juncus effusus*, ***Leersia oryzoides*** – ohrožený druh kategorie C3, *Lemna minor*, *Lycopus europaeus*, *Lythrum salicaria*, *Phalaris arundinacea*, *Phragmites australis*, *Ranunculus sceleratus*.

7/ Slatinná louka pod hrází Kastelského rybníka

V místech, kde vytéká z Kastelského rybníka Dnešický potok, se v jeho nivě vyskytují ostřicová společenstva. Tato společenstva s dominující ostřicí štíhlou místy přecházejí do nevyhraněných slatinných společenstev s výskytem suchopýru úzkolistého (***Eriophorum angustifolium***) – v kulturní krajině centrálního Plzeňska je to vzácný druh, který se nám nepodařilo při podzimní exkurzi ověřit, přestože byl na lokalitě na jaře 2015 autorem nalezen.

Ostřicová a slatinná společenstva: *Angelica sylvestris*, *Carex acuta* – hojně, *Cirsium arvense*, *Cirsium palustre*, *Epilobium hirsutum*, *Equisetum fluviatile*, *Equisetum palustre* – hojně, *Galeopsis bifida*, *Glyceria maxima*, *Hypericum tetrapterum*, *Lysimachia vulgaris*, *Phalaris arundinacea*, *Scutellaria galericulata*, *Typha latifolia*.

Na okraji biotopu: *Alnus glutinosa*, *Salix cinerea*, *Salix fragilis*, ***Populus maximowiczii*** Henry (topol Maximovičův) – na okraji ostřicové louky a několik dalších mohutných stromů dále po směru toku Dnešického potoka. Tento druh topolu pochází z východní Asie (Flora of China vol. 4, p. 139). Podle našeho názoru byl vysázen na lokalitě v šedesátých letech 20. stol., dovezen ze SSSR v souvislosti s činností a kontakty místního JZD. *Populus maximowiczii* se při hybridizaci s *Populus nigra* uplatňuje při šlechtění rychlerostoucích topolů. Japonský topol (*Populus nigra* × *Populus maximowiczii*) je dnes hojně pěstován v ČR na plantážích rychlerostoucích dřevin (viz na další straně obr. 6).

Obr. 5. Od hráze Kastelského rybníka jsme sestoupili do nivy Dnešického potoka s mokřadními loukami, kde převládala vegetace vysokých ostřic.





Obr. 6. Detailní pohled na olíštění vzrostlého topolu Maxi-movičova (*Populus maximowiczii*).

Závěr

Konec terénní části exkurze byl u dubu na křižovatce polních cest na západním okraji obce Vstíř, v místech, kde byla archeologie objevena slovanská srubová stavba a kam zasahovalo neolitické osídlení prvních zemědělců, kteří začali svahy nad Dnešickým potokem odlesňovat. KOČÁR et al. (2014) provedli antrakologickou analýzu archeologických nálezů; v širším okolí Plzeňska (katastry Černice, Dobřany, Křimice, Chotěšov) je na základě složení souborů uhlíků z neolitických sídlišť předpokládáno chudé druhové složení lesů se dvěma dominantami; dubu a borovice. Tyto dřeviny jsou v současnosti dominantní i v lesích severně od obce Vstíř.

Při posezení v hospodě na vstířské návsi byla naplánována další exkurze za květenou Vstířska na rok 2016: povode širokou nivou Radbuzy pokrytou až několikametrovými povodňovými hlínami a porostlou aluviálními loukami, dále pak směrem na sever do lesa Dubovec.

Literatura

BŘICHÁČEK P. (2015): Slované ve Vstíři, okr. Plzeň jih. – Archeologie západních Čech č. 10, Západočeské muzeum v Plzni, v tisku.
DANIELKA J., CHRTEK J. jun. et KAPLAN Z. (2012): Check list of vascular plants of the Czech Republic. Seznam cévnatých rostlin květeny ČR. – Preslia, Praha, 84: 647–811.

GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84: 631–645.

KOČÁR P., ŠEMBEROVÁ R. et KOČÁROVÁ R. (2014): Antrakologický soubor z neolitického sídliště u Kolína. Příspěvek (nejen) k rekonstrukci lesní vegetace v neolitu České republiky. – Archeologické rozhledy 66: 391–414.

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.

PIVOŇKOVÁ L. (2004): Exkurze Západočeské pobočky ČBS do okolí Chotěšova. – Calluna, Plzeň, 9/1: 4–5.

REJLEK O. (2013): Vstíř od minulosti do současnosti. – Obec Vstíř vl. nákladem, 160 p.

SÁDLO J., POKORNÝ P., HÁJEK P., DRESLEROVÁ D. et CÍLEK V. (2005): Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí. – Malá Skála, Praha, 247 p.

Internetové zdroje, stav k 20. 10. 2015:

<http://www.arup.cas.cz/?p=743> [Archeologická databáze Čech – Archeologický ústav AV ČR, Archiv 3.0, 2013].

<http://www.vstis.cz/zpravodaj/>

<http://botany.cz/cs/medicago-varia/>

Flora of China, vol. 4, p. 139: http://www.efloras.org/flora-taxon.aspx?flora_id=2&taxon_id=126537

FLORISTIKA

První nález odemky vodní (*Catabrosa aquatica*) na Plzeňsku

Lenka Pivoňková

Při exkurzi pořádané dne 27. 6. 2015 Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR, regionálním pracovištěm Správa CHKO Český les a středisko Plzeň, do prostoru bývalého vojenského cvičiště u Dobřan (zanedlouho evropsky významné lokality) mne RNDr. Jiří Cais upozornil na neznámou travu. Sebrala jsem herbářovou položku a následně určila jako odemku vodní (*Catabrosa aquatica*). Ta nebyla z území Plzeňského kraje dosud známa.

Lokalita: Dobřany, ca 640 m ZJZ od Šlovického vrchu, 1100 m SSV od nádraží v Dobřanech, okraj koleje (louže) na bývalém vojenském cvičišti, 350 m n. m., 49°39'49,785" N, 13°18'46,948" E (souřadnice převzaty z www.mapy.cz), 31a Plzeňská pahorkatina vlastní, 6345b.

Stanoviště: okraj vyježděné koleje zatopené vodou v periodické tůni (louži na cestě) v terénní sníženině, na vrstvě mazlavého jílovitého bahna. Na vyvýšené (vytlačené) části kolejí.

Velikost populace: jeden rozrůstající se trs o velikosti ca 25 × 60 cm s viditelnými výběžky na okrajích. Do trsu *Catabrosa aquatica* sporadicky vrůstá *Glyceria declinata*.

Rostliny v nejbližším okolí: v blízkém okolí převažuje na některých místech *Glyceria declinata*, jinde *Alisma plantago-aquatica*. Z dalších druhů byly zaznamenány *Echinochloa crus-galli*, *Juncus articulatus*, *J. bufonius*, *Sparganium erectum*, *Veronica beccabunga*.

Při další návštěvě dne 5. 9. 2015 byla lokalita po mimořádně teplém a suchém létě vyschlá, *Catabrosa aquatica* již nebyla vidět. Na ploše převládala *Glyceria declinata* a *Echinochloa crus-galli*.

Ačkoliv území bývalého vojenského cvičiště bylo opakovaně botanicky zkoumáno, *Catabrosa aquatica* zde nebyla nikdy zjištěna (VACEK et MATĚJKOVÁ 1995, MATĚJKOVÁ et NESVADBOVÁ 1998, KOPTÍK 2011). Nebyla zjištěna ani ve fytogeografickém okrese Plzeňská pahorkatina vlastní ani v celém Plzeňském kraji. Nejbližší historicky udávaný výskyt odemky vodní u Lázní Kynžvart (údaj od Dalla Torreho z konce 19. stol.) je hodnocen jako pochybný (DOMIN 1924). Nejbližší v současnosti známá lokalita v ČR se nachází v Ralsko-bezděžské tabuli u Hradčan u Mimoně v PR Hradčanské rybníky (ČERNÝ et ADAMEC 2008, nálezová databáze AOPK ČR – několik mikrolokalit), asi 145 km vzdušnou čarou od Dobřan. Další výskyty jsou známy z Pardubického Polabí (obnažené dno rybníka u Vlčí Habřiny) a jihovýchodní Moravy (HADINEC et al. 2004).

O tom, jak se tato rostlina dostala do vojenského cvičiště u Dobřan, se dá jen spekulovat. Kromě přirozeného způsobu (přenos ptáky) se zdá být pravděpodobný přenos semen terénními vozidly. Pravidelně zde jezdí vojenská a offroadová vozidla, která sem každoročně přijíždějí z celé republiky (mohla nasbírat diaspory kdekoliv, např. na Mímoňsku v oblasti bývalého vojenského výcvikového prostoru). Tomu, že se sem odemka mohla dostat motorovým vozidlem, napovídá i její stanoviště – zatopená kolej (kaluž) v rozježděné cestě.

Catabrosa aquatica je hodnocena jako kriticky ohrožený druh s klesajícím trendem výskytu C1t (GRULICH 2012). Herbářový doklad *Catabrosa aquatica* a *Glyceria declinata* je uložen v PL. Názvosloví je uvedeno podle práce KUBÁT et al. (2002).

Literatura

- ČERNÝ R. et ADAMEC L. (2008): Výsledky hydrobotanické exkurze pracovní skupiny pro studium makrofyt vod a mokřadů při ČBS na Mímoňsku (severní Čechy) v roce 2006. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 43/2: 337–341.
- DOMIN K. (1924): Císařský les. Studie geobotanická. Archiv pro přírodovědný výzkum Čech. Tom. XVII, Num. 3. – Praha, p. 34.
- GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84/3: 631–645.
- HADINEC J., LUSTYK P. et PROCHÁZKA F. (2004): Additamenta ad floram Reipublicae Bohemicae. III. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 39: 74.
- KOPTÍK J. (2011): Floristický a vegetační průzkum šesti opuštěných vojenských výcvikových prostorů v západních Čechách. – Erica, Plzeň, 18: 49–82.
- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
- MATĚJKOVÁ I. et NESVADBOVÁ J. (1998): Zpráva o floristické exkurzi do okolí Dobřan. – Calluna, Zpravodaj západočeské pobočky České botanické společnosti, Plzeň, 3/2: 1–2.
- VACEK V. et MATĚJKOVÁ I. (1995): Materiál ke květeně Přesticka. – Sborn. Západočes. Muz. Plzeň, přír., 91: 5–131.

Koromáč olešníkový, znovuobjevený druh lochtínských luk

Ivana Kinská

Na konci července jsem si při pochůzce po nivních loukách v blízkosti hlavního vchodu do plzeňské zoologické zahrady všimla povědomých lístečků. Žluťucha!, blesklo mi hlavou jako první. Po bližším ohledání bylo ale jasné, že se o žluťuchu nejedná. Ze shluku listů vyrůstala lodyha zakončená typickým mrkvovitým květenstvím. Rostlinu jsem zdokumentovala pouze fotograficky v domnění, že to k jejímu určení bude stačit. Ukázalo se ale, že možných kandidátů je víc.

Rostlina tak zůstala inkognito až do poloviny září, kdy jsem se na louky vypravila s Ivonou Matějkovou. Ta rostlinu odborně sebrala a na oddělení botaniky Západočeského muzea v Plzni jsme pak díky vstřícnosti kolegů měly možnost porovnat nález s revidovanými herbářovými položkami. Z možných kandidátů tak zůstal v našem hledáčku jediný: *Silaum silaus*, česky koromáč olešníkový. Správnost určení potvrdil později i pan Milan Marek.

Tento eurosibijský druh patří do čeledi mrkvovitých (*Daucaceae*) a roztroušeně až vzácně se vyskytuje na vlhkých a slatinných loukách, vzácně i v lužních lesích od nížin do pahorkatin. V Černém a červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky je zařazen do kategorie C3 – ohrožené druhy (GRULICH 2012).

V Plzni je uváděna pouze historicky Hanušem a Malochem na několika lokalitách v údolní nivě Mže, Horou na louce u Velkého rybníka a Malochem a Pyškem z Černic (vše viz SOFRON et NESVADBOVÁ 1997). Údaje ze současnosti chybí.

Další návštěvou luk v údolní nivě Mže bylo zjištěno, že kromě dvou lučních porostů v nivě Mže, kde se druh místy vyskytuje v desítkách exemplářů, ho lze nalézt i na několika dalších místech, ne však v takovém množství. Louky nedaleko hlavního vchodu do zoo jsou jednoznačně místem s nejbohatším výskytem této rostliny.

Na všech lokalitách se rostliny *Silaum* vyskytují „pohromadě“, vzdálenosti mezi jednotlivými rostlinami nejsou příliš velké, do několika metrů. Když objevíme jednu,



Obr. 7. Výskyt *Silaum silaus* L. zaznamenaný v údolní nivě Mže v září 2015. (© GEODIS Brno, s.r.o., © Seznam.cz, a.s.)

lze brzy v jejím okolí najít další. *Silaum* se zřejmě dokáže šířit jen pomalu a na malé vzdálenosti, což potvrzuje např. německá studie (BISCHOFF 2000, BISCHOFF et al. 2009), která se zabývala možností regenerace nivních luk. Jedním z použitých rostlinných indikátorů byl také koromáč, u něhož se zjistilo, že se i v případě zlepšení způsobu obhospodařování luk dokáže na vhodné lokality vracet pouze velmi pomalu. Studie udává „efektivní rychlost šíření“ koromáče přirozenou cestou 40 m za 15 let.

Je otázkou, proč *Silaum* nebylo v uplynulých téměř 80 letech z lochtotínských luk udáváno, přestože území bylo navštěvováno botaniky. V nivě Mže je z 90. let 20. stol. záznam o výskytu *Selinum carvifolia* (SOFRON et NESVADBOVÁ 1997), s nímž je možno *Silaum* zaměnit. Jde ale o jinou lokalitu, z „lochtotínských“ luk údaje chybí. Jedním z možných vysvětlení je „viditelnost“ různých druhů v závislosti na průběhu vegetační sezóny a sekání luk (všechny nyní zaznamenané nálezy pocházejí z luk, které jsou pravidelně obhospodařovány) v kombinaci s dobou, kdy botanici luční porosty navštěvují – obvykle se jedná o květnový či červnový aspekt před první sečí. V letošní sezóně se právě v této lokalitě názorně ukázalo, jak moc se může lišit vzhled jarních lučních porostů v porovnání s otavami. Zatímco v červnovém aspektu dle informací Ivoňy Matějkové převažovaly trávy a louky působily dojmem degradovaných málo zajímavých porostů, po seči pak v srpnových porostech otav vynikly dvouděložné rostliny a bylo možno identifikovat druhy, které v předchozím aspektu nebyly viditelné (jako např. právě *Silaum*). Tuto domněnku bude možno ověřit v průběhu další vegetační sezóny. Nicméně už nyní je jisté, že botanizování na území města Plzně může stále přinést mnohá překvapení.

Literatura

- BISCHOFF A. (2000): Dispersal and re-establishment of *Silaum silaus* (L.). – Basic and Applied Ecology, 1: 125–131.
- BISCHOFF A., WARTHEMANN G. et KLOTZ S. (2009): Succession of floodplain grasslands following reduction of land use intensity: the importance of environmental conditions, management and dispersal. – Journal of Applied Ecology, 46: 241–249.
- GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84/3: 631–645.

- KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
- SOFRON J. et NESVADBOVÁ J. [eds] (1997): Flóra a vegetace města Plzně. – Plzeň, 200 p.

<http://botany.cz/cs/silaum-silaus/>

Rozšíření bolševníku velkolepého a křídlatek na pobřeží plzeňských řek

1. část – Radbuza a Mže

Jana Nová

Invasní rostliny jsou zřejmě již trvalou součástí plzeňského prostředí navzdory profesionálním i amatérským snahám o jejich kontrolu (tématu „managementu“ a reakce invazních rostlin na něj se budu věnovat v některém z příštích čísel Cal-luna). V tomto článku a jeho pokračováních budou představeny výsledky průzkumu, který se zaměřil na „vlajkové“ invazní druhy, bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*) a křídlatky (*Reynoutria* spp.), a jejich rozšíření v okolí řek na území města Plzně. Pobřeží řek bylo jako oblast průzkumu zvoleno ze dvou důvodů: Za prvé samotný tok řek i liniové pobřežní porosty zeleně mohou být cestami šíření invazních rostlin, proto zde lze očekávat jejich četný výskyt. Za druhé je pobřeží řek stabilnější a lidskou činností (zejména stavební) relativně méně pozměňované prostředí než další typy stanovišť, kde se invazní rostliny obvykle vyskytují. Rumiště a zanedbaná zákoutí v intravilánu mívají spíše přechodný charakter – viz v Plzni plochu po zbouraném Domu kultury mezi Americkou třídou a Denisovým nábrežím, kterou aktuálně (rok 2015) osídlila křídlatka japonská, ale právě tato lokalita bezpochyby nezůstane pustá navěky. Naproti tomu v pobřežní oblasti řek se invazní rostliny mohou uchytit trvale, a nabízí se tak šance po několika letech průzkum zopakovat a sledovat dynamiku šíření těchto druhů.

Tento článek přináší výsledky první části průzkumu, uskutečněné v období květen–září 2015. Prozkoumala jsem tok řeky Radbuzy od hráze přehrady České údolí k soutoku s Mží (levý i pravý břeh) a tok řeky Mže z Malesic k mostu u Kalikovského mlýna (pouze levý břeh) a dále k soutoku s Radbuzou (levý i pravý břeh) – viz mapu na obr. 8. Prošla jsem pobřežní linie co nejblíže toku řeky. Na některých místech nebyl břeh bezprostředně dostupný kvůli zástavbě, oplocení nebo strmému svahu, v tom případě jsem se snažila situaci prohlédnout aspoň z protějšího břehu. V místech, kde je níže řeky širší, jsem ji mimo pobřeží systematicky neprocházela,



Obr. 10. Oblast B2, K2, pobřeží Radbuzy, Slovany/ Doudlevice. Lokality bolševníku velkolepého (B) a křídlatky (K).

B2c. L břeh Radbuzy, jižní fronta Cukrovské ulice, u zdi areálu diecézní charity mezi vzrostlými jasany; cca 49°44'12" N, 13°22'54" E. Jedna vzrostlá fertilní rostlina, snažila jsem se ji zničit.

B2d. L břeh Radbuzy u plotu bývalé vozovny trolejbusů (DEPO2015), v převážně neudržovaném trávníku mezi ostružiním; cca 49°44'17" N, 13°23'02" E. Dvě vzrostlé rostliny, obě jsem se snažila zničit.

B2e. L břeh Radbuzy asi 10 m J od Kožiškovy lávky, u paty opěrné zdi v sečeném ruderalním trávníku; cca 49°44'24" N, 13°22'53" E. Dvě malé rostliny, snažila jsem se je zničit.

B2f. P břeh Radbuzy v lokalitě U Ježíška, zemní val mezi asfaltovou cestou pro pěší a bytovými domy, nepravidelně sečený trávník. Jedna vzrostlá fertilní rostlina na

SV svahu směrem k hlavnímu nádraží, cca 49°44'26" N, 13°23'0" E; čtyři menší rostliny na jižním svahu směrem k papírně, cca 49°44'24" N, 13°23'1" E. Všechny nalezené rostliny jsem se snažila zničit.

B2g. L břeh Radbuzy mezi oblouky silničního mostu Milénia, pod asfaltovou cestou pro pěší v ruderalní vegetaci; cca 49°44'27" N, 13°22'51" E. Vegetace bez lidské údržby. Jedna větší odnožující rostlina, snažila jsem se ji zničit.

Pobřeží Mže

B3. Vodárna Radčice – viz mapu na obr. 8

L břeh Mže, ruderalizovaná louka mezi tokem řeky a silnicí (ul. Radčická) bezprostředně V od pozemků vodárny; cca 49°45'21" N, 13°20'42" E. Louka postupně zarůstá náletovými dřevinami (*Acer platanoides*, *Alnus glutinosa*, *Betula pendula*, *Populus tremula* aj.). Část pozemku – jeden pás podél objektů vodárny, druhý pás podél silnice – vykazovala známky pravidelného sečení, a právě na této ploše se vyskytovalo několik desítek až stovka vzrostlých a fertilních rostlin *Heracleum mantegazzianum*, převážně roztroušeně, blíže k řece i v zapojeném porostu. Střední část pozemku byla zarostlá zapojeným porostem *Urtica dioica* a *Cirsium arvense*, v této vegetaci se žádná rostlina bolševníku velkolepého nevyskytovala. Lokalitu jsem navštívila na začátku července 2015, kdy bolševník velkolepý hromadně rozkvétal, a snažila jsem se všechny nalezené rostliny jednorázově zbavit nadzemních částí. – Při kontrolní návštěvě 4. 10. 2015 louka obrůstala po seči a vegetativní orgány obnovila asi 1/4 rostlin bolševníku velkolepého oproti stavu v červenci, asi 10 rostlin kvetlo nebo plodilo. Střední plocha kopřiv byla také posečená, žádná rostlina bolševníku velkolepého se tam nevyskytovala. Při této návštěvě jsem žádný zákrok neprováděla.

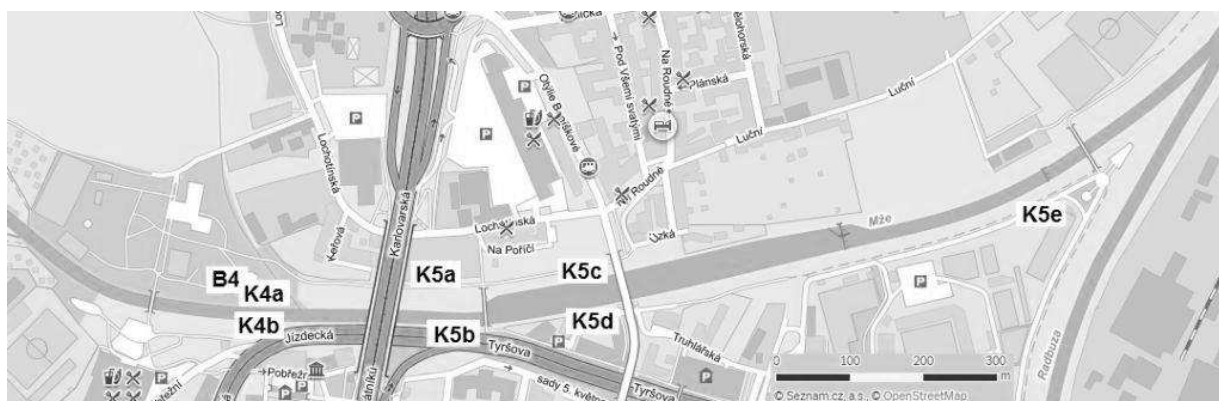
B4. Výstaviště – viz mapu na obr. 11

L břeh Mže, jv. část areálu bývalého výstaviště asi 150 m Z od silničního mostu Generála Pattona, v okolí přírodního divadla směrem k řece; cca 49°45'3" N, 13°22'20" E. Částečně v podrostu stromů, střední etáž tvořená *Reynoutria* cf. *bohemica* (viz níže lok. K4a), vegetace bez lidské údržby. Asi 5 vzrostlých fertilních rostlin.

Všechny rostliny bolševníku velkolepého, na které jsem narazila v časných fázích sezóny, jsem se snažila mechanicky zničit (nadzemní část, pokud možno i kořeny). V oblasti B2 (Slovany/Doudlevice) to nebylo proveditelné u rostlin na dílčí lokalitě B2a, ke kterým nebyl možný přístup. Některé rostliny v této oblasti během sezóny obrážely, v tom případě jsem je poškozovala opakovaně. Jiné už během sezóny neobrazily, ale teprve v další sezóně bude možné zhodnotit, zda skutečně zahynuly. Oblasti B1 a B4 jsem navštívila až v září, kdy už rostliny vysemenily a odstraňovat jejich zbytky nemělo smysl. Popis všech lokalit bolševníku velkolepého předám plzeňským úřadům s výzvou k odbornému zákroku proti této nebezpečné rostlině.

2. Křídlatky (*Reynoutria* spp.)

Křídlatky byly v Plzni pěstovány jako okrasné, zplanělou k. japonskou nacházel už František Maloch r. 1913 v okolí Mlýnské strouhy a r. 1927 v Českém údolí; z okolí plzeňských řek byla k. japonská hlášena na břehu Mže u Lochotínské lávky (srov. dále lokalitu K5b) a na břehu Radbuzy u „doudleveckého“ (Tyršova, nebo Malostranského?) mostu, k. sachalinská pak na břehu Radbuzy v oblasti Slovany/Doudlevec mezi Papírenskou lávkou (srov. dále lokality k. japonské K2) – všechny údaje podle SOFRON et NESVADBOVÁ (1997), tam citována další literatura a herbářové doklady. V porovnání s bolševníkem velkolepým nebyl výskyt křídlatky v Plzni ještě v 90. letech 20. století nijak masivní.



Obr. 11. Oblast B4, K4, K5, pobřeží Mže, od výstaviště k soutoku s Radbuzou. Lokality bolševníku velkolepého (B) a křídlatky (K).

Výskyt křídlatky japonské (*Reynoutria japonica* var. *japonica*) na březích Radbuzy v oblasti Slovan/Doudlevec pozorují již cca od roku 2011. Během té doby jsem v této oblasti nezaznamenala výrazné prostorové rozšiřování stávajících mikrolokalit ani objevování nových; na dvou mikrolokalitách rostliny v sezóně 2015 z neznámých důvodů neobrazilily, většina polykormonů ale prosperuje navzdory různým disturancím, zejména sečení a vytrhávání prýtlů (o tomto tématu více v některém z příštích čísel Calluny). V sezóně 2015 byla křídlatka japonská zaznamenána na pobřeží Radbuzy v dolní části Borského parku (K1) a v oblasti Slovan/Doudlevec (K2), dále pak na pobřeží Mže na výstavišti (K4) a mezi mostem Generála Pattona a soutokem s Radbuzou (K5) – viz mapu na obr. 8. Křídlatka japonská je v rámci rodu spolehlivě rozpoznatelná podle menší velikosti listů, báze listové čepele sbíhavé na řapík i typického vzrůstu a větvení prýtlů.

Na pobřeží Mže v lokalitách pod Zámečkem (K3) a na výstavišti (K4) jsem zaznamenala druhý, mohutný druh křídlatky, který jsem původně považovala jednoznačně za křídlatku sachalinskou (*Reynoutria sachalinensis*). Pro tento druh svědčí zejména velikost listů, které byly v dolní části prýtlů delší než 30 cm (Pyšek a Mandák in Kubát et al. 2002 uvádějí délku 25–35 cm pro *R. sachalinensis* a 15–23 cm pro *R. ×bohemica*), ale tvar listové čepele (užší, špička protažená, báze utáť až sbíhavá na řapík) se podobal spíše křídlatce české (*Reynoutria ×bohemica*). Na obou lokalitách jsem sebrala herbářové doklady, které jsou uloženy v herbáři Západočeského muzea v Plzni (PL).

V porovnání s bolševníkem velkolepým nejsou křídlatky bezprostředně zdraví nebezpečné, ale coby polykarpické rostliny s hluboko uloženými oddenky, jimiž se také efektivně šíří (rozhříváním i fragmentací), mnohem houževnatěji odolávají snahám o likvidaci.

Přehled lokalit křídlatky japonské (*Reynoutria japonica* var. *japonica*):

Pobřeží Radbuzy

K1. Borský park – viz mapu na obr. 9

K1a. P břeh Radbuzy, asi 50 m V od mostu silničního přivaděče E53 v okolí lesní cesty na ploše vysypané stavební sutí; cca 49°43'2" N, 13°21'43" E. Vegetace bez lidské údržby. Zapojený porost asi 20 × 20 m po obou stranách cesty, izolovaný menší polykormon na svahu k řece.

K1b. L břeh Radbuzy, asi 100–200 m V od mostu silničního přivaděče E53, u paty svahu nad širší částí říční nivy; cca 49°43'03" N, 13°21'48" E. Vegetace bez lidské údržby. Dva polykormony cca 5 × 5 m vzdálené od sebe asi 50 m.

K1c. L břeh Radbuzy kolem plotu elektrické rozvodny pod asfaltovou cestou pro pěší, v podrostu stromů na rumišti; cca 49°43'04" N, 13°22'23" E. Vegetace bez lidské údržby. Řídký porost podél plotu rozvodny.

K2. Slovan/Doudlevec – viz mapu na obr. 10

K2a. L břeh Radbuzy, asi 300 m S od Malostranského mostu, mezi pěšinou a plotem zástavby, v okolí stožáru vysokého napětí; cca 49°43'41" N, 13°23'19" E. Mohutný monotypický porost v pásu dlouhém asi 50 m podél plotu. V minulých sezónách byla část porostu blíže k pěšině opakovaně narušována vypálením a vytrháváním prýtlů.

K2b. P břeh Radbuzy, asi 200 m JJZ od Papírenské lávky, pod vyvýšenou betonovou cestou pro pěší, pod stromy (*Alnus glutinosa*, *Fraxinus excelsior*); cca 49°44'07" N, 13°22'57" E. Vegetace bez lidské údržby. Několik drobných polykormonů ve větších vzájemných vzdálenostech. Více na jihojihozápad od této dílčí lokality jsem v minulých sezónách pozorovala křídlatku japonskou ještě na dvou místech v podrostu olšovo-jasanového luhu, vždy pouze několik prýtlů. Letos tyto mikrolokality nebyly potvrzeny, aniž by bylo zřejmé, proč rostliny neobrazilily – povodněmi a vytrháváním byly v minulých sezónách zasaženy stejně jako mikrolokality K2b a K2c, kterým ani jedna z těchto disturancí zjevně neškodila.

K2c. P břeh Radbuzy, bezprostředně pod Papírenskou lávkou; cca 49°44'12" N, 13°23'04" E. Vegetace bez lidské údržby. Jeden polykormon na břehu řeky v těsné blízkosti rostlin *Heracleum mantegazzianum* (viz B2b).

K2d. P břeh Radbuzy, uvnitř ohrady průmyslového areálu asi 50 m SV od Papírenské lávky; cca 49°44'12" N, 13°23'06" E. Vegetace pravděpodobně bez lidské údržby. Rozsáhlé porosty.

K2e. P břeh Radbuzy, trávník podél ohrady a zdi průmyslového areálu asi 50–200 m S od Papírenské lávky; cca 49°44'16" N, 13°23'07" E. Trávník pravidelně, několikrát ročně sečen. Asi 4 malé polykormony ve větších vzájemných vzdálenostech, sečené spolu s trávníkem, vždy znovu obrůstají.

K2f. L břeh Radbuzy, trávník podél ohrady bývalé vozovny trolejbusů (DEPO2015), cca 49°44'16" N, 13°23'03" E. Na začátku července 2015 místo posečeno poprvé po několika letech, v minulosti bylo určitou dobu zasypáno zeminou ze stavebního výkopu, posléze byly prýty více či méně pravidelně vytrhávány – rostlina vždy znovu obrázelá. Jeden polykormon asi 2 × 1 m.

K2g. P břeh Radbuzy, uvnitř zahrady asi 200 m SSV od Papírenské lávky, cca 49°44'17" N, 13°23'09" E. Vegetace pravděpodobně bez lidské údržby. Rozsáhlý porost přes celou šířku zahrady (cca 20 m).

K2h. L břeh Radbuzy asi 100 m ZJZ od kostela sv. Mikuláše (přes řeku), u vyústění Presslovy ulice k řece, na strmém říčním břehu v trávníku kolem betonových schodů;

- cca 49°44'20" N, 13°23'01" E. Trávník několikrát ročně sečen, rostliny vždy znovu obrůstají. Roztroušený, nezapojený porost na ploše cca 8 × 15 m, prýty vyrůstají i ze spár schodů a prorůstají kupou obalované asfaltové drti (jiná z přitomných rostlin, např. *Urtica dioica*, tento substrát zatím nekolonizovala).
- K2i.** P břeh Radbuzy, ruderalizovaný lesík JZ od bytových domů U Ježíška; cca 49°44'20" N, 13°23'04" E. Vegetace bez lidské údržby. V lesíku roztroušeno několik velkých polykormonů.
- K2j.** P břeh Radbuzy, zemní val mezi asfaltovou cestou pro pěší a bytovými domy, nepravidelně sečený trávník; cca 49°44'24" N, 13°23'01" E (srov. lokalitu *Heracleum mantegazzianum* B2f). Jeden klon na V svahu směrem k lesíku, malý roztroušený porost na JZ svahu k řece.
- K2k.** L břeh Radbuzy, břeh řeky pod asfaltovou cestou pro pěší, od kanoistického přístaviště asi 20 m J od Kožíškovy lávky až k silničnímu mostu Milénia, v trávníku a mezi rákosím; cca 49°44'24" N, 13°22'54" E až 49°44'26" N, 13°22'52" E. Trávník několikrát ročně sečen, rostliny vždy znovu obrázejí. Nezapojený, ale takřka souvislý porost na celé ploše břehu v délce asi 70 m, u paty zdi regulace hustěji než blíže k toku řeky; jednotlivé prýty vyrůstají také ze spár regulační zdi.
- K2l.** L břeh Radbuzy, plochy keřů ve vyšší úrovni nad asfaltovou cestou pro pěší podél řeky, od klubovny kanoistického oddílu asi 10 m J od Kožíškovy lávky až pod silniční most Milénia, spolu s vysazenými okrasnými keři, *Hedera helix*, *Parthenocissus* aj. a nálety jasanu; cca 49°44'24" N, 13°22'53" E až 49°44'27" N, 13°22'50" E. Vegetace bez lidské údržby. Rozsáhlé a mohutné porosty s množstvím stařiny, takřka souvislé v délce až 100 m. „Téměř ideální“ ukázka, jak je křídlatka japonská schopná zarůst své stanoviště, není-li několik let disturbována.
- K2m.** P břeh Radbuzy, severní část náspu železničního mostu nad asfaltovou silnicí podél břehu; cca 49°44'29" N, 13°22'53" E. Vegetace bez lidské údržby. Polykormon na ploše několik m².
- Pobřeží Mže**
- K4. Výstaviště** – viz mapu na obr. 11
- K4b.** P břeh Mže, vých. cíp pozemku pod obchodním centrem Plaza a Jízdeckou ulicí asi 150 m Z od silničního mostu Generála Pattona, v pravidelně sečených travních kolech cest pro pěší, a dále v podrostu neudržované stromové vegetace (*Acer platanoides*) mezi ul. Jízdeckou a regulací řeky; cca 49°45'02" N, 13°22'20" E. Na travních kolech několik velkých polykormonů, roztroušených spolu s porosty cf. *Reynoutria sachalinensis* / *R. ×bohemica*; v podrostu javoru mléče rozsáhlý monotypický porost.
- K5. Mezi mostem Generála Pattona a soutokem s Radbuzou** – viz mapu na obr. 11
- K5a.** L břeh Mže, podél asfaltové cesty pro pěší mezi mostem Generála Pattona a Lochotínskou lávkou, vegetační pás v délce cca 50 m (okolní trávníky pravidelně sečeny); cca 49°45'04" N, 13°22'32" E. Monotypický porost.
- K5b.** P břeh Mže, asi 20 m Z od Lochotínské lávky; cca 49°45'02" N, 13°22'35" E. Několik prýtů vyrůstajících z regulační zdi řeky.
- K5c.** L břeh Mže, u asfaltové cesty pro pěší asi 20 m Z od Rooseveltova mostu; cca 49°45'05" N, 13°22'43" E. Jeden polykormon v pásu vegetace u cesty, společně se *Symphoricarpos albus* a *Robinia pseudacacia*.
- K5d.** P břeh Mže, asi 50 m V od Rooseveltova mostu, v pravidelně sečeném trávníku mezi asfaltovou cestou a regulační zdí řeky; cca 49°45'04" N, 13°22'52" E. V několikametrovém vzájemném odstupu jeden malý polykormon (obrástající po posečení), dva rozsáhlejší

na ploše cca 10 × 5 m a jeden zjevně udržovaný jako okrasná solitéra (pečlivě obsekaný).

- K5e.** P břeh Mže, SV cíp sportovního areálu ve Štruncových sadech, uvnitř oplocení lukostřelecké střelnice, asi 250 m JZ od soutoku Radbuzy a Mže; cca 49°45'07" N, 13°23'14" E. Jeden polykormon asi 5 × 5 m, udržovaný v sečeném trávníku jako okrasná solitéra.

Přehled lokalit křídlatky sachalinské / k. české (cf. *Reynoutria sachalinensis* / *R. ×bohemica*):

Pobřeží Mže

K3. Pod Zámečkem – viz mapu na obr. 8

L břeh Mže asi 600 m SZ od vodárny Radčice, pod silnicí Plzeň–Radčice (ul. V Radčicích), mezi polní cestou a tokem řeky; cca 49°45'31" N, 13°20'11" E. Polykormon na ploše asi 25 × 5 m, výška rostlin cca 4 m, společně s *Sambucus nigra*, *Humulus lupulus*, *Crataegus monogyna*, *Rosa canina*, *Urtica dioica*, *Aegopodium podagraria*, *Lamium maculatum*, *Rubus* sp. aj. Podle vzhledu zbytků loňských prýtů byl porost pravděpodobně v roce 2014 posečen. Herbářový doklad (PL).

K4. Výstaviště – viz mapu na obr. 11

K4a. L břeh Mže, jihovýchodní část areálu bývalého výstaviště asi 150 m Z od silničního mostu Generála Pattona v okolí přírodního divadla směrem k řece; cca 49°45'03" N, 13°22'20" E. Částečně v podrostu stromů, společně s *Heracleum mantegazzianum* (viz výše lok. B4). Rozsáhlý, takřka monotypický porost na ploše až 50 × 50 m, výška rostlin cca 4 m. Lokalita byla navštívena na začátku září, kdy rostliny bohatě kvetly. Herbářový doklad (PL).

K4b. P břeh Mže, východní cíp pozemku pod obchodním centrem Plaza a Jízdeckou ulicí asi 150 m Z od silničního mostu Generála Pattona, v pravidelně sečených travních kolech cest pro pěší; cca 49°45'02" N, 13°22'20" E. Několik rozsáhlých polykormonů, roztroušených spolu s porosty *Reynoutria japonica*.

3. Další invazní rostliny v území

Netýkavka malokvětá (*Impatiens parviflora*) je běžná v podrostu lesů v celém území, např. na L břehu Radbuzy S od Malostranského mostu.

Netýkavka žláznatá (*Impatiens glandulifera*) byla zaznamenána pouze na L břehu Mže asi 300 m JZ od radčické vodárny v počtu několika jedinců.

Pámelník bílý (*Symphoricarpos albus*) zplaňuje na L břehu Radbuzy S od Malostranského mostu a dále v podrostu stromů mezi bývalou městskou plovárnou a Papírenskou lávkou; na P břehu Radbuzy v okolí křižovatky ulic Cyklistická a Květná; na L břehu Mže při východním okraji obce Radčice v okolí rekreačních chat; na L břehu Mže v okolí Rooseveltova mostu (srov. lokalitu K5c). Zjevně udržované parkové výsadby nebyly zapisovány.

Škumpa orobincová (*Rhus hirta*) byla zaznamenána na L břehu Radbuzy pod mostem silničního převaděče V od hráze přehrady České údolí (srov. lokalitu K1b); u rekreačních chat na P břehu Radbuzy mezi Tyršovým mostem a soutokem s Úhlavou; roztroušeně na obou březích Radbuzy mezi Malostranským mostem a Doudleveckou lávkou; v okolí železničního mostu přes Radbuzu (srov. lokalitu B2g); na L břehu Mže při východním okraji obce Radčice v okolí rekreačních chat. Je často vysazována jako okrasný strom a rozrůstá se kořenovými výmladky.

Trnovník akát (*Robinia pseudacacia*) se podél Radbuzy a Mže vyskytuje běžně. Zapojené porosty tvoří zejména na březích Radbuzy pod mostem silničního přivaděče V od hráze přehrady České údolí (srov. lokality K1a, K1b); na obou březích Mže v okolí Rooseveltova mostu

(srov. K5c) a na L. břehu před soutokem s Radbuzou. Významné zastoupení ve stromovém patře lesních porostů má na P. břehu Radbuzy mezi Tyršovým mostem a soutokem s Úhlavou; na obou březích Radbuzy v okolí Malostranského mostu a Doudlevecké lávky, na L. břehu i dále po proudu až k Papírenské lávce; na P. břehu Radbuzy mezi mostem U Jána a soutokem se Mží; na L. břehu Mže mezi Radčicemi a Zámečkem; na P. břehu Mže v okolí Kalikovského mlýna.

Závěr

Bolševník velkolepý a křídlatky zjevně v Plzni vyhledávají stanoviště, která jsou buď opakovaně narušována (vodou, sešlapem i sečením), nebo po velké disturbanci (např. kultivace půdy a vysazení okrasných dřevin) ponechána bez dalších zásahů. Bolševník velkolepý byl ve velkém počtu zastížen na velmi ruderalizované louce u radčické vodárny, dále v dolní části Borského parku na stanovištích téměř charakteru skládky, což lze říci i o výskytu na výstavišti, a konečně v oblasti Slovan/Doudlevec jednak na krajích chodníků, na místech odkrytého substrátu u plotů a zdí apod. (ale i v trávnicích), jednak v těsné blízkosti toku řeky na místech narušovaných kolísáním hladiny a povodněmi. Křídlatka japonská se kromě vyslovených rumišť častěji vyskytuje v trávnicích – sečených i nesečených –, zejména v centru města, kde jsou tato stanoviště obohacována živinami zásluhou venčených psů, odhazovaných odpadků apod.; častěji než bolševník velkolepý byla křídlatka japonská nalezena i v ruderalizovaných lesních porostech. Naproti tomu v luzích přírodě blízkého charakteru na levém břehu Mže od Malesic až ke Kalikovskému mlýnu nebyl ani jeden z těchto dvou druhů zaznamenán vůbec. Zdá se tedy, že do stabilních zapojených společenstev se bolševníku velkolepému ani křídlatce japonské zatím nedaří pronikat – na rozdíl zejména od akátu, který ve sledovaném území roste takřka všude, ale v dospělých lesních porostech na březích řek je spíše příměsí a ostatní druhy zjevně nevylučuje.

Na živinami bohatých narušovaných stanovištích se často vyskytuje více druhů invazních rostlin společně. Bylo by zajímavé sledovat přímou kompetici mezi bolševníkem velkolepým a křídlatkami; na výstavišti (B4, K4a: bolševník velkolepý + křídlatka sachalinská / česká) se jako úspěšnější jevila křídlatka, v dolní části Borského parku (B2b, K2c: bolševník velkolepý + křídlatka japonská) zatím oba druhy spíše poklidně sousedily.

V porovnání s údaji z literatury má nynější rozšíření bolševníku velkolepého podobný rozsah jako v 80.–90. letech 20. století, na některých místech (poříční část Borského parku, B1) pravděpodobně přetrvává dlouhodobě, naopak v okolí Mže byl v sezóně 2015 zastížen jen na izolovaných lokalitách, přestože v minulosti tam byl zřejmě více rozšířen. Expanzi této rostliny určitě pomohl zbrzdit cílený zásah herbicidy v sezóně 1995 a bylo by potřebné v systematickém hubení pokračovat. Ve srovnání s bolševníkem se křídlatka japonská od 90. let 20. století masivně rozšířila a oproti pouhým dvěma lokalitám, které v r. 1994 zaznamenali SOFRON et NESVADBOVÁ (1997), je nyní v Plzni nejen na březích řek hojným druhem.

V dalších letech bude průzkum pokračovat v pobřežní oblasti zbývajících plzeňských řek.

Literatura

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.
SOFRON J. et NESVADBOVÁ J. [eds] (1997): Flóra a vegetace města Plzně. – Západočeské muzeum, Plzeň, 200 p.
<http://www.mapy.cz> (© GEODIS Brno, s.r.o., © Seznam.cz, a.s.)

Rozšíření vybraných nepůvodních druhů – sledování pokračuje

Jaroslava Nesvadbová a Ondřej Bílek

V letech 2011 až 2014 jsme se v Západočeské pobožce zabývali rozšířením *Portulaca oleracea*, *Impatiens glandulifera*, *Eragrostis minor* a *Virga* sp., viz níže Literatura (pdf článku o *Eragrostis minor* můžeme v případě zájmu poslat).

Rádi bychom ve sledování rozšíření uvedených druhů, samozřejmě s Vaší pomocí, pokračovali. Zajímají nás nové a dosud nepublikované lokality z jednotlivých fytochorionů, z vyšších nadmořských výšek, z nových biotopů apod., než odkud byly druhy dosud známé.

Nové nálezy prosím zasílejte těmto zpracovatelům:

Eragrostis minor – J. Nesvadbová, nesvaslavka@seznam.cz

Impatiens glandulifera – L. Pivoňková, lenka.pivonkova@kr-plzensky.cz

Portulaca oleracea – J. Bureš, rallus@seznam.cz

***Dipsacus strigosus* (= *Virga strigosa*)** – O. Bílek, bilek@geovision.cz

Podle počtu nových lokalit budou přehledy s komentáři posílezy zpracovány v samostatných příspěvcích.

Neposílejte je proto dále jako součást Zajímavých nálezů do redakce časopisu Calluna (ale pokud tak nedopatřením učiníte, redakce je předá adresátům).

Literatura

BUREŠ J. (2011): Sledování výskytu *Portulaca oleracea* L. subsp. *oleracea* v r. 2010 v Plzeňském kraji. – Calluna, Plzeň, 16/1: 4–5.

NESVADBOVÁ J. et BUREŠ J. (2011): Přehled lokalit *Impatiens glandulifera* v Plzeňském a Karlovarském kraji do r. 1998. – 4 p., ms. [Depon. in: Knih. rukopisů odděl. bot. Západočes. Muz. v Plzni.].

NESVADBOVÁ J. et BUREŠ J. (2012): *Impatiens glandulifera* a její rozšíření na území Plzeňského a Karlovarského kraje. – Calluna, Plzeň, 17/1: 14–19.

NESVADBOVÁ J. et PECHÁČKOVÁ S. (2011): Kolonizační historie *Eragrostis minor* v západních Čechách odvozená z floristických dat. – Erica, Plzeň, 18: 33–48.

NESVADBOVÁ J. (ed.) (2014): Víme, kde v západních a jihozápadních Čechách roste štěticha (*Virga* sp. div.)? – Calluna, Plzeň, 19/1: 14–19.

Zajímavé floristické nálezy

Sylvie Pecháčková ed.

Tentokrát jsme ponechali příspěvky seřazené podle autorů. Tak je na první pohled zřejmé, ve které oblasti se pohybovali. Navíc jediným opakovaně hlášeným druhem je durman (*Datura stramonium*), který je tedy zařazen na konci seznamu.

Nomenklatura je dle práce KUBÁT et al. (2002), označení ohroženosti druhů (C1 – C4) vychází z aktuálního Červeného seznamu (GRULICH 2012).

Některé příspěvky obsahují rozsáhlejší komentáře, jiné jsou „jen“ hlášením druhů významných pro určité území. Všem autorům děkujeme a přejeme další pěkné nálezy.

Calystegia pulchra Brummitt et Heywood

Spálenec u České Kubice (okr. Domažlice), Český les, 6643a, not. K. Čížek 28. 6. 2014.

Crepis capillaris (L.) Wallr.

Spálenec u České Kubice (okr. Domažlice), Český les, 6643a, not. K. Čížek 28. 6. 2014.

Digitalis purpurea L.

Onen Svět u Javorné (okr. Klatovy): les Z od obce, Šumava – Královský hvozď, 6745d, not. K. Čížek 5. 9. 2014.

***Puccinellia distans* (Jacq.) Parl.**

Čachrov (okr. Klatovy): při silnici č. 27 mezi obcí Čachrov a obcí Březí, Plánický hřeben, 6745b, 25. 7. 2014 leg. K. Čížek;

Spálenec u České Kubice (okr. Domažlice), Český les, 6643a, not. K. Čížek 28. 6. 2014.

Karel Čížek

***Carlina vulgaris* L.**

Plzeň-Černice: 2,7 km ZSZ od vrcholu Radyně, u lávky pro pěší a cyklisty přes dálnici. Na západně orientované strážce mezi dálnicí a silnicí na Nepomuk, min. 20 rostlin, 49°41'30,2" N, 13°25'52,2" E, 390 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 5. 10. 2015 not. J. a M. Kalibánovi.

***Orthilia secunda* (L.) House – C3**

Losiná: 650 m ZSZ od vrcholu Radyně, malý původní lom poblíž značené turistické cesty z Černic na Radyni, v suti pod skalní stěnou několik téměř kvetoucích rostlin, 49°41'0,4" N, 13°27'24,0" E, 485 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 5. 10. 2015 (!) not. J. a M. Kalibánovi.

***Rosa rubiginosa* L.**

Plzeň-Košutka: 580 m JV od vrchu Sytná, u vchodu do ohrady na retranslační stanici, 432 m n. m., 49°46'51,8" N, 13°21'6,5" E, Plzeňská pahorkatina vlastní, 3. 9. 2015 not. J. a M. Kalibánovi.

Jiří a Michaela Kalibánovi

***Eleocharis acicularis* (L.) R. et Sch.**

Dolní Lhota (okr. Klatovy): sev. pobřeží Dolejšího rybníka v přírodní rezervaci Luňáky (SZ část PR), v mírně zaplavované litorální zóně, 625 m SV od kapličky v obci, hustě zapojené kolonie o velikosti 0,5–2 m², 395 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6645a, leg. I. Matějková 17. 9. 2015, PL.

V době nálezu byl rybník prakticky vyschlý. Jedná se o vodní nádrž přírodního charakteru sycenou pouze vodou z atmosférických srážek, bez rybí obsádky. Z dalších zajímavějších druhů byly nalezeny: *Sagittaria sagittifolia* (ojedinělý výskyt), *Schoenoplectus lacustris* (roztroušeně jednotlivé trsy), *Veronica scutellata* (bohaté kolonie v květnu až červnu na severozáp. pobřeží). V letech 2011–2012 bylo realizováno odbahnění Dolejšího rybníka pro podporu vodní a vlhkomilné fauny (některé skupiny bezobratlých živočichů, obojživelníci a ptáci). V letní sezóně 2012 zde pak byly zjištěny tři významnější druhy rostlin (L. Pivoňková et J. Sladký, zápisky z terénního šetření): *Callitriche hamulata* (ojedinělý výskyt), *Eleocharis ovata* (nalezena také v r. 2015) a *Utricularia australis* (hojně).

***Peplis portula* L.**

Mantov (okr. Plzeň-jih): vlhká kosená louka na severových. pobřeží Velkého rybníka, 1 km JV od středu obce (u autobusové zastávky), vzácně ve vyjeté koleji po zemědělské mechanizaci, 325 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6345, leg. J. Bureš, I. Matějková et al. 5. 9. 2015, PL.

Poborovice (okr. Klatovy): dno vlhké prohlubeniny vzniklé po těžbě šterkopísku v nivě řeky Úhlavy (záp. od říčního koryta), ca 780 m JZ až JJZ od památečnického křížku na JZ okraji obce, 395 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6645a, not. I. Matějková, 17. 9. 2015.

Druh zjištěn pouze na neopledonu.

***Potentilla palustris* (L.) Scop. – C4a**

Velenovy (okr. Klatovy): tůň u sev. okraje travnaté luční cesty vedoucí skrze bývalou obecní pastvinu pomístně

zvanou „Šáro“, bohaté kolonie vitálních exemplářů, společně s *Iris pseudacorus*, ca 665 m JZ až JJZ od kostela v obci, 564 m n. m., Horažďovicko, 6647c, leg. I. Matějková 27. 6. 2015, PL.

Jedná se o stabilní populaci druhu, která je zde průběžně sledována od r. 2010. Další vitální populace *P. palustris*, rovněž pravidelně monitorovaná, se dochovala na nedaleké bývalé obecní pastvině sev. od Velenov, na tzv. Kocovských drahách (MATĚJKOVÁ 2011). Na této lokalitě byl v roce 2015 řešen problém s lokálním znečištěním cenných biotopů v důsledku navedené újedy pro lesní zvěř.

MATĚJKOVÁ I. (2011): Exkurze Západočeské pobočky ČBS na Těchonicko. – Calluna 17/1: 7.

***Senecio aquaticus* Hill**

Dolní Lhota (okr. Klatovy): vlhká kosená polokulturní louka v nivě Úhlavy, Z až ZSZ od PR Luňáky (ca 100 m Z od hráze Dolejšího rybníka), ca 620 m SSV od kapličky v obci, desítky exemplářů, 396 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6645a, leg. I. Matějková 10. 7. 2015, PL. Na podzim r. 2001 byl tento druh v rámci mapování NATURA 2000 hojně zaznamenáván na loukách v nivě Úhlavy (v úseku od osady Beňovy k obci Janovice nad Úhlavou), v současné době je mírně na ústupu, zřejmě v důsledku intenzivního zemědělského hospodaření.

***Veronica scutellata* L. – C4a**

Velenovy (okr. Klatovy): mělký rybníček na bývalé obecní pastvině pomístně zvané „Šáro“, společně s *Eleocharis mamillata*, ca 630 m JZ od kostela v obci, 562 m n. m., Horažďovicko, 6647c, leg. I. Matějková 27. 6. 2015, PL.

Ivona Matějková

***Aquilegia vulgaris* L. C3**

Javoříčko, část obce Hlavňovice (okr. Klatovy, Přírodní park Kochánov): svahová k jihu orientovaná loučka nad Kepelským potokem, více než 100 kvetoucích exemplářů, 49°12'49,271" N, 13°22'33,431" E, 710 m n. m., Plánický hřeben, 6746, not. J. Nesvadbová et L. Pivoňková 16. 6. 2015. Výjimečně bohatá lokalita ohroženého taxonu, floristicky pestrá, zasloužila by si i detailní fytoecologický průzkum. ČÍZEK et KRÁL (2013) uvádějí orlíček pouze na několika lokalitách v centrální části Plánického hřebene.

ČÍZEK K. et KRÁL M. (2013): Flóra fytoecografického okresu Plánický hřeben. – Ms., depon. in Knihovna rukopisů odd. botaniky ZČM Plzeň.

***Trifolium striatum* L. – C1t**

Starý Plzenec (okr. Plzeň-jih): v trávníku při pěšině po Staroplzenecské naučné stezce vedoucí z Malostranského náměstí k rotundě sv. Petra a Pavla, ca 120 m Z od rotundy, suché nahrubo vysekané trávníky jihozáp. až jižně orientované, bohatá populace, 375 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6246d, leg. J. Nesvadbová et A. Hošková 14. 6. 2015. Jde o potvrzení lokality F. Malocha po více než 100 letech (MALOCH 1913: 287 „na suchopárech v údolí Úslavy: u Hůrky nad Plzencem, vh [= velmi hojně, pozn. aut.]“.

Od posledního shrnutí výskytu jetele žíhaného na Plzeňsku (NESVADBOVÁ et SOFRON 2003 a PIVOŇKOVÁ 2003) byly nalezeny další lokality na Šlovickém vrchu u Dobřan (NESVADBOVÁ et MATĚJKOVÁ 2004), v Chrástu (NESVADBOVÁ et SOFRON 2007: 62), v Hradci u Stoda (SLADKÝ 2010: 4), Nadrybech (NESVADBOVÁ et SOFRON 2014: 8).

MALOCH F. (1913): Květena v Plzeňsku. I. Soustavný výčet druhů a jejich nalezišť. – Nnák. Okresního a obecního zastupitelstva, Plzeň, 316 p.

- NESVADBOVÁ J. et MATĚJKOVÁ I. (2004): Na tan-
kodromu rostou poklady. – Plzeňský deník, letní seriál
Unikáty regionu, 19. 7. 2004.
- NESVADBOVÁ J. et SOFRON J. (2003): Poznámka
o výskytu *Trifolium striatum* L. v Plzni a nejbližším
okolí. – Calluna, Plzeň, 8/1: 4–5.
- NESVADBOVÁ J. et SOFRON J. (2007): Vegetace a flóra
katastru obce Chrást – Sborn. Západočes. Muz. Plzeň,
Přír., 108: 1–72.
- NESVADBOVÁ J. et SOFRON J. (2014): Floristické ex-
kurze do lesů nad levým břehem Berounky mezi Habro-
vou a Nadrybami. – Calluna, Plzeň, 19/1: 2–10.
- PIVOŇKOVÁ L. (2003): Nové nálezy ohrožených druhů
suchých trávníků *Helichrysum arenarium* (L.) MOENH,
Orchis morio L. a *Trifolium striatum* L. – Calluna, Pl-
zeň, 8/1: 3–4.
- SLADKÝ J. (2010): Za teplomilnou květenou do okolí
Hradce u Stoda. – Calluna, Plzeň, 15/1: 3–4.
- Veronica peregrina L.**
Kornatice (okr. Rokycany): v příkopu silnice u zastávky ČD,
430 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6347, leg. et
det. J. Nesvadbová 1. 5. 2015, rev. J. Hadinec podle na-
skenované položky. Na lokalitě rostly dále např. *Draba*
muralis (PL), *Cardamine hirsuta* (PL), *Valerianella den-
tata* (PL), *Lithospermum arvense*.
Jde o pátý publikovaný nález v regionu západních Čech,
tj. v rozsahu bývalého Západočeského kraje (1992 Zbi-
roh – okr. Rokycany, 1998 Butov – okr. Tachov, 2010
Smržovice – okr. Domažlice, 2015 Vojtanov – okr.
Cheb; HADINEC et LUSTYK 2015: 112–124).
Nejstarší údaj o výskytu v ČR, resp. v tomto případě
o pěstování druhu, se týká botanické zahrady hraběte K.
M. Sternberga na Břežině v roce 1824 (FRANZ 1824;
dostupné na [http://www.zcm.cz/sites/default/files/stern-
berg_seznamy_souhrn_1.pdf](http://www.zcm.cz/sites/default/files/stern-
berg_seznamy_souhrn_1.pdf)). Zda existuje herbářový
doklad, mi není známo.
- FRANZ A. (1824): Enumeratio plantarum horti et agri Bře-
zinensis, secundum Steudelii nomenclatorem botanicum
et Decandolii systema vegetabilium / jussu domini
Caspari comitis Sternberg concinnata ab Antonio Franz.
– Pragae, 37 p.
- HADINEC J. et LUSTYK P. (2015): Additamenta ad floram
Reipublicae Bohemicae. XIII. – Zpr. Čes. Bot. Společ.,
Praha, 50/1: 23–129.

Jaroslava Nesvadbová

Corydalis intermedia (L.) Mérat – C4a

Spálené Poříčí (okr. Plzeň-jih): při východním břehu rybníka
u zámku, 419 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní,
6347d, not. R. Paulič 11. 4. 2015.

Draba nemorosa L. – C1b

Chanovice (okr. Klatovy): zámecký park – v trávníku
u západní zdi zámku, pouze několik rostlin, 560 m n. m.,
Blatensko, 6548c, leg. E. Legátová 19. 4. 2015 (herb. R.
Paulič).

Gagea lutea (L.) Ker Gawl.

Nalžovské Hory (okr. Klatovy): trávník v zámeckém parku,
tisíce rostlin, 510 m n. m., Horažďovicko, 6647c, not. R.
Paulič 11. 4. 2015.
Na Horažďovicku se křivatec žlutý vyskytuje především
v lužních lesích a křovinách na březích řeky Otavy, říd-
čeji i na březích některých potoků. Výskyt několika tisíc
rostlin v zámeckém parku v Nalžovských Horách, který
je mimo oblast údolní nivy Otavy, je nadmíru zajímavý.

Gagea pratensis (Pers.) Dumort.

Nalžovské Hory (okr. Klatovy): jižní úpatí lesa na návrší
Prašivice (kóta 575,1) SV od obce, 525 m n. m., Horaž-
ďovicko, 6647c, not. R. Paulič 11. 4. 2015.
Na Horažďovicku roztroušený druh, avšak pro brzkou
dobu květu často přehlížený.

Gagea villosa (M. Bieb) Sweet – C2b

Nalžovské Hory (okr. Klatovy): návrší s kostelem sv. Kate-
řiny při JV okraji obce, jižní svah hned pod kostelem,
několik rostlin, 530 m n. m., Horažďovicko, 6647c, not.
R. Paulič 11. 4. 2015.
Na Horažďovicku patří křivatec rolní k vzácně roztrou-
šeným druhům. Častější výskyt je v okolí Horažďovic,
které patří k nejteplejším oblastem fyt. podokresu Ho-
ražďovicko.

Galium spurium L. – C4a

Raková (okr. Rokycany): na okraji lesní cesty na SV svahu
vrchu Kotel (575,3 m) SV od obce, ojediněle, 510 m n.
m., Holoubkovské Podbrdsko, 6247d, not. R. Paulič
11. 7. 2015.

Geranium dissectum L.

Trokavec (okr. Rokycany): okraj pole 200 m J od obce, 610
m n. m., Brdy, 6348c, not. R. Paulič 11. 7. 2015.

Hypericum humifusum L. – C3

Raková (okr. Rokycany): u lesní cesty na SV svahu vrchu Kotel
(575,3 m) SV od obce, hojně, 510 m n. m., Holoubkovské
Podbrdsko, 6247d, not. R. Paulič 11. 7. 2015.

Malva alcea L. – C4a

Trokavec (okr. Rokycany): stránka u silnice 100 m V od obce,
630 m n. m., Brdy, 6348c, not. R. Paulič 11. 7. 2015.
V jihozápadních a západních Čechách je sléz velkokvětý
rozšířený především v teplejší části území.

Malva moschata L.

Trokavec (okr. Rokycany): u polní cesty JJZ od obce, 605 m
n. m., Brdy, 6348c, not. R. Paulič 11. 7. 2015.

Thlaspi perfoliatum L.

Nalžovské Hory (okr. Klatovy): návrší s kostelem sv. Kateřiny
při JV okraji obce, jižní svah hned pod kostelem, 530 m n.
m., Horažďovicko, 6647c, not. R. Paulič 11. 4. 2015.
Na silikátovém Horažďovicku velmi vzácný druh, řídce
roztroušený je druh na Sušicko-horažďovických vápencích.

Verbena officinalis L. – C3

Chanovice (okr. Klatovy): v západní části obce, 560 m n. m.,
Blatensko, 6548c, not. E. Legátová 21. 9. 2015.

Veronica filiformis Sm.

Spálené Poříčí (okr. Plzeň-jih): sečený trávník nad S břehem
rybníka u zámku, 420 m n. m., 31a. Plzeňská pahorkati-
na vlastní, 6347d, not. R. Paulič 11. 4. 2015.

Vicia lathyroides L. – C3

Těchonice (okr. Klatovy): pastviny 0,7 km Z od vsi, 500 m
n. m., Horažďovicko, 6647a, not. R. Paulič, E. Legátová
et J. Koreš 11. 4. 2015.
Na Horažďovicku patrně dosti vzácný druh. V posledních
letech je však tato teplomilná vikev v jihozápadních Če-
chách stále více zaznamenávána na řadě nových lokalitách
– jde většinou o již dlouhodobě zatrávněné úhory či místa
s rozvolněnou vegetací v loukách a pastvinách.

Scilla luciliae (Boiss.) Speta

Nalžovské Hory (okr. Klatovy): jako bylinný podrost v listna-
tém řídkém lese na J svahu návrší Prašivice (kóta 575,1)
SV od obce, stovky rostlin, 530 m n. m., Horažďovicko,

6647c, not. R. Paulič 11. 4. 2015 (podle fotografií revidoval B. Trávníček).

Druh původní v pohořích Turecka, v zahrádkách pěstovaný zhruba již 100 let. Původ ladoňky zářící na lokalitě u Nalžovských Hor souvisí s vysokou pravděpodobností se založením umělé zříceniny hradu Ballymotte (též Prašivice) v roce 1840 hrabětem Ludvíkem Taaffem a následným zřízením lesoparku v okolí hradu, neboť ladoňky rostou na svahu jižně od zříceniny hradu Ballymotte.

Radim Paulič

***Coronopus didymus* (L.) Sm.**

Plzeň, část Újezd (okr. Plzeň-město): okraj hlinité uježděné polní cesty ca 10 m J od silnice spojující Červený Hrádek a Doubravku (v pokračování Staroveské ulice), ca 130 m Z od zemědělského areálu, dvě rostliny, v místě výskytu rostlin řídká vegetace, např. *Descurainia sophia*, *Chenopodium album*, *Phleum pratense*, *Plantago major*, *Polygonum aviculare*, *Viola arvensis*, 350 m n. m., 49°45'23,185" N, 13°26'9,203" E, Plzeňská pahorkatina vlastní, 6246, leg. L. Pivoňková, 3. 7. 2015, PL. Druh, pokud vím, nebyl dosud uváděn z f. o. Plzeňská pahorkatina vlastní.

Lenka Pivoňková

***Anaphalis margaritacea* (L.) Benth**

Nová Huť (okr. Plzeň-město): Kokotský les, dva ex. na lesní cestě mezi Novou Hutí a Dolním Kokotským rybníkem zavleč., ca 400 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6247a, not. J. Sofron 24. 7. 2015

V práci z r. 1994 není druh uveden, viz SOFRON J. (1994): Květena Kokotského lesa. – 150 p., ms. [Depon. in: Knihovna kat. bot. přírod. fak. Univ. Karlovy Praha et Knihovna odděl. bot. Západočes. muz. Plzeň.].

***Lastrea limbosperma* (All.) Holub et Pouzar**

Nová Huť (okr. Plzeň-město): Kokotský les, příkop lesní cesty přibližně v pol. vzdálenosti mezi obcí a Dolním Kokotským rybníkem, ca 400 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6247a (blízko lok. *Anaphalis margaritacea*), not. J. Sofron 24. 7. 2015 (pozn.: na lokalitě se objevuje jen občas, při prohlubování příkopů mizí a objeví se vždy až za pár let znovu).

***Polygonum cf. rivivagum* Boreau**

Nová Huť (okr. Plzeň-město): zeleninový záhon v zahradě, 315 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, leg. J. Sofron 29. 8. 2015, PL.

Dýšina: spáry zámkové dlažby chodníku při silnici na východním okraji obce, 340 m n. m., Křivoklátsko, 6247a, leg. J. Sofron 6. 9. 2015, PL.

Zbiroh: náměstí, okraj trávníku, 430 m n. m., Křivoklátsko, 6148, leg. J. Sofron 12. 9. 2015, PL.

Jaromír Sofron

***Blechnum spicant* (L.) Roth – C4a**

Raková (okr. Rokycany): na okraji mělkého vlhkého příkopu u lesní cesty v lesním komplexu 1,3 km SZ od kaple v obci, lokalita „Za Humny“, jedna sterilní rostlina, 455 m n. m., 49°42'34,5" N, 13°34'15,2" E, Holoubkovské Podbrdsko, 6247, not. J. Šoun 14. 7. 2015. Z okolí (Tymákov, Kotel) byl druh v minulosti udáván (LEOPOLDOVÁ et al. 1972).

LEOPOLDOVÁ J., SOFRON J. et ŠTĚPÁN J. [red.] (1972): Fytogeografický atlas Západočeského kraje II. – Acta Ecol. Natur. Region., Praha, 1972: 79–108, 6 map.

***Solanum decipiens* Opiz**

Raková (okr. Rokycany): v lemu nové cesty od JZ k rozhledně na vrcholu Kotle (kóta 575), do vzdálenosti ca 100 m od rozhledny, 565 m n. m., 49°42'41,4" N, 13°35'42,2" E, Holoubkovské Podbrdsko, 6247, leg. J. Šoun 11. 9. 2015, Herbarium Musei Rokycanensis.

Na lokalitu byl tento teplomilný druh pravděpodobně zavlečen se stavbou nové cesty k rozhledně. Z Holoubkovského Podbrdského (35a) byl publikován snad jen z Kařezských rybníků z floristického kurzu v Rokycanech (CHVOJKOVÁ et al. 2012).

CHVOJKOVÁ E., PIVOŇKOVÁ L., SLADKÝ J., NESVADBOVÁ J. et SOFRON J. [eds.] (2012): Výsledky floristického kurzu v Rokycanech 6–11. července 2003. – Zprávy Čes. Bot. Společ., Praha, 47, Příl. 2012/1: 103–164.

Jaroslav Šoun

***Datura stramonium* L.**

Konstantinovy Lázně (okr. Tachov): Nám. u Fontány č.p. 145, nákladová plošina za prodejnu (ze Školní ulice), ve spáře betonu, 530 m n. m., 49°52'51,438" N, 12°58'53,004" E, Svojšínská pahorkatina, 6143, not. O. Peksa et familia 30. 10. 2015.

Plzeň-město: na Hlavním nádraží u kolejnic ca 300–400 m od nádražní budovy při trati na Č. Budějovice, ca 310 m n. m., Plzeňská pahorkatina vlastní, 6246, not. J. Sofron 2. 9. 2015 (lokalita trvá – viz Sofron J. et Nesvadbová J. (1997): Flóra a vegetace města Plzně, p. 92).

***Datura stramonium* L. var. *tatula* (L.) Torr.**

Frymburk (okr. Klatovy): 6 km SV od Žichovic, na návsi, Šumavsko-novohradské podhůří, 6748a, leg. K. Čížek 23. 9. 2015.

Literatura

GRULICH V. (2012): Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition. – Preslia, Praha, 84/3: 631–645.

KUBÁT K., HROUDA L., CHRTEK J. jun., KAPLAN Z., KIRSCHNER J. et ŠTĚPÁNEK J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – Academia, Praha, 928 p.

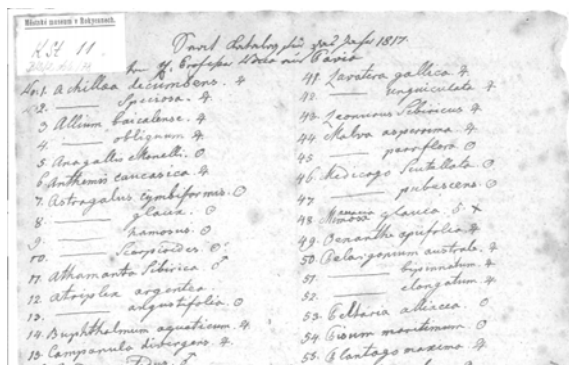
RŮZNÉ

Rok a půl s Kašparem Maria Sternbergem

Jaroslava Nesvadbová a Josef Čihák

V minulém čísle Calluna jsme botanickou veřejnost seznámili se záměrem věnovat se zámeckému parku a oboře na Březině. A především zdejší historické botanické zahradě Kašpara Maria Sternberga (1761–1838), která před asi 200 lety upoutávala pozornost předních evropských přírodovědců. Ale v kterých místech parku ji vlastně hledat? Zdánlivě jednoduchá otázka, ale odpověď byla složitější. Zahrada měla i po smrti svého zakladatele pokračovatele, nicméně vlastník, rod Sternbergů, po roce 1948 nemohl se svým majetkem nakládat. A činil tak stát...

Původní myšlenka věnovat se zejména květeně se postupně rozvinula ve snahu nejdříve komplexně zachytit osobní, místní a dobové reálie. A někdy i v inspiraci pro vlastní terénní práci: K. M. Sternberg a jeho přátelé nebyli totiž žádní pečiválové. Příklad z životopisu – v polovině září r. 1807 měřili teplotu vody alpského potoka Partnach, který pramení pod Zugspitze. Začali ve 4 hod. ráno při ústí v Garmisch-Partenkirchen (690 m n. m.) a během dne vystoupali asi 18 km až k prameni (1440 m n. m.), kde měřili v 8 hod. večer. Zde přenocovali „Im Freien“ – pod širákem (bylo 13°C) a pokračovali přes Zugspitze (2962 m n. m.) do Tyrol, odkud se obtíženi alpskými rostlinami vrátili do Garmische.



Obr. 12. Ukázka Sternbergova rukopisného seznamu rostlin.

K. M. Sternbergovi se věnovalo více autorů; pro nás však bylo zásadní setkání s monografií Jiřího Majera „Kašpar Sternberk“, vydanou nakladatelstvím Academia v roce 1997. Je to čtivá a přesvědčivá publikace, opatřená velmi podrobnými poznámkami (str. 199–217) a seznamem pramenů a literatury (str. 218–227). Na straně 61 autor hovoří o „soupisu živých rostlin ve Sternbergově zahradě“ z r. 1809 (několik set druhů rostlin) a o Katalogu semen z r. 1817 (1354 položek). V poznámce na str. 204 jsme pak našli vysvětlení, že oba soubory jsou uloženy v městském muzeu v Radnicích „pod evidenčním číslem K Št 10 a 11“, a že zde je i seznam z r. 1825. Je uvedena i informace o zámku coby rekreačním objektu ROH, lesnickém učilišti, slepičárně místního JZD v místě bývalé zahrady atd.

Další bádání ukázala, že se od roku 1997 mnohé změnilo. Část knihovny K. M. Sternberga se z radnického muzea přemístila v rámci restituice na hrad Český Šternberk. A tak následoval krok druhý, a tím bylo oslovení pana hraběte Zdeňka Sternberga na hradu Český Šternberk a za čas i osobní setkání. Obojí pro nás bylo obrovským povzbuzením. Pan hrabě nás svým pochopením, zájmem a důvěrou velmi potěšil a dodal energii do další práce. Stejně povzbudivý byl zájem kolegů v Západočeském, rokycanském a radnickém muzeu a velká podpora ředitele Západočeského muzea. Nečekaná a o to víc ceněná byla během dokončování celého projektu ochota kolegů kurátorů botaniků, historiků a archivářů z Národního muzea. V tamních depozitářích jsou uloženy opravdové poklady, a ve vztahu ke K. M. Sternbergovi, zakladateli Muzea, to zdaleka nejsou jen herbáře!

Díky velkému zájmu paní PhDr. M. Běličové z archivu NM jsme získali dalších 17 Sternbergových seznamů z let 1814–1838. Souhrnný soubor sestavený ze všech převážně rukopisných seznamů, „rozluštěných“ a přepsaných J. Čihákem do elektronické podoby, obsahuje přes **15 000 položek**.

Seznamů pěstovaných a zasílaných rostlin v zámeckých a botanických zahradách se od konce 18. stol. zachovalo více. Poměrně souvislou řadu záznamů z let 1809–1838 ze zámecké zahrady na Březině umocňuje skutečnost, že se jedná o doklad činnosti osobnosti takového významu, jakou byl K. M. Sternberg.

Sternbergovy seznamy a další informace jsou nyní k dispozici na webových stránkách Západočeského muzea v Plzni: <http://www.zcm.cz/node/190/kaspar-m-sternberg-brezina>. Takže můžete vstoupit, jste vítáni!

Stránky jsou členěny do oddílů Úvod, O projektu, Sternbergovy seznamy, Zdroje a Přehledy, Knihovna, Květena, Historické fotografie, Březina a Náměty. Především v posledním oddílu vidíme zásadní směr dalšího rozvoje bádání. Věříme, že navržená témata (nebo další, na která někdo přijde) někoho zaujmou a námi vytvořený základ tak dále poroste. Věříme rovněž, že shromážděním a zveřejněním

Zdrojů a Přehledů jsme vytvořili solidní základ, který usnadní práci dalším badatelům.

A pro nás botaniky – další bádání o květeně tak bude probíhat už se znalostí dostupných souvislostí.

PERSONALIA

Základající člen Západočeské pobočky ČBS Karel Čížek slaví

Poslední z „Klatovských ptáků“, jak jsme třem Klatovákům s láskou říkali, Karel Čížek, oslavil 28. ledna 2016 krásné osmdesátiny. Mohu opravdu napsat krásně, protože myslím, že zdraví panu Čížkovi celkem slouží, nohy mu běhají skoro jako zamlada, a tomu odpovídá stále široký zájem o rostliny, krajinu i dějiny Klatovska. Láska k ostružiníkům jej také stále neopustila.

Loni jsme se setkali na příjemné exkurzi, která vedla do „království“ Kašpara Maria Sternberga, resp. dnes pana hraběte Zdeňka Sternberga – do parku na Březinu. Místa, kudy doslova kráčely před 200 lety dějiny evropské botaniky. A pan Čížek u toho samozřejmě chybět nesměl! A když už většina mladších chválala domů, aby o víkendu stihla to, co čekalo až na volný den, pan Čížek se synem došli nadšeně až k obnovenému altánu na vrcholu 619 metrů vysokého Hradiště s vyhlídkou daleko až na Středohoří a Rudohoří. A užívali si to!

Pan Čížek je jeden z posledních kantorů-floristů, kteří měli „své území“, kde znali po celá desetiletí každý koutek, každou rostlinu. A nejen že znali, i jej coby konzervátoři chránili a podávali návrhy na ochranu.

Za to Vám, pane Čížku, náleží velký obdiv a poděkování. A samozřejmě přání pevného zdraví do nejbližších let!

Za všechny Plzeňáky Jaroslava Nesvadbová

Bibliografie Karla Čížka z let 2011–2015

- ČÍZEK K. (2011): Příspěvek k rozšíření ostružiníků v bývalém okr. Klatovy, Domažlice a Plzeň-jih. – Erica, Plzeň, 18: 3–9.
- ČÍZEK K. (2012): Lidové názvy rostlin v knize Šimona Bara Paní komisarka, II. díl. – 2 p., ms. (Depon. in Knih. odděl. botaniky, Západočes. muzeum, Plzeň).
- ČÍZEK K. (2012): Léčivé rostliny v knize Jan Černý (1517): Knieha lékarská, kteráž slove herbář aneb zelinář. – 12 p., ms. (Depon. in Ústav dějin lékařství a cizích jazyků, Praha; Ústav pro jazyk český AVČR, Praha; Knih. odděl. bot. Západočes. muz., Plzeň; Bot. odděl. Přírodověd. muzea Národ. muzea v Praze; Hospital Kuks).
- ČÍZEK K. (2012): Významní vědci v přírodovědných oborech – absolventi gymnázia v Klatovech – 6 p., ms. (Depon. in Ústav dějin lékařství a cizích jazyků, Praha).
- ČÍZEK K. (2013): Krátká floristická sdělení o ostružinících. – Calluna, Plzeň, 18/1: 8–9.
- ČÍZEK K. (2013): *Lysimachia ciliata* L. – nový druh ve fytogeografickém okrese Plzeňská pahorkatina vlastní. – Calluna, Plzeň, 18/1: 9.
- ČÍZEK K. (2013): Pěstování chmele na Klatovsku. – 2 p., ms. (Depon. in Vlastivědné muzeum Dr. Hostaše v Klatovech; Knih. odděl. botaniky, Západočes. muzeum, Plzeň).
- ČÍZEK K. (2013): Největší příspěvek ke květeně Klatovska z konce 19. století, Ondrák 1891. – 7 p., ms. (Depon. in Knih. odděl. botaniky, Západočes. muzeum, Plzeň).
- ČÍZEK K. (2014): lokality vybraných druhů, in Pecháčková (ed.): Zajímavé floristické nálezy. – Calluna, Plzeň, 19/1: 23–26.

Šedesátiny paní učitelky Heleny Markové

Pogratulovat takovému člověku, jako je Helenka, je vždy potěšením. „Celoživotní učitelka-přírodačka“ odchovaná docentem Pyškem, který byl sám skvělým pedagogem. A příklady táhnou... Helence nadšení pro kytky vydrželo po celý život. Doma na zahradě, na svých četných turistických výletech doma, ale i po evropských horách. A občas nám svými nálezy i zamotá hlavu. Má to štěstí, že i manžel je velký fanda přírody, takže nadšení pro kytky a přírodu má s kým sdílet.

Ze Štáhlav dojíždí pravidelně (nejen) na výroční schůzi a opravdu málokdy se stane, nebo spíš se nestane, že přijde bez krabičky svých skvělých moučníků. A ty nám vždy připomenou, že zase utekl další rok života. A letošní rok je to 20. února výročí krásné kulaté, obzvláště když se jej člověk dožije v pohodě, ve zdraví a moudru.

Helenko, velice si vážím toho, že jsi jako jedna z mála kantorek nerezignovala, a zůstala věrná i Západočeské pobožce. Přejí Ti za všechny nás Západočechy stále dobrou mysl, chuť a zdraví chodit po kopcích a vidět to pěkné kolem sebe. Těšíme se na další setkávání.

Jaroslava Nesvadbová

Sláva Michálek – botanik, věrný ctitel památných stromů a muzejní patron

Řízením osudu a rovněž i přispěním redakce časopisu *Calluna* mi bylo umožněno, abych se načas stal příležitostným životopiscem svých jubilujících botanických kamarádů ze západních Čech. V roce 2013 jsem tak učinil k šedesátinám Karla Eroše Pracha a Jana Šuspy Lepše. 2. července 2015 dosáhl stejného věku další můj kamarád RNDr. Jaroslav Michálek, muzejní botanik v Sokolově. Pokusím se tedy nyní ve zkratce zachytit jeho dosavadní životní dráhu a načrtnout portrét čerstvého šedesátníka.

Jaroslav Michálek, všeobecně oslovovaný jako Sláva, je podle rodného listu pravý Západočech narozený v roce 1955 v Karlových Varech. Neplatí to však zdaleka pro rod Michálků, kteří tu své kořeny nemají. Do jejich rodových osudů významně zasáhly události poválečných dějin, jak je ostatně v českých pohraničních končinách po roce 1945 častým jevem. Rodiče pocházejí z Úval u Prahy, otec Milan (1932) však dostal jako kantor po ukončení studia umístěnku do západního pohraničí, spolu s manželkou se usadili v Nejdku. Maminka Jaroslava (1929–2010) byla neobyčejně obětavá s citem pro rodinnou atmosféru a s vyvinutým

smyslem pro spravedlnost. Obrovský vliv na Slávu měl jeho úvalský dědeček Šindelář, profesí švec, jinak ovšem vesnický filozof, loutkář a vpravdě bytost spjatá s přírodou i vesmírem. Základní školu Sláva vychodil v Nejdku. V roce 1974 maturoval na gymnázium v Karlových Varech. Již zde při studiu vynikal neobyčejně širokým rozsahem svých zájmů, především v přírodních vědách; díky rodinnému zázemí s bohatou knihovnou se dobře orientoval rovněž v humanitních oborech. Nejvíce ho zajímala geologie, geomorfologie, mineralogie, regionální geografie, entomologie a botanika. Uchvátilo jej ale také fotografování, především dokumentární fotografie. Přes fotografování se dostal ke starým stromům, které pochopitelně v kraji slavných lázeňských parků nemohl na svých objevných cestách minout. Jeho středoškolská studentská práce o starých stromech na Karlovarsku získala cenu Ministerstva kultury. Další kroky po maturitě tak logicky směřovaly do Prahy s přáním vystudovat přírodní vědy na UK. Tady však u přijímacích zkoušek narazil, když na první pokus přijat ke studiu nebyl. Důvodem nebyly nedostačující odborné znalosti, ale kritické a neměnné názory jeho otce na srpnovou vojenskou okupaci, která byla nastolenou oficiální propagandou mezitím povinně prohlášena za „přátelskou internacionální pomoc“. Na dodatečné odvolání se však nakonec Sláva studentem odborné biologie na Přírodovědecké fakultě UK kupodivu stal, zázraky se občas opravdu dějí. Je mimochodem zajímavé v případě pražské fakulty, kolik ze současných jejich absolventů se ke studiu botaniky dostalo až na odvolání, kupř. František Krahulec, Jan Kirschner, Ota Rauch nebo Jiří Liška. Důvody zamítnutí u přijímací zkoušky však byly v jednotlivých případech pravděpodobně různé; samotná šance na přijetí ke studiu na odbornou biologii byla tehdy velmi malá, asi 10%. Sláva se v Praze velice rychle „zabydlel“. Jak na vysokoškolských kolejích na Albertově, kde na tu dobu panovaly neuvěřitelně liberální podmínky, tak v přetrvávající svobodomyšlné atmosféře na přírodovědecké fakultě. K tomu se přidal i fakt, že jeho ročník 1955 byl nadobycí bohatý na nadané studenty (z botaniků to byl např. Jan Štěpánek a Jan Kirschner, z jiných oborů např. geolog Václav Cílek). Zásadní pro jeho další život však bylo především setkání s pedagogy Jiřinkou Slavíkovou, Janou Kosinovou a Marcelem Rejmánkem na geobotanice v Benátské ulici, kde se Sláva rozhodl ve 3. ročníku pro odborné studium. (Pro připomenutí – geobotanické oddělení na PřF UK založil ve 30. letech minulého století doc. Vladimír Krajina, pozdější hrdinu domácího protiněmeckého odboje a čelný poválečný představitel protikomunistické vládní koalice.) Téma diplomové práce „Stabilita stadií sekundární sukcese z hlediska působení herbicidů“, které bylo koncipováno v rámci velkoryse založeného projektu studia vegetace úhorů v Českém krase, se zdálo vzhledem k tradiční botanice odtaziť. Sláva se však se svou příslovečnou poctivostí a určitou umanutostí zdolávat problémy zhostil tématu nadmíru dobře. Universitní studium úspěšně zakončil v roce 1979. Ve stejném roce nastoupil do muzea v Karlových Varech, po několika letech pak do muzea v Sokolově. Poměrně komplikovaná etapa nastala v jeho dalším profesním životě v letech 1986–87, kdy z rodinných důvodů přešel pracovat do Východočeské ZOO ve Dvoře Králové nad Labem, které v té době ředil ing. Wágner. Vzhledem k pozdějším politicky vynuceným změnám ve vedení ZOO se však v roce 1987 rozhodl vrátit zpět do muzea v Sokolově, kde pracuje jako botanik a vedoucí přírodovědného oddělení dosud.

Tolik ve stručnosti základní životopisná data, která mám k dispozici. Ta budou na stránkách tištěné *Calluny* důležitá



především pro autory biografických slovníkových hesel, poněvadž tady je i v budoucnu, na rozdíl od internetových stránek, bezpečně najdou. Ze svého pohledu dlouholetého kamaráda bych však rád zachytil i další Slávovy aktivity, aby neupadly v zapomenutí. Sláva není vyhraněný botanik „od narození“, zrovna tak dobře mohl místo botaniky studovat entomologii, geologii nebo filmovou akademii, možná i kantořinu. Určující je v jeho případě především smysl práce, pro kterou se rozhodne, pak obdivuhodná pracovní vytrvalost, plné nasazení a také obětavost a pak konečný výsledek. Po svém otci podědil i kantorské geny. Po příchodu do ZOO ve Dvoře Králové např. založil úspěšný přírodovědný klub pro středoškolské studenty, který svým významem přesáhl hranice regionu. Sláva dokázal kromě domácích naučných exkurzí uspořádat i zahraniční expedice a mladé lidi dovedl kariérně i celoživotně (nejen přírodovědně) významně ovlivnit. Byť klub neexistoval dlouho, z jeho řad vzešlo několik později známých přírodovědců.

V roce 1984 na rodinné dovolené s dětmi v tehdy opuštěné západní části Krušných hor dostal v jádru docela obyčejný nápad (později se ukázalo, že byl skvělý), že by se rodinná idylka v přírodě dala využít nějak i pro odbornou práci. Nápad hned příští rok uskutečnil – sehnal potřebná úřední povolení pro vjezd aut do území, pro volné táboření a pro přírodovědný výzkum. Nechal oplotit menší vybrané pozemky a s několika rodinami svých přátel začal po několika let soustavně studovat flóru a vegetaci ve vyhlídce krajiny po odsunu německého obyvatelstva. Potěšující bylo, že se vědecký výzkum nechal velice příjemně spojit s dětskými hrami i s výchovnými nároky jinak tolerantních manželek. Výsledkem byla řada drobných vědeckých prací, některé z nich byly s úspěchem publikovány i v respektovaných zahraničních časopisech. Nezanedbatelnou součástí přitom byla i zdárná a nenásilná výchova dětí k poznávání přírody (kromě tradičního sbírání hub a borůvek také např. přechod přes živé rašeliniště, šťourání do vosího hnízda, stavění přehrad na potoce, v pozdějších letech i náročnější odborné činnosti jako třeba pasení koz nebo třídění posekané biomasy z louky), čehož nejlepším důkazem je, že řada z dětí později sama přírodní vědy vystudovala.

Kromě mnohaleté pečlivé muzejní práce v regionu západních Čech na poli botanickém (mj. v sokolovském muzeu založil herbář, který dnes čítá na 20 000 položek) tvoří velice významnou kapitolu v životě Slávy staré památné stromy v kulturní krajině. Jak jsem již zmínil, jeho zájem o ně se datuje od dob středoškolských studií a trvá po celý život, a myslím, že ho již nikdy neopustí. Památné stromy obdivuje jako unikátní přírodně-kulturní fenomén i jako opravdové svědky minulosti, ale především je skutečně se vší vážností studuje: soustavně je odborně eviduje, vyhledává nové, zkoumá jejich stav, pravidelně je měří, fotograficky dokumentuje a nasbírané údaje pak vkládá do centrální české databáze, kterou pro tento účel v sokolovském muzeu vytvořil. Z území západních Čech postupně přesáhl do sousedních krajů a nakonec obsáhl celé území ČR. V současnosti je u nás nejpovolanějším znalcem v této oblasti a často o památných stromech rovněž přednáší. Stránku odbornou se mu přitom podařilo skvěle propojit i s uměleckou, když svým nadšením nakazil také svého uchána MUDr. Vladimíra Lepše (1927–2014), a ten s ním pak každoročně po mnoho let objížděl památné stromy po celé republice a zachytil je svým podmanivým stylem ve stovkách kreseb. Zatím jsou uloženy v archivu u Slávy, ale věřím, že jednou je bude moci obdivovat v uceleném souboru i veřejnost.

Většina přátel a kolegů, kteří Slávu dobře znají, se mnou budou zřejmě souhlasit, že je to člověk přátelský, velice vzdělaný, vyrovnaný a věrohodný, zároveň také člověk s vytříbeným a jasným životním názorem a politickou orientací. Okolí poměrně rychle upoutá svou kategoričnou lidskou i odbornou poctivostí (tady nezná bratra), přímočarostí v jednání s lidmi (ta je někdy až odzbrojující, což druhou stranu většinou vyvede z míry, nelze vzácně vyloučit ani prudkou nevoli), zásadovostí, která se v některých vypjatých situacích promění v ryzí zatvrzelost, hodnou svého prapůvodního slovního významu. Psychicky je Sláva dosti odolný. Disponuje výbornou pamětí, což v kombinaci s objemem jeho znalostí a sečtělostí umožňuje dlouhé, téměř nekončící debaty na jakémkoliv téma. V debatách i běžném hovoru často používá velice trefné a značně ironizující poznámky, které se označují v krásné literatuře jako šízírávé, a mohu potvrdit, že i tak fungují. Výrazným povahovým rysem Slávy také je, že si „vede svou“ (pak záleží jak dlouho) a nereaguje přitom příliš pohnutě na změnu situace, vzájemná domluva se tak s ním často protáhne. V kamarádském vztahu je však každopádně obětavý, spolehlivý, neuráží se, důležitou jeho vlastností je určitě smysl pro humor. K celkovému obrazu hodnocení je nezbytné připojit závěrem ještě jeden důležitý, v životě Slávy bezesporu zásadní moment, a tím bylo jeho setkání s všestranně okouzující studentkou dětského lékařství Zuzanou Lepšovou. Další dějství jejich vztahu je vyplněno 35letým příkladným vzájemným soužitím v manželství i v širokém vícegeneračním rodinném společenství. Se znalostí věci si ve svém věku dovolím tvrdit, že takovou kliku v životě zdaleka nemá každý.

Slávu jsem poznal na jaře 1977 na geobotanickém oddělení PříF UK v Praze. Bylo to rok před zničujícím nástupem zavilého nepřitele geobotaniky Radovana Hendrycha do čela katedry botaniky. V roce 1977 však byla pracovníma studentů geobotaniky v přízemí budovy v Benátské ulici ještě kypící oázou uvolněné protinormalizační atmosféry, věc již v těchto letech v převažující apatické společnosti nevídaná. Slávův entuziasmus a rovněž tak jeho společensko-politické názory se mi jevily jako velmi přitažlivé a obohacující, takže jsme se ihned spřátelili. Od té doby jsme spolu podnikli nespočet úžasných botanických, vandrovnických i rodinných cest u nás doma i po Evropě, na všechny s radostí zpětně vzpomínám. Obrázek vidím skoro vždy stejný: ohromná a těžká krosna, v ní velké desky s papíry na sušení rostlin (dříve ještě navíc epruvety a smrtičky na brouky) a především na krku neustále velký fotografický aparát (Praktica 6 × 6 made in DDR) a druhý, stejně velký, náhradní v krosně. K tomu hromada filmů, výměnné objektivy a nezbytný šroubovák na optiku, kterým v aparátech neustále cosi opravoval. Jezdíme a hlavně chodíme povenku dosud. Roky se sice na těle neúprosně prosazují, ale jinak bych řekl, že Sláva je i v šedesáti pořád stejný a zůstává stále osobitý. Některé věci se ale přeci jenom změnily. Krosny vzaly dávno za své, jeho bágl na zádech už neváží 30 kilo, přibyl klasický deštník, na hlavě plátěná čepice s kšiltem a místo dříve dvou velkých fotografických aparátů nosí dnes již pouze jeden a navíc digitální. Rád bych využil této výjimečné příležitosti a popřál Slávovi do dalších let – byť je to velmi otřepané přání – solidní zdraví a ještě mnoho nezdolné energie v jeho nikdy nekončící práci, neboť i památné stromy neustále rostou a s léty mohutní. Kromě toho bych mu ale taky zároveň velice přál, aby si dokázal najít čas i na zpracování svého nashromážděného materiálu a podařilo se mu knižně vydat kompletní monografii o památných stromech v ČR. Kdo jiný, když ne on?

Jiří Echium Hadinec

Výběr z publikovaných i nepublikovaných textů

V následujícím přehledu jsou uvedeny jen obsáhlejší a z hlediska základního botanického průzkumu regionu významnější rukopisné práce; není uvedena většina znaleckých a odborných botanických posudků z 90. let. Totéž platí o manuskriptech motivovaných průzkumy starých a významných stromů v ČR. Z nich jsem vybral jen ty zásadnější (Michálek 1973, 2004a, 2005a, 2005e, 2005f, Michálek & Uhlík 2013). V přehledu také chybějí závěrečné zprávy z mapování přírodních stanovišť v Krušných horách a Sokolovské pánve pro program Natura.

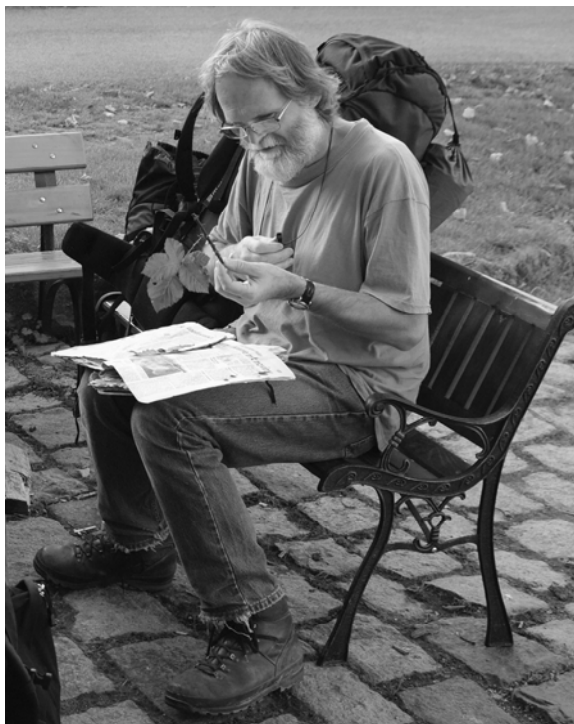
- MICHÁLEK J. (1973): Staré a památné stromy na Karlovarsku. – Ms., 83 p., 46 photo. [Student. pr. Natura Semper Viva; depon. in: AOPK ČR, Praha.].
- MICHÁLEK J. (1977): Staré a památné stromy na Karlovarsku. – Památ. a Přír., Praha, 2 (= 32 Ochr. Přír.): 33–40.
- MICHÁLEK J. (1980): Problémy ochrany starých a památných stromů na Karlovarsku. – Kroniky a kronikář 2: 19–23.
- MICHÁLEK J. (1990): Botanický průzkum předpolí lomu Jiří. – Ms., 20 p. [Depon. in: Muzeum Sokolov.].
- MICHÁLEK J., BURIÁNEK V. et HADINCOVÁ V. (1990): Effect of herbicides, In: Osbornová, Kovářová, Lepš & Prach [eds], Succession in Abandoned Fields: Studies in Central Bohemia, Czechoslovakia, ser. Geobotany 15, p. 116–125, ed. Kluwer Ac. Publ., Dordrecht.
- MICHÁLEK J. (1993): Inventarizační průzkum vegetace cévnatých rostlin v oblasti ovlivněné těžbou bývalého hlubinného dolu Marie Majerová u Sokolova. – Ms., 53 p. [Depon. in: Muzeum Sokolov.].
- MICHÁLEK J. (1994): Vratička heřmánkolistá (*Botrychium matricariifolium*) v CHKO Slavkovský les. – Arnika, Správa CHKO Slavkovský les, Mariánské Lázně, 37: 36–37.
- MICHÁLEK J. (1995): Červený seznam ohrožené květeny Doupovských hor. – Ms., 143 p, append. map. [Depon. in: archiv MŽP ČR et Knih. AOPK ČR, Praha.].
- LEPŠ J., MICHÁLEK J., KULÍŠEK P. et UHLÍK P. (1995): Use paired plots and multivariate analysis for the determination of goat grazing preference. – J. Veg. Sci, Uppsala, 6: 37–42.
- PRACH K., HADINEC J., MICHÁLEK J. et PYŠEK P. (1995): Forest planting as a way of species dispersal. – Forest Ecology and Management, Amsterdam, 76: 191–195.
- PRACH K., LEPS J. et MICHÁLEK J. (1996): Establishment of *Picea abies* seedlings in a central European mountain grassland: an experimental study. – J. Veg. Sci, Uppsala, 7: 681–684.
- MICHÁLEK J. (1997): Botanický inventarizační průzkum dvou vybraných území v příhraniční oblasti západních Krušných hor. [vrchoviště v pramenné oblasti Rolavy, mokré louky u Božího Daru] – Ms., 24 p., append. 12 map., 10 photo.
- MÁRTONFI P., MICHÁLEK J., HADINEC J., MÁRTONFIOVÁ L. et REPČÁK M. (1999): *Hypericum dubium* – a new species of the Czech flora. – Preslia, Praha, 71: 337–344.
- LEPŠ J., MICHÁLEK J., RAUCH O. et UHLÍK P. (2000): Early succession on plots with the upper soil horizon removed. – J. Veg. Sci, Uppsala, 11: 259–264.
- MICHÁLEK J. (2000): Kouzlo starých a památných stromů. – Týdeník Sokolovska 10/8: 5, 10/9: 5, 10/10: 5, 10/11: 5, 10/12: 5, 10/13: 5, 10/14: 5.

- MICHÁLEK J. (2001–2002): Staré a památné stromy Královédvorská v kresbách MUDr. Vladimíra Lepše. – Královédvorské listy 2001: 11/9: 10, 11/10: 3, 11/11: 6, 11/12: 3; 2002: 12/1: 5, 12/2: 6, 12/3: 5, 12/4: 8, 12/5: 4, 12/6–7: 4; 12/9: 3.
- MICHÁLEK J. (2001–2003): Staré a památné stromy Nejdecka. – Nejdecké radniční listy 2001: 3/11: 6, 3/12: 7; 2002: 4/1: 9, 4/2: 5, 4/3: 7, 4/4: 5, 4/5: 5, 4/6: 7, 4/7–8: 13, 4/9: 5, 4/10: 7, 4/11: 7; 4/12: 9; 2003: 5/1: 7, 5/2: 11, 5/3: 7, 5/4: 7, 5/5: 5, 5/6: 7, 5/7–8: 9.
- MICHÁLEK J. [ed.] (2003): Výsledky floristického kurzu České botanické společnosti v Nejdku (12.–5. 7. 1994). – Zpr. Čes. Bot. Společ. 38, append. 2003/2: 7–42.
- MICHÁLEK J. (2004a): Významné stromy Kraslicka. – Ms., 16 p., append. 13 p. (49 photo color.). [Posudky k patnácti významným stromům Kraslicka; depon. in: MěÚ Kraslice].
- MICHÁLEK J. (2004b): Živá příroda Chodovska. – In: Po-deš S. [ed.], Chodov, p. 125–131, Město Chodov.
- MICHÁLEK J. (2005a): Památné stromy. – In: Melichar V. et al., Koncepce ochrany přírody a krajiny Karlovarského kraje. Analytická část, p. 269–271, append. 2 diagr., 1 map., ed. Melichar V., Karlovy Vary.
- MICHÁLEK J. (2005b): Poznámky ke vzácným a zvláště chráněným druhům rostlin Kraslicka. – In: Hejkal J. [ed.], Sborník příspěvků k regionálnímu semináři Ochrana přírody a krajiny se zaměřením na Kraslicko, p. 49–60, Městský úřad Kraslice, odbor životního prostředí a Krajské muzeum Sokolov.
- MICHÁLEK J. (2005c): Staré a památné stromy. – In: [Anonymus] Kolektiv, Český les, příroda - historie - život, p. 811–822, Nakladatelství Miloš Uhlíř – Baset, Praha.
- MICHÁLEK J. (2005d): Významné staré a památné stromy Kraslicka. – In: Hejkal J. [ed.], Sborník příspěvků k regionálnímu semináři Ochrana přírody a krajiny se zaměřením na Kraslicko, p. 35–43, Městský úřad Kraslice, odbor životního prostředí a Krajské muzeum Sokolov.
- MICHÁLEK J. (2005e): Významné stromy Kraslicka 2. – Ms., 14 p., append. (12 p. incl. 42 photo color.). [Posudky k jedenácti významným stromům Kraslicka; depon. in: MěÚ Kraslice.].
- MICHÁLEK J. (2005f): Významné stromy Sokolovska. – Ms., 15 p., append. (30 p. incl. 8 fig., 85 photo color.). [Posudky k jedenácti významným stromům Sokolovska; depon. in: MěÚ Sokolov.].
- MICHÁLEK J. (2006a): Památné stromy Plzeňského kraje. – Krajský úřad Plzeňského kraje, odbor životního prostředí, Plzeň, 48 p., append. map.
- MICHÁLEK J. (2006b): Poznámky ke květeně pramenné oblasti Rolavy. – In: Hejkal J., Havelcová A., Michálek J. et Roškotová J. [eds.], Sborník příspěvků k regionálnímu semináři Průzkum a ochrana rolavských rašelinišť, p. 23–39, Městský úřad Kraslice, odbor životního prostředí a AOPK ČR, krajské středisko Karlovy Vary.
- MICHÁLEK J. (2006c): Velké smrky Karlovarského kraje. – Sborník chebského muzea 2005, ed. Krajské muzeum Cheb, Cheb, p. 164–186.
- MICHÁLEK J. et UHLÍK P. (2006): Ohře – řeka pozoruhodná. – Krajské muzeum Sokolov & Landschaftspflegeverband Oberes Vogtland, Markneukirchen, Sokolov, sine pag. [116 p.]
- MICHÁLEK J. (2007): O fotografování starých stromů. – In: Strom pro život – život pro strom VI./ Věk stromů, p. 41–47, 20 photo, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu o. s., Praha. [Sborník k národní arboristické konferenci a 7. mistrovství ČR ve stromolezení Brno 22.–24. srpna 2007].

- MICHÁLEK J. (2007–2008): Staré jedle Slavkovského lesa a západní části Krušných hor. – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, ZO ČSOP Kladská, Mariánské Lázně, 1/07: 4–7, 1/2008: 20–23.
- MICHÁLEK J. (2008a): Památné stromy Karlovarského kraje. – Krajské muzeum Karlovarského kraje, p. o., Muzeum Sokolov, 80 p., append. map.
- MICHÁLEK J. (2008b): Přehled starých a památných stromů Dyleňského lesa. – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, ZO ČSOP Kladská, Mariánské Lázně, 2/2008: 22–31.
- MICHÁLEK J. (2008c): Staré a památné stromy Dyleňského lesa. – In: Trégler M. [ed.], Dyleňský les – krajina, příroda a jejich ochrana. Sborník přednášek ze semináře konaného dne 16. 10. 2008 v Mariánských Lázních, p. 53–65, Městský úřad Mariánské Lázně, odbor životního prostředí.
- MICHÁLEK J. (2010a): Nově vyhlášené památné stromy v Karlovarském kraji. – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, ZO ČSOP Kladská, Mariánské Lázně, 2/2010: 26–30.
- MICHÁLEK J. (2010b): Památné stromy Plzeňského kraje. – Krajský úřad Plzeňského kraje, odbor životního prostředí, 64 p., append. map. [2. rozšířené vydání].
- MICHÁLEK J. (2010c): Staré a památné stromy jako svědkové zaniklých obcí v Karlovarském kraji. – In: Brabec J. [ed.], Přírodní fenomény a zajímavosti západních Čech., 67–84, občanské sdružení Mezi lesy, Prostibor ve spolupráci s Muzeem Cheb, p. o. Karlovarského kraje.
- MICHÁLEK J. (2010d): Svědecké stromy v zaniklých obcích Karlovarského kraje. – In: Anonymus, Údržba a ochrana stromů u kulturních památek, povolování kácení. Sborník referátů, p. 35–37, Česká lesnická společnost, Praha.
- HURŠKOVÁ M. et MICHÁLEK J. (2011): Podivuhodné stromy. – Euromedia Group, k. d., Knižní klub, 168 p.
- MICHÁLEK J. (2011): Památné stromy v Karlovarském kraji vyhlášené v roce 2011. – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, ZO ČSOP Kladská, Mariánské Lázně, 2/2011: 30–34.
- MICHÁLEK J. (2011–2014): Pocta starým stromům Sokolovska v kresbách Vladimíra Lepše – Sokolovsko **2011**: 2/3: 12–14, 5 fig.; **2012**: 3/1: 34–36, 5 fig., 3/2: 35–37, 6 fig., **2013**: 4/1: 37–39, 5 fig., 4/2: 35–37, 5 fig., 4/3: 37–40, 6 fig.; **2014**: 5/2: 33–35, 7 fig.
- HURŠKOVÁ M. et MICHÁLEK J. (2012): Nejmhutnější památné stromy ČR. – Marie Hrušková sumpt. propr., 96 p.
- MICHÁLEK J. (2013a): Dnešní stav poznání starých a památných stromů v České republice. – In: Aplikace zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody při péči o dřeviny [sborník referátů], p. 25–29, Dendrologická Dobřichovice, o. s. in Lesnická práce, s. r. o.
- MICHÁLEK J. (2013b): Velcí cizinci mezi stromy v Karlovarském kraji. – Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, ZO ČSOP Kladská, 1/2013: 46–47; 2/2013: 48–50.
- MICHÁLEK J. (2014a): Památné stromy Karlovarského kraje. – Karlovarský kraj, 96 p., append. 1 map. [2. rozšířené vydání].
- MICHÁLEK J. (2014b): Zamyšlení nad velkými a památnými oskeruši v České republice. – In: Jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica* L.) v Českém středohoří [sborník], 25–29, Český svaz ochránců přírody Děčínsko ve spolupráci s AOPK ČR, Správou CHKO České středohoří.
- MICHÁLEK J. et UHLÍK P. (2013): Významné stromy Sokolovska 2. Odborné biologické posudky na některé mimořádné významné stromy, které lze vyhlásit za památné stromy rozhodnutím Městského úřadu Sokolov. – Ms., 83 p. (incl. 21 map., 21 ortofoto map., 1 photo, 133 photo color.), append. 1 fig. [Odborné posudky na základě objednávky OBJ/30/2013/OŽP ORP Sokolov; depon in: MěÚ Sokolov, odbor životního prostředí et Muzeum Sokolov, přírodovědné oddělení].
- HEJKAL J., MICHÁLEK J., SYCHRA J. BEZDĚČKA P., DVOŘÁK D., MALENOVSKÝ I., MELICHAR V. et UHLÍK P. (2014): Přehled zvláště chráněných a ohrožených druhů hub, lišejníků, rostlin a živočichů Kraslicka. – In: Sborník muzea Karlovarského kraje 22 (2014), p. 153–184, Muzeum Cheb, p. o. Karlovarského kraje.

Echium 60

Před 60 lety, konkrétně 24. září 1955, se v podkrkonošské vesnici novodobého českého jména Rudník narodil významný český botanik a náš velký kamarád Jiří Hadinec. Na rozdíl od mnoha jiných přezdivek, včetně těch našich, přezdívka Jiřího Hadince je na první pohled všem botanikům jasná a vlastně není ani přezdívkou. Asi ho jeho jméno přímo předurčilo stát se botanikem. Když *Echium* před dvěma lety do Calluny napsal na nás dva „prenekrolog“ k našim kulatým výročí, hned jsme si řekli, že mu to musíme oplatit, až to na něj také dopadne. Termín „prenekrolog“ začal asi před 20 lety používat první z autorů pro označení oficiálních výročních článků, tehdy publikovaných v *Preslii*, nyní ve *Zprávách ČBS*, a těší ho, že je dnes celkem všeobecně v botanických kruzích používán. Protože i na *Echia* ve *Zprávách ČBS* „prenekrolog“ vyjde, vynecháme zde většinu takových těch povinných informací o kariéře dotyčného a spíše se soustředíme na méně oficiální postřehy a poznámky o jeho životě botanickém i osobním. Nicméně některá oficiální fakta asi zmínit musíme. I když se *Echium* narodil v Čechách východních, i k Čechám západním má vztah. Směřovala sem řada jeho exkurzí (v poslední době hlavně na Rubusy s Rudou Hlaváčkem), nespočet vandrů včetně našich společných, zájem o památky a pivo.



Jak se *Echium* dostal k botanice? Asi sehrálo roli rodinné prostředí a pěkná podkrkonošská krajina. Dlužno poznamenat, že *Echium* určitě nezačínal jako „čistý“ botanik, ale jako terénní přírodovědec, který kombinoval botaniku s entomologií – a začínal určitě dřív, než se stal teenagerem. V té době probíhaly v celém Východočeském kraji (možná i v jiných, ale to nevíme) soutěže poznávání rostlin po žáky základních škol. Člověk by neměl podléhat nostalgii, ale zkuste si představit, že se okresního kola pravidelně zúčastňovalo přes sto žáků – a to docela dobrovolně, tohle nebyla politická aktivita, za kterou by byly nějaké „body“. A *Echium* (tehdy to ještě byl Jirka) se vždy prosadil i v konkurenci starších dětí (soutěžilo se v jedné kategorii od šestáku po devátáky). Na trutnovském okrese to organizoval nadšený pan učitel Hrnčíř, který pak s námi jezdil reprezentovat okres na krajské kolo (což bývalo v táboře na Bělči nad Orlicí). Tam jsme se (tedy druhý autor a *Echium* - první autor se s *Echium* setkal až v r. 1974 na floristickém kurzu v Humpolci a rázem si „padli do noty“) také setkali s o něco starším Frantou Krahulcem, který teda ty kytky uměl o hodně líp, než my dva. On se totiž jednak „vyučil“ kytkám od pana Krčana, a také chodil dřív než my do „sekce“. Sekce bylo sdružení založené Markem (Marcelem) Rejmánkem, dnes profesorem ekologie na Kalifornské univerzitě v Davisu (my jsme v „sekcí“ už Marka nezastihli), a poté vedena charismatickým Františkem Procházkou po odborné stránce a Evou Novákovou po organizační a ochranné, a řekněme všeobecně společenské. Sekce, oficiálně Botanická sekce Přírodovědného klubu (nebo nějak tak), v době naší účasti při „baráku“, tedy Domu pionýrů a mládeže v Hradci Králové. Později (1968) Domu dětí a mládeže, a posléze opět Domu pionýrů a mládeže. Tady jsme dostali skvělou školu, jak při víkendových exkurzích, tak při pravidelných letních putácích (obvykle na Slovensko); v nich jsme pak pokračovali i po ukončení aktivní účasti v sekci. To už nebyl Jiří, ale *Echium*, a už byl jasně vyhraněný botanik, který na všechny putáky tahal kvanta novin, aby bylo do čeho zakládat kytky (a že jich přitáhl pěkné balíky). Nejlepší na to bylo Rudé právo – alespoň na něco bylo dobré. To už pracoval v herbářích Pardubického muzea, právě u zmíněného Franty Procházky. Počátkem roku 1977 se však uvolnilo místo v herbářích pražské katedry botaniky a my, jakožto tehdy na katedře končící studenti, jsme si na kamaráda *Echia* vzpomněli a nahecovali ho, ať se přihlásí. Naštěstí pro herbáře, pro nás jakožto jeho kamarády a pevně věříme že i pro něj, vše vyšlo. Přesun do Prahy byl rychlý a *Echium* hned zapadnul do prostředí pražské katedry botaniky, hlavně do oddělení geobotaniky, kde potkal staré známé (nejen nás dva, ale i Otta Raucha, na oddělení také docházel Franta Krahulec), další rychle získal a posléze zde potkal i svoji celoživotní partnerku Věru. Na katedře (a hlavně na geobotanice), i přes nepřízeň doby a negativního působení soudu Hendrycha, panovalo velmi otevřené a přátelské prostředí, často s ne příliš skrývaným odporem k režimu. V tom byl *Echium* velkou oporou. Po skončení studií a otravného povinného roku na vojně jsme několik dalších let na katedře působili, než jsme byli okolnostmi víceméně donuceni odejít, a *Echium* tam byl naším nejbližším kamarádem. Jemu samotnému se naštěstí podařilo povinné vojné vyhnout (musel by jít na dva roky, což by při své povaze asi velmi těžko snášel). Jednou z mála možností, jak se za bolševika vojně vyhnout, bylo předstírat nějakou vážnou duševní chorobu. *Echium* měl náš obdiv (a trochu i závist), že se mu tohle podařilo (citace z dopisu od *Echia*: „ještě jeden výstup s primářem, a modrá by měla být moje“). [Pozn. red.: Získat „modrou“ tímto způsobem bylo tehdy důkazem jisté statečnosti a schopností.]

I přesto, že jsme oba zakotvili v jižních Čechách, s pražskou botanikou a s *Echium* obzvláště jsme udržovali úzké kontakty. Celá léta pravidelně jezdíme na vandry,

většinou společně i s dalšími botanickými či jinými přáteli. Prakticky žádná naše návštěva katedry se neobejde bez alespoň krátkého zastavení u *Echia* v herbářích, zajít na společný oběd a ideálně, pokud to čas a další povinnosti dovolí, i večer „na jedno“ (ovšem málokdy zůstane u toho jednoho).

Právě v hospodě se s *Echium* vždy nejlépe diskutovalo a diskutuje. V přírodě, na exkurzích a vandrech pořád odlákávají pozornost jeho i naší nějaké kytky. U piva se na diskusi dá opravdu nejlépe soustředit a je pěkné, že s počtem vypitých piv úroveň hovoru neklesá (alespoň si to myslíme – nebo jen namlouváme?). Ale můžeme snad říci, že jsme vždy znali míru, on i my. Takové téměř tradiční schéma hovoru bývá následující: novinky v botanice, lidi v oboru (někdo by možná řekl drby, ale ty se točí kolem odborné a lidské stránky, nikoliv, nebo jen velmi výjimečně, kolem čistě privátních záležitostí), politika a nakonec „ženský“. To poslední ovšem ve velmi decentní formě, spočívající především v opěvování krásy kolegů i studentek (to je ostatně obdobné s pěknými květinami). *Echium* je úžasný diskutér, s velkým přehledem přes všechny výše uvedené (a i další) tématické okruhy.

Čeho si na *Echium* nejvíce ceníme: Naprostá férovost a upřímnost. Nevybavujeme si, že by někdy jakkoli kličkoval a v diskusi i konání nějak uhýbal. Maximálně mlčí a zvláště za minulého režimu aplikoval tzv. pasivní rezistenci, když se „hlavou proti zdi“ nedalo jít. Nikdy se nenechal do ničeho vmanipulovat, co by odporovalo jeho přesvědčení (za bolševika nebyl ani v téměř povinných odborech, natož v jiných organizacích). Vedle názorové nekompromisnosti v případech zásadních otázek morálky a etiky je ale na druhé straně názorově tolerantní a drobné poklesky okolí velkoryse přechází. Nepomlouvá a nešíří neověřené informace. Nemá rád levičáky, ale ani novodobé pseudopravičáky. Má rád přírodu, památky a vůbec historii, svůj obor a většinu lidí kolem něj, férové jednání, dobré pivo a víno a slovně pěkné ženy. Jeho naprostá solidnost a důkladnost se samozřejmě projevují i v odborné práci. Ta důkladnost je ale někdy až trochu brzdou v dokončování rozdělaných věcí.

Velmi si vážíme toho, že máme takového skvělého kamaráda, a přejeme mu hlavně zdraví a energii, aby on i my jsme ve všem výše uvedeném ještě dlouho mohli společně pokračovat v plné síle a nasazení. A aby celá naše botanická pospolitost ještě dlouho naplno využívala jeho odborné erudice (herbáře a příjemnou atmosféru v nich, Additamenta aj.).

Karel Prach a Jan Lepš

Pozn. red.:

Jiří Hadinec – *Echium* je nejen „od nepaměti“ kurátorem herbářové sbírky PřF UK v Praze a vynikajícím znalcem rostlin i botaniků, ale je také věrným čtenářem (a komentátorem) časopisu *Calluna*. Botanické vandry ho občas přivedou do západních Čech a to pak nelení a podává zprávy o zajímavých nálezech – např. Hadinec J. et Hlaváček R. (2012): *Erechtites hieraciifolia* v Sedmihoří. – *Calluna* 17/1: 14. Pečlivě také zpracovává námi Západočechy dodané materiály pro Additamenta a nikterak nás, díky svým znalostem, při tom nešetří, což je jediné dobře. Nenápadná spolupráce se Západočechy obnáší také recenze pro časopis *Erica* či revize herbářových položek problematických druhů.

Oficiální gratulace s životopisnými údaji vyjde ve Zprávách ČBS, takže *Calluna* se připojuje ke gratulaci formou „lidskou“, jak říká sám *Echium*.

Gratulujeme...

Dobrý důvod ke gratulaci jsou také „polokulatiny“, které tentokrát slaví pánové Josef Královec (75) a Jiří Kalibán (65). Přejeme dobré zdraví, ať si botanické výpravy užijete v pohodě a s radostí.

redakce

Ochranář a botanik Miloš Hostička
(17. 3. 1936 Hradec Králové – 17. 2. 2015 Plzeň)



Miloš Hostička byl zřejmě jedním z prvních profesionálních botaniků, který v západních Čechách po r. 1960 působil, a který zde, na jednom pracovišti, prožil celý svůj aktivní život. Každý znalec či obdivovatel přírody, který tehdy do Plzně přišel nebo zde pobýval, se určitě s Milošem setkal.

Ve dvou kancelářích v Dominikánské ulici, kde od r. 1965 sídlilo tehdejší Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody (KSSPPOP), se postupně vystřídala celá plejáda botaniků, hledajících na Plzeňsku své uplatnění: Jaromír Sofron, Jaroslava Nesvadbová, Lenka Pivoňková, Zdenka Křenová, Jiří Sladký – všichni stále aktivní botanikové.

Já jsem do Dominikánské přišel ještě před ukončením fakulty v květnu 1970. Až tady jsem se naučila základním „úřednickým“ dovednostem. Miloš jako šéf nás vedl k psaní konceptů dopisů ručně přes kopírák do „propisovacího“ sešitu. Originál nám pečlivě zkontroloval, opravil věcné i formální nepřesnosti, podepsal a předal koncept dopisu do sekretariátu sekretářce k přepisu a k odeslání – štábní kultura musela být!

Miloš byl nejen **zdatný úředník**, ale především **kvalitní florista a taxonom**. Patřil k oblíbeným žákům pana profesora Josefa Dostála, autora Klíče a Květeny. Po nástupu do Plzně, ve svých 24 letech, soustředil pod ochranná křídla KSSPPOP západočeské floristy a založil zde, po vzoru Prahy, Sbor ochrany přírody. Tímto pracovním seskupením prošla většina tehdejších regionálních floristů, jako plzeňský M. Vaňousek, klatovský K. Čížek, hejenský J. Vaněček, přeštický V. Vacek, blavický K. Homan, rokycanský J. Pešek, domažlický L. Kresl, tachovský I. Andrš a další. Posléze všichni působili jako konzervátoři ochrany přírody; byla to skvělá parta vzdělaných a nadšených učitelů a lesníků.

V té době už postupně spatřily světlo světa **tři významné regionální květeny**, jejichž vydání Miloš sám nebo společně s Jaromírem Sofronem či Jarmilou Mladou připravili pro tisk. Vyšly v praktickém formátu A5, s různobarevnou obálkou, jednoduchým ofsetovým tiskem a nákladem 600 výtisků. Byla to „modrá“ Květena Rokycanska (J. Pešek – 1966), „oranžová“ Květena Plzeňská (E. Hadač, J. Sofron a M. Vondráček – 1968) a „fialová“ Květena Horažďovická (J. Vaněček – 1969). Ediční činnost plzeňského střediska byla velice bohatá. Pro Chráněnou krajinnou oblast Šumava, vyhlášenou v r. 1963, začalo plzeňské středisko společně s budějovickým vydávat Zpravodaj Chráněné krajinné oblasti Šumava (1965 až 1973) a r. 1969 s Jihočeským muzeem v Českých Budějovicích Sofronovu Bibliografii Šumavy 1945–1967. Oblíbené byly i sešitky tzv. malé řady vydávané Čedokem, věnované vybraným chráněným územím. Na prosazení i uvedení všech těchto počinů do života měl Miloš nemalou zásluhu. Stejně tak systematicky budoval střediskovou odbornou knihovnu – hledal po antikvariátech, z pozůstatosti pražských botaniků, dokupoval. Během několika let vybudoval solidní ochránářské pracoviště, kde již v r. 1970 našli uplatnění geolog, lesník, botanik a dokumentátor. Systematicky se připravovala chráněná území; jejich přehled

byl publikován v r. 1971; bohatou bibliografii o 765 citacích zpracoval J. Sofron.

Miloš byl rovněž velký vyznač **tvorby koncepcí**. Součástí jedné z nich byla i myšlenka **komplexních inventarizačních průzkumů**. Ty se v západních Čechách opravdu zabydly, a podle plánu jich každý rok bylo sestaveno 10! Zpočátku vlastními silami, posléze ve spolupráci s muzeem a dalšími pracovišti. Výsledky byly zveřejňovány tehdy obvyklým způsobem, tj. přepsány na psacím stroji s až osmi průklepy a uloženy v různých knihovnách, např. na SÚPPOPu (Státní ústav památkové péče a ochrany přírody), v knihovně v Teplé, u autorů textů. Nejsem si jista, zda je vůbec někde kompletní verze oněch západočeských „zeleňých knížek“. Snad stále v knihovně Miloše Hostičky.

Nejde nezmínit **Botanickou společnost** a její západočeskou pobočku, která byla ustanovena 7. 10. 1962 na popud M. Vaňouska (Botanická zahrada Plzeň), E. Hadače (Pedagogická fakulta Plzeň) a A. Pyška (Pedagogický institut Karlovy Vary). Miloš byl zvolen místopředsedou pobočky; v letech 1964 až 1971 pobočku vedl jako předseda, posléze opět jako místopředseda v letech 1971 až 1979 a výkonný redaktor pobočkového „Zpravodaje“.

V dalších letech, po mém nástupu do muzea, se naše cesty rozdělily. Potkávali jsme se na přednáškách a výročních schůzích, exkurzí se už Miloš nezúčastňoval. Ale stále, když bylo zapotřebí se na něco z dřívějšího optat, byl vždy ochoten pomoci a poradit.

Miloš měl kolem sebe rád lidi. Organizoval pravidelná každoroční setkávání nás ochránářů. S přibývajícím věkem jsme se také častěji scházeli, abychom si přiřukli a popřáli pevného zdraví při 50-, 60- a 70tinách. Tak tomu mělo být i 17. února, při narozeninách Lenky Pivoňkové, kdy Miloš nečekaně nepřišel... Opravdu nám na setkání velice scházel.

Bylo napsáno o M. Hostičkovi (od r. 1996)

REDAKCE (1997): Životopisné údaje Mgr. Miloše Hostičky. – Calluna, Plzeň, 2/1: 7.

REDAKCE (2006): Miloš Hostička – 70 let. Doplněk bibliografie M. Hostičky. – Calluna, Plzeň, 11/1: 24–25.

SOFRON J. et NESVADBOVÁ J. (2009): Nástin dějin botaniky v západních a jihozápadních Čechách. – Sborn. Západočes. Muz., Plzeň, Přír., 112: 1–170, 34 append.

SOFRON J. et CHVOJKOVÁ E. (2011): Mgr. Miloš Hostička – rozhovor u příležitosti jeho 75. narozenin. – Calluna, Plzeň, 16: 12–14.

VÝBOR POBOČKY ČBS (1996): Miloš Hostička šedesátiletý. – Calluna, Plzeň, 1/3: 7–10.

ZELENÝ V. (2006): Miloš Hostička a naše studentská léta. – Calluna, Plzeň, 11/1: 25.

ŽÁKOVÁ R. (2015): S Milošem Hostičkou odešla studnice vědomostí. – Deník, Plzeň, 30. 3. 2015.

Co napsal M. Hostička od jeho poslední zveřejněné bibliografie v r. 2006

HOSTIČKA M. (2004): Památné stromy okresů Domažlice (str. 123–124), Cheb (180), Karlovy Vary (216), Plzeň-jih (303–304), Plzeň-město (328), Plzeň-sever (376), Rokycany (416), Sokolov (444), Tachov (495–496), CHKO Slavkovský les (547–548). In Zahradnický J. et Mackovčin P. (eds) a kolektiv, Plzeňsko a Karlovarsko, Chráněná území ČR XI, 587 pp.

HOSTIČKA M. (2012): Sbor ochrany přírody. – Calluna, Plzeň, 17: 2–3.

Red. (2014): Zeptali jsme se. – Arnika 1974–2014. 40 let Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, Karlovy Vary: 1–52. [M. Hostička str. 47]

Jaroslava Nesvadbová

Autoři fotografií

Petr Cimický (obr. č. 5, 6)
Ivona Matějková (obr. č. 4)
Jaroslav Michálek (portrét J. Hadince)
Pavel Pecháček (portrét M. Hostičky)
Sylvie Pecháčková (obr. č. 2, portrét J. Michálka)
Elena Plesková (obr. č. 3)

Adresy autorů

RNDr. Ondřej Bílek, bilek@geovision.cz
Ing. Jan Bureš, rallus@seznam.cz
Ing. Josef Čihák, cihakovi@centrum.cz
Prom. ped. Karel Čížek, Palackého 289, Klatovy 2
Jiří Hadinec, hadinec@natur.cuni.cz
Michaela a Jiří Kalibánovi, jiri.kaliban@seznam.cz
Mgr. Ivana Kinská, kinska@plzen.eu
Eva Legátová, legat@cbox.cz
Prof. RNDr. Jan Lepš, CSc., suspa@prf.jcu.cz
Mgr. Ivona Matějková, zamira-klub@volny.cz
Mgr. Jaroslava Nesvadbová, nesvaslavka@seznam.cz
Mgr. Jana Nová, novaj@volny.cz
Ing. Radim Paulič, Radim.Paulic@seznam.cz
RNDr. Sylvie Pecháčková, PhD., spechackova@zcm.cz
Mgr. Ondřej Peksa, PhD., opekسا@zcm.cz
Ing. Lenka Pivoňková, Lenka.Pivonkova@plzensky-kraj.cz
Prof. RNDr. Karel Prach, CSc., prach@prf.jcu.cz
Jiří Sladký, jiri.sladky@nature.cz
RNDr. Jaromír Sofron, JHSofron@seznam.cz
Mgr. Jaroslav Šoun, PhD., jsoun@zcm.cz

Rukopis je přijímán v textovém editoru Microsoft Word, formáty DOC nebo RTF, s jednou vtištěnou kopií, nebo v elektronické podobě na adrese spechackova@zcm.cz.

Vědecká jména taxonů a syntaxonů je nutné psát kurzívou, jména autorů v literatuře velkými písmeny; jinak celý text psát standardním typem písma (zdůrazněný text je možno psát tučně). Zarovnávat vlevo. Entrovat pouze na konci odstavce, neodsazovat, nevynechávat řádky.

Tabulky je nutné dodat zvlášť, zpracované v tabulkovém procesoru Excel. Tabulky ani obrázky (nejlépe .jpg, .tif) nesmí být zalomeny do textu. Kresby musí být dokonale kontrastní.

U citované literatury je pořadí popisovaných znaků následující:

1. u časopisů: příjmení autora, zkratka křestního jména, tečka, rok vydání práce v závorce, dvojtečka, úplný název práce, tečka, pomlčka, název časopisu nebo jeho zkratka, čárka, místo vydání, čárka, série, třída apod., čárka, ročník, dvojtečka, stránky citované práce, tečka.
2. u knih: až po název knihy stejné, po tečce za názvem následuje údaj o edici, svazku apod., tečka, pomlčka, vydavatel, čárka, místo vydání, čárka, počet stran, tečka.
3. u sborníků, kompendií aj.: příjmení a zkratka křestního jména autora, rok vydání (stejně jako u časopisů), dvojtečka, název práce, tečka, pomlčka, „In“, dvojtečka, příjmení a zkratka křestního jména redaktora, příp. editora sborníku, zkratka „red.“ v hranatých závorkách, název sborníku, čárka, stránky citované práce uvedené zkratkou „p.“, tečka, pomlčka, místo vydání, tečka.
4. u rukopisů (dipl., disert., kandid. prací apod.) jako u knižní publikace, za pomlčkou za názvem práce následuje zkratka „Ms“; na konci práce je nutno v hranatých závorkách uvést údaj o deponaci, jemuž předchází zkratka „Depon.“.
5. u webových stránek: jako u předešlých citací, pomlčka, na závěr uvést adresu www a za ni do závorky datum, kdy autor navštívil citovanou stránku

Poznámky: Zkratky křestního jména autora se uvádějí za příjmením; mezi jména autorů se klade čárka, mezi předposlední a poslední jména autorů „et“. Cituje-li se více prací jednoho autora, vydaných v témže roce, připojuje se za letopočet index ve formě malého písmene. Počáteční písmena časopisu (event. jejich zkratky) se píší velká, členy, spojky a předložky se vynechávají.

Výrazy pro označení edice, svazku, dílu apod. se latinizují (vydání = Ed., svazek = Vol., díl = Tom.), stejně jako výrazy pro označení části, třídy (část = Pars, třída = Cl., řada = Ser.).

Sylvie Pecháčková ed. Zajímavé floristické nálezy	19
Jaroslava Nesvadbová a Josef Čihák Rok a půl s Kašparem Maria Sternbergem	22
Jaroslava Nesvadbová Základající člen Západočeské pobočky ČBS Karel Čížek slaví	23
Jaroslava Nesvadbová Sedmdesátiny paní učitelky Heleny Markové	24
Jiří Echium Hadinec Sláva Michálek – botanik, věrný ctitel památných stromů a muzejní patron	24
Karel Prach a Jan Lepš Echium 60	27
Gratulujeme	28
Jaroslava Nesvadbová Ochránář a botanik M. Hostička	29
Adresy autorů	30